



# ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

14 Μαΐου 2021

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 1963

## ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 49630/Δ1

**Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Ιστορίας στις Γ', Δ', Ε' και Στ' τάξεις του Δημοτικού Σχολείου.**

**Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ  
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

1.1. Της περ. ε της παρ. 11 του άρθρου 4 του ν. 1566/1985 (Α' 167), σε συνδυασμό με τις διατάξεις των παρ. 1, 2 του άρθρου 7 του ν. 2525/1997 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις» (Α' 188).

1.2. Της υποπερ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις» (Α' 118).

1.3. Του άρθρου 90 του «Κώδικα της νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα», (π.δ. 63/2005-Α' 98), σε συνδυασμό με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).

1.4. Του π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

1.5. Του π.δ. 83/2019 «Διορισμός Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 121).

1.6. Του π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών/Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α' 123).

1.7. Του π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 2).

2. Την υπό στοιχεία 168/Υ1/08-01-2021 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ζωή Μακρή» (Β' 33).

3. Την υπ' αρ. 01/05-01-2021 πράξη του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

4. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του τακτικού προϋπολογισμού του Υ.ΠΑΙ.Θ. σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/225/41701/Β1/12-04-2021 εισήγηση της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Ιστορίας στις Γ', Δ', Ε' και Στ' τάξεις του Δημοτικού Σχολείου ορίζεται ως εξής:

### ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ

Γενικός σκοπός διδασκαλίας της Ιστορίας είναι η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και, κατ' επέκταση, η καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης των μαθητών. Η ανάπτυξη ιστορικής σκέψης αφορά τη γνώση σημαντικών ιστορικών γεγονότων, φαινομένων και εξελίξεων και την κατανόηση των αλλαγών που υφίστανται οι ανθρώπινες κοινωνίες με την εξέλιξη του χρόνου. Η καλλιέργεια ιστορικής συνείδησης αφορά την κατανόηση της δράσης των ανθρώπων σε συγκεκριμένες καταστάσεις και τη διαμόρφωση αξιών και στάσεων που οδηγούν στην εκδήλωση υπεύθυνης συμπεριφοράς στο παρόν και το μέλλον.

Έτσι, η διδασκαλία της Ιστορίας έχει ως σκοπό να ευνοήσει την καλλιέργεια κριτικής σκέψης, αυτογνωσίας, επικοινωνιακών και ερευνητικών δεξιοτήτων, αλλά και την ενεργοποίηση του συναισθήματος και της φαντασίας των μαθητών και μαθητριών. Ο/η μαθητής/μαθήτρια μπορεί να αποκτήσει όχι μόνο την επίγνωση ότι ο σύγχρονος κόσμος αποτελεί συνέχεια του παρελθόντος, αλλά και την αντίληψη ότι ο σύγχρονος ιστορικός ορίζοντας συνδέεται άμεσα με τη ζωή του. Επιπροσθέτως, η μελέτη της ιστορικής πορείας του Ελληνικού Κόσμου, στην οποία δίδεται έμφαση στο Δημοτικό Σχολείο, βοηθά τους μαθητές να αποτιμήσουν το ιστορικό παρελθόν του Ελληνισμού και να προσδιορίσουν τη θέση τους στο σύγχρονο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο περιβάλλον.

Ως εκ τούτου, ο γενικός σκοπός της διδασκαλίας της Ιστορίας συνδέεται με τον ευρύτερο και απώτερο σκοπό της εκπαίδευσης που αναφέρεται στην κατανόηση του ελληνικού παρελθόντος και στη διαμόρφωση στάσεων ζωής εκ μέρους των μαθητών, ώστε αυτοί να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να καταστούν

ενεργοί, δημοκρατικοί, ελεύθεροι, αυτόνομοι και υπεύθυνοι πολίτες.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ  
ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ  
Γενικοί ιστορικοί στόχοι

Στις τέσσερις ανώτερες τάξεις του δημοτικού σχολείου η Ιστορία διδάσκεται ως διακριτό διδακτικό αντικείμενο και με τη διδασκαλία της, επιδιώκεται οι μαθητές και μαθήτριες:

- Να ασκηθούν στην ιστορική αφήγηση και σε ποικίλους τρόπους έκθεσης και κριτικής διερεύνησης της ιστορικής γνώσης.

- Να αντιληφθούν πως η υπεράσπιση της ελευθερίας, της δημοκρατίας, των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων πραγματοποιείται από ιστορικά πρόσωπα.

- Να εντοπίσουν μέσω του αναστοχασμού, στη σύγχρονη εποχή πρόσωπα και θετικές ενέργειες, με σκοπό να τα χρησιμοποιήσουν ως πρότυπα.

- Να κατανοήσουν ότι η εθνική αυτογνωσία είναι η δύναμη της δημιουργίας πολιτών με συνειδητότητα στο πλαίσιο μιας παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας.

- Να κατανοούν τον υπομνηματισμό ενός χάρτη, ώστε να τον αξιοποιούν για την κατανόηση και πρόσληψη της ιστορικής ύλης.

- Να αναπτύξουν την ικανότητα της προσέγγισης και κατανόησης του ιστορικού χρόνου, της χρήσης όρων που σχετίζονται με αυτόν, όπως π.Χ., μ.Χ. αιώνας, χιλιετία, αναγέννηση, μεσοπόλεμος.

- Να τοποθετούν τα ιστορικά γεγονότα σε άξονα χρονογραμμής/ιστοριογραμμής. Στόχοι σε σχέση με την Παιδαγωγική - Κριτική Σκέψη

- Να κατανοούν βασικές ιστορικές έννοιες, να τις συζητούν και να προβαίνουν σε απλές γενικεύσεις.

- Να αναπτύξουν δεξιότητες αναζήτησης και χρήσης της ιστορικής γνώσης.

- Να συγκρίνουν ιστορικά γεγονότα, εντοπίζοντας ομοιότητες και διαφορές.

- Να ασκηθούν στο να δομούν το περιεχόμενο, οργανώνοντας αυτό ή τα επιμέρους στοιχεία του (π.χ. γεγονότα, θεσμούς) με πολυτροπικότητα σε πίνακες, σχεδιαγράμματα, καταλόγους και να είναι σε θέση να θέτουν ερωτήσεις και να δίνουν απαντήσεις, προφορικά ή γραπτά, σχετικά με τη διδασκόμενη ιστορική ύλη.

- Να καλλιεργηθεί η ενσυναίσθηση των μαθητών σε έναν πολύμορφο πολιτισμικά κόσμο που συνεχώς μεταβάλλεται.

- Να συνειδητοποιήσουν τις σταδιακές ή και τις απότομες αλλαγές που συντελέστηκαν με την πάροδο του χρόνου και τη σημασία τους στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

- Να γνωρίσουν ιστορικά πρόσωπα, να αξιολογήσουν το έργο τους και να αντιληφθούν τον ρόλο σημαντικών προσωπικοτήτων στην ιστορία.

- Να καλλιεργούν την κριτική σκέψη τους προβαίνοντας σε συσχετισμούς, αξιολογήσεις, ανάλυση αιτιών και γενικεύσεις, με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού και στο επίπεδο της ωριμότητας και της αντιληπτικής ικανότητας της ηλικίας τους.

Στόχοι σε σχέση με την Επιστημονικότητα - Διαθεματικότητα

- Να εξοικειωθούν με την ορολογία της ιστορικής επιστήμης, αποκτώντας ένα βασικό ιστορικό λεξιλόγιο.

- Να κατανοήσουν τη σημασία του γεωπολιτικού παράγοντα για τις ιστορικές εξελίξεις.

- Να χρησιμοποιούν στοιχεία από άλλα μαθήματα για τη μελέτη της Ιστορίας.

- Να αξιοποιούν οπτικοακουστικό υλικό, λογοτεχνικά κείμενα και έργα τέχνης της κάθε ιστορικής περιόδου.

Στόχοι σε σχέση με τις ΤΠΕ

- Να χρησιμοποιούν τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας, για τη μελέτη του ιστορικού παρελθόντος.

Στόχοι σε σχέση με τον Πολιτισμό

- Να γνωρίσουν την πολιτιστική και εθνική κληρονομιά και να αναπτύξουν θετική στάση για τη διαφύλαξή της.

- Να ενδυναμώσουν τα θετικά συναισθήματα π.χ. αγάπη, για τη χώρα τους και εθνική συνειδηση, διάθεση ειρηνικής συνύπαρξης, συνεργασίας και αλληλοκατανόησης με τους γειτονικούς λαούς και με άλλους λαούς που ανήκουν στην παγκόσμια κοινότητα.

- Να διαμορφώνουν προσωπική άποψη και υπεύθυνη στάση για τα κοινωνικά, πολιτικά, πολιτιστικά εθνικά, ευρωπαϊκά και παγκόσμια θέματα και προβλήματα.

- Να διακρίνουν τον μύθο και τον θρύλο από το ιστορικό γεγονός.

- Να κατανοήσουν την κοινωνική και πολιτική ζωή των ανθρώπων στις διάφορες ιστορικές περιόδους, καθώς και τις ιδιαίτερες συνθήκες διαβίωσής τους και πώς αυτές είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με το ιστορικό γίνεσθαι.

Στόχοι σε σχέση με την Έρευνα

- Να ασκηθούν στην επιτόπια ή και ψηφιακή πρόσβαση για την άντληση ιστορικών στοιχείων που διαθέτουν μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, ιστορικά αρχεία, βιβλιοθήκες.

- Να κατακτήσουν τη γνώση μέσω της διερευνητικής μάθησης με τρόπο κριτικό και δημιουργικό.

- Να μελετούν αναστοχαστικά τις ιστορικές πηγές και να επεξεργάζονται το υλικό τους, για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Ειδικότεροι στόχοι του μαθήματος της Ιστορίας κατά τάξεις

Γ' Τάξη

- Να αναπτύξουν οι μαθητές το ενδιαφέρον και τη φαντασία τους για την ελληνική μυθολογία.

- Να προβληματιστούν για τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον και τον αγώνα του για πρόοδο.

Δ' Τάξη

- Να γνωρίσουν σημαντικά γεγονότα και φαινόμενα της Αρχαίας Ελληνικής Ιστορίας (πολιτικά, κοινωνικά, πολιτισμικά, θρησκευτικά), στοιχεία της αρχαίας ιστορίας άλλων λαών και να κατανοήσουν την αλληλεξάρτηση των λαών και τη συνεισφορά όλων στο παγκόσμιο γίνεσθαι.

- Να κατανοήσουν και να συγκρίνουν τα πολιτεύματα της Αρχαίας Ελλάδας, να εκτιμήσουν τη σημασία του δημοκρατικού πολιτεύματος και να το αποδεχθούν ως θεμελιώδες δικαίωμα των ανθρώπων και ως θετικό παράγοντα της εξέλιξής τους.

- Να επεξεργαστούν τα όρια και τις συνεπαγωγές της εξάπλωσης των αρχαίων Ελλήνων και του ελληνικού πολιτισμού.

- Να γνωρίσουν τα πολιτιστικά επιτεύγματα των Αρχαίων Ελλήνων.

#### Ε' Τάξη

- Να γνωρίσουν σημαντικά γεγονότα της βυζαντινής περιόδου και να αποκτήσουν σαφή αντίληψη της διαχρονικής πορείας του Ελληνισμού κατά την υπερχλιετή αυτή περίοδο.

- Να εκτιμήσουν θετικά τα πολιτισμικά επιτεύγματα των Βυζαντινών και την προσφορά τους στον παγκόσμιο πολιτισμό, σεβόμενοι την πολιτισμική παρουσία των λαών με τους οποίους το Βυζάντιο ήρθε σε επαφή.

- Να κατανοήσουν ότι τα δημοτικά τραγούδια και η δημοτική ποίηση αποτελούν έναν λαογραφικό και γλωσσικό θησαυρό και μαρτυρίες της συλλογικής μνήμης.

#### ΣΤ' Τάξη

- Να γνωρίσουν σημαντικά γεγονότα και εξελίξεις της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, καθώς και βασικά στοιχεία της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας ιστορίας της ίδιας περιόδου.

- Να συσχετίζουν αιτιωδώς μεταξύ τους γεγονότα και εξελίξεις της νεότερης και σύγχρονης περιόδου της ελληνικής και ευρωπαϊκής ιστορίας.

- Να εκτιμήσουν τους αγώνες των Ελλήνων για την ελευθερία και τη δημοκρατία στα νεότερα χρόνια.

#### Τοπική Ιστορία

- Να εξοικειωθούν στη διερεύνηση της ιστορίας του τόπου τους και να συνειδητοποιήσουν τη συμβολή του άμεσου περιβάλλοντός τους στη γενική ιστορία, διαμορφώνοντας ολοκληρωμένη προσωπική, κοινωνική και εθνική ιστορική ταυτότητα.

- Να συσχετίσουν την Αρχαία, τη Βυζαντινή και τη Νεότερη Ιστορία με την ιστορία του τόπου που ζουν ή της γενέθλιας πατρίδας τους και να συνδέσουν τα μνημεία της κάθε περιόδου, που σώζονται στον τόπο τους, με γεγονότα και καταστάσεις της εξεταζόμενης ιστορικής περιόδου.

#### ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

##### Γενικά

Η Ιστορία, ως διδακτικό αντικείμενο, σε κάθε εποχή, είναι ανάλογη με τις κοινωνικές και πολιτικές δομές, το πολιτιστικό επίπεδο και τις αντιλήψεις της κοινωνίας στην οποία απευθύνεται. Κυρίαρχο διακύβευμα στη διδασκαλία και τη μάθηση της Ιστορίας είναι η προαγωγή του ιστορικού εγγραμματισμού σε όλο το φάσμα της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Βασικό εργαλείο της ιστορικής σκέψης και γνώσης καθώς και της επικοινωνίας της αποτελεί η έννοια, μια νοητική κατασκευή. Όταν ο/η μαθητής/μαθήτρια κατανοεί τις ιστορικές έννοιες (π.χ. εξέγερση, επανάσταση, αυτονομία, ανεξαρτησία κ.λπ.) και τις εντάσσει σε πλαίσιο σχέσεων (συσχετισμοί, γενικεύσεις), κατανοεί το ιστορικό «γίνεσθαι» και την ιστορική πραγματικότητα (ιστορικός εγγραμματισμός). Όταν, επιπλέον, αξιοποιεί και διαθεματικές έννοιες (σύστημα, μεταβολή κ.λπ.) κατανοεί τον τρόπο με τον οποίο τομείς της ευρύτερης πραγματικότητας συμβάλλουν στη διαμόρφωση του ιστορικού «γίνεσθαι» και της ιστορικής πραγματικότητας.

Παράλληλα, οι σύγχρονες συνθήκες απαιτούν την καλλιέργεια δεξιοτήτων της ζωής (life skills), ήπιων δεξιοτήτων (soft skills), δεξιοτήτων τεχνολογίας και επιστήμης, (κριτική σκέψη, δημιουργικότητα, συνεργασία, επικοινωνία, ευελιξία, προσαρμοστικότητα, πρωτοβουλία, οργανωτική ικανότητα, ενσυναίσθηση, επίλυση προβλήματος).

Επιδιώκοντας την καλύτερη οργάνωση και διεξαγωγή της παιδαγωγικού - διδακτικής και μαθησιακής διαδικασίας, ώστε να υπηρετηθεί καλύτερα ο σκοπός όλων των επιμέρους γνωστικών αντικειμένων και ο σκοπός της εκπαίδευσης γενικότερα (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις, αξίες, μορφές συμπεριφοράς, οι οποίες θα αποτελέσουν βασικούς συντελεστές οριζόντιας διασύνδεσης των διακριτών μαθημάτων), προτείνεται η αξιοποίηση της διαθεματικότητας και η κατά περίπτωση ομαδοσυνεργατική διάταξη της τάξης. Παράλληλα, θα πρέπει να δίνεται έμφαση όχι μόνο στη δηλωτική, αλλά και στη διαδικαστική και εννοιολογική γνώση (καλλιέργεια δεξιοτήτων, εννοιολογική υποδομή), που διευκολύνει τους μαθητές «να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν», να ανακαλύπτουν, να μετασχηματίζουν δηλαδή, τη γνώση με ενεργητικές μεθόδους (αξιοποίηση πηγών, εκπόνηση σχεδίων εργασίας, λογισμικά, διαδικτυο) και όχι να τους προσφέρεται με τρόπο άμεσο και δασκαλοκεντρικό. Με αυτό τον τρόπο οι μαθητές/μαθήτριες μετασχηματίζονται από παθητικοί δέκτες σε «παραγωγούς» της γνώσης με την ταυτόχρονη ανάπτυξη της ενεργητικότητας και δημιουργικότητάς τους.

#### Ρόλος του εκπαιδευτικού

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού αλλάζει, και πλέον αυτός καλείται όχι απλά να εφαρμόζει, αλλά να σχεδιάζει και να πειραματίζεται, να προωθεί την επικοινωνία και την κριτική αντιμετώπιση της πληροφορίας. Ειδικότερα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, για να επιτευχθεί ο παραπάνω σκοπός θα πρέπει οι μαθητές/τριες να αναπτύξουν έναν βαθμό εξοικείωσης και σύνδεσης με το μάθημα και να το βρίσκουν ενδιαφέρον και ελκυστικό. Οι εκπαιδευτικοί από την πλευρά τους θα πρέπει να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον μαθητοκεντρικό, το οποίο θα διαμορφώνει ισχυρές «δασκαλομαθητικές» και διαμαθητικές σχέσεις που θα προωθούν τον σεβασμό, την αυτοεκτίμηση, τη συνεργατική μάθηση και ανθρωπιστικές αξίες για όλους τους/τις μαθητές/μαθήτριες. Οι διδάσκοντες/ουσες χρειάζεται να αφιερώνουν χρόνο για την ανίχνευση των εμπειριών και των δυνατοτήτων καθώς και των τρόπων σκέψης και εργασίας των μαθητών/τριών τους. Κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο προκειμένου να σχηματιστεί συγκροτημένη πρόταση σύνδεσης της εμπειρίας με τη θεωρία και μετάβασης από τις ιδέες (εμπειρικό - βιωματική γνώση) των παιδιών στις επιστημονικές ιστορικές αφηγηματικές επεξηγήσεις. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να χρησιμοποιεί διδακτικές μεθόδους οι οποίες θα κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον των μαθητών, θα ενεργοποιούν τη συμμετοχή, τη διαίσθηση και τη φαντασία τους και θα τους/τις κινητοποιούν ώστε να ερευνούν, μόνοι τους ή σε ομάδες (ομαδοσυνεργατική), τα ιστορικά γεγονότα και θέματα.



### Διδακτική/Μαθησιακή Πράξη

Η διδακτική πράξη και ο τρόπος πραγμάτωσής της στο πλαίσιο του σχολικού μαθήματος της Ιστορίας θα πρέπει να έχουν ως αφετηρία τις πάσης φύσεως δεξιότητες, που οι μαθητές πρέπει να δομήσουν στο μάθημα της Ιστορίας σε αντιστοιχία με τους διδακτικούς σκοπούς και στόχους της κάθε ενότητας του Προγράμματος Σπουδών, ενός κεφαλαίου ή μίας ωριαίας διδασκαλίας. Ακόμη, πρέπει να εμπλέκουν τους/τις μαθητές/μαθήτριες στην προβληματική του ιστορικού περιεχομένου, μέσα από τις προτεινόμενες δραστηριότητες.

Οι νέες διδακτικές πρακτικές, εστιάζοντας στην καλλιέργεια ανάπτυξης γνώσεων, δεξιοτήτων/ικανοτήτων και στάσεων, υποστηρίζουν και πλαισιώνουν τις/τους μαθητές/τριες, ώστε να μαθαίνουν αυτόνομα, αλλά και να συνεργάζονται, να επικοινωνούν, να διερευνούν και να ανακαλύπτουν τη γνώση. Γι' αυτό και προκρίνεται η συνολική εμπλοκή των μαθητών/μαθητριών στις επιμέρους πρακτικές, ως μικρών ερευνητών/ερευνητριών.

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών, το ιστορικό περιεχόμενο οργανώνεται σε διδακτικές ενότητες, καθεμία από τις οποίες αντιστοιχεί σε μία διδακτική ώρα. Βασική μεθοδολογική αρχή για τη διδασκαλία των εννοιών αυτών είναι η προσπάθεια αύξησης της ενεργού συμμετοχής των μαθητών, η οποία μπορεί να επιτευχθεί με ποικίλα διδακτικά μέσα και εργαλεία που καταλήγουν σε δράσεις, όπως ενδεικτικά αναφέρονται ακολούθως:

Α. Η μελέτη των πηγών, πέραν του ότι ενισχύει τον διερευνητικό χαρακτήρα της μάθησης, έχει πρωτεύουσα σημασία για την καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης, εφόσον οι μαθητές/μαθήτριες συνειδητοποιούν μέσω αυτής ότι η αφήγηση του σχολικού εγχειριδίου και του εκπαιδευτικού υλικού που αξιοποιείται συνολικά είναι το αποτέλεσμα ιστορικής έρευνας. Τα κριτήρια της επιλογής των ιστορικών πηγών πρέπει να είναι τα ακόλουθα: 1) Η εγκυρότητα της πηγής. 2) Η αντιστοιχία τους με το περιεχόμενο και τους στόχους του κεφαλαίου και της ενότητας. 3) Η αντιπροσωπευτικότητα των ειδών των ιστορικών πηγών και η ισορροπία τους.

Β. Για την εξοικείωση των μαθητών με τη μεθοδολογία της Ιστορίας αλλά και με την εργασία σε ομάδες, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η εκπόνηση ερευνητικών εργασιών. Η έρευνα μπορεί να περιλαμβάνει μελέτη ιστορικών πρωτογενών και δευτερογενών πηγών: φιλολογικών κειμένων, εικόνων, μνημείων της περιόδου, αρχιτεκτονικής, αγγειογραφίας, νομισμάτων, χαρτών, χρονολογικών πινάκων κ.λπ. Η χρήση της ιστορικής γραμμής, κυρίως με εικόνες, και οι εννοιολογικοί χάρτες συντελούν στην νοητική οργάνωση και την κατανόηση των ιστορικών γεγονότων.

Γ. Η χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας ΤΠΕ (διαδίκτυο, λογισμικό σχετικό με την Ιστορία κ.α.). Επιπλέον οι νέες τεχνολογίες αποτελούν βασικό εργαλείο του/τις εκπαιδευτικού με τις δυνατότητες και το πλήθος των πληροφοριών που του/της παρέχουν.

Δ. Η αξιοποίηση διαφόρων εποπτικών και οπτικοακουστικών μέσων. Τα παιδικά μυθιστορήματα και τα κόμικς, έντυπα και ηλεκτρονικά, που αναφέρονται στην ιστορική εποχή, μπορούν να αποτελέσουν ένα σημαντικό εργα-

λείο μάθησης, καθώς διεγείρουν τις αισθήσεις και τη φαντασία των μαθητών, βοηθώντας τους να κατανοήσουν καλύτερα τις ιστορικές έννοιες και τα ιστορικά γεγονότα.

Ε. Προτείνονται επίσης, η αφήγηση (με έμφαση στην οπτική επαφή, τη γλώσσα του σώματος, την κίνηση, τη μίμηση), ο κατευθυνόμενος διάλογος και οι ερωτήσεις των εκπαιδευτικών. Επιπροσθέτως τα παιχνίδια ρόλων, οι προσομοιώσεις συγκεκριμένων γεγονότων, συμβάλλουν στον αναστοχασμό των μαθητών και στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησής τους.

Στ. Η πραγματοποίηση διδακτικών επισκέψεων σε χώρους ιστορικού ενδιαφέροντος (μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, αίθουσες τέχνης, πινακοθήκες κ.α.), ενισχύει το ενδιαφέρον των μαθητών και προάγει ενεργητικές διδακτικές τεχνικές και βιωματικές δράσεις. Επίσης, οι επιτόπιες επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους καθιστούν τη μάθηση εμπειρία μοναδική, καθώς είναι ερευνητική και πολυαισθητηριακή, και μπορεί να οργανωθεί από τον εκπαιδευτικό ως έρευνα δράσης.

Πέρα από τους στόχους και τα περιεχόμενα, απαραίτητο είναι λοιπόν να αναπτυχθούν ενδεικτικές δραστηριότητες για την επίτευξη των επιδιώξεων του μαθήματος και των επιμέρους στόχων κάθε ενότητας. Ως κύρια εργαλεία θα χρησιμοποιηθούν οι ιστορικές πηγές, όπου τα παιδιά καλούνται να «διαβάσουν» τις πηγές, να γράψουν, να σκεφθούν, να μιλήσουν πάνω σ' αυτές, σύμφωνα με συγκεκριμένες δραστηριότητες που τις συνοδεύουν. Επ' αυτού σημειώνεται ότι ο ιστορικός εγγραμματισμός δεν αναφέρεται σε συσσώρευση εγκυκλοπαιδικής γνώσης ιστορικών γεγονότων από κάθε ιστορική εποχή σε επίπεδο παγκόσμιου στερεώματος και δεν μπορεί αυτός να είναι ο καταληκτικός στόχος της διδασκαλίας της Ιστορίας. Εντούτοις, είναι απαραίτητη η δόμηση δεξιοτήτων ορθής ακρόασης, κριτικής ανάγνωσης, ορθολογικής σκέψης, γραπτής σύνθεσης και μάθησης με την αξιοποίηση των εν λόγω ιστορικών πηγών. Ο ιστορικός εγγραμματισμός προϋποθέτει τη χρήση και κατανόηση της γλώσσας, της μορφής και της δόμησης της ιστορικής αφήγησης αναφορικά με την ανάγνωση και την παραγωγή κειμένων ιστορικού περιεχομένου, τόσο σε προφορικό όσο και γραπτό επίπεδο.

### ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση του μαθήματος της Ιστορίας σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού είναι απαραίτητο να συνδέεται άμεσα με τους διδακτικούς στόχους που θέτει το Πρόγραμμα Σπουδών. Η αξιολόγηση αποτελεί βασικό και αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ο ρόλος της αξιολόγησης πρέπει κυρίως να είναι διαμορφωτικός, ανατροφοδοτικός και μεταγνωστικός, δηλαδή να ελέγχει τον βαθμό επίτευξης των διδακτικών στόχων και να συντελεί στη βελτίωση της διδασκαλίας.

Η αξιολόγηση έχει ως στόχο να ενισχύσει την αυτογνωσία και την αναστοχαστικότητα των μαθητών/μαθητριών, και να επιβραβεύει την προσπάθεια τους, ανάλογα με τις δεξιότητες και τις ικανότητές τους αλλά και τη συμμετοχή τους. Τα στοιχεία αξιολόγησης στο μάθημα της Ιστορίας είναι η κατανόηση ιστορικών όρων, η αξιολόγηση ιστορικών προσώπων, γεγονότων και φαινομένων, οι αναλύσεις αιτιών, συνθηκών, παραγόντων,

η εξαγωγή συμπερασμάτων, οι συσχετισμοί εννοιών, οι συσχετισμοί με τη σύγχρονη εποχή.

Η αξιολόγηση δεν πρέπει να ευνοεί την αποστήθιση και την αναπαραγωγή των ιστορικών γνώσεων αλλά να προάγει τη διατύπωση ιστορικού λόγου, την ανάπτυξη κριτικού συλλογισμού και ιστορικής διερεύνησης καθώς και την ανάπτυξη συναισθηματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών/μαθητριών.

Για τη διαπίστωση του βαθμού και της έκτασης της επίτευξης των προαναφερομένων καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς χρησιμοποιούνται η μέθοδος Project, λογισμικά που παρατίθενται στις δραστηριότητες ανά διδασκόμενο κεφάλαιο, δραματοποιήσεις και ποικίλες τεχνικές.

Τα κριτήρια αξιολόγησης για τους/τις μαθητές/μαθητές του Δημοτικού είναι απαραίτητο να περιλαμβάνουν εργασίες, όπως: συμπλήρωσης κειμένου, επιλογής σωστού - λάθους, αντιστοίχισης- σύζευξης, πολλαπλής επιλογής, ταξινόμησης - κατάταξης σύμφωνα με ορισμένα κριτήρια, συμπλήρωσης λογικών διαγραμμάτων, συμπλήρωση ιστορικής γραμμής, ερμηνείας γραφικών παραστάσεων, λύσης σταυρολέξου ή συμπλήρωσης ακροστιχίδας, σύντομης απάντησης, ανάπτυξης απόψεων. Η διατύπωση των ερωτήσεων οφείλει να είναι σαφής και κατανοητή και τα ζητούμενα συμβατά με την αντιληπτική ικανότητα και το επίπεδο ωριμότητας των μαθητών.

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ  
Γ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ  
ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ-ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ**

<b>ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ (26 διδακτικές ώρες συνολικά)</b>		
<b>ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ</b>	<b>ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ</b>	<b>ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</b>
	Οι μαθητές/ μαθήτριες να είναι σε θέση:	Οι μαθητές/μαθήτριες μπορεί να:
<b>Η ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ</b>		
<b>Τι πίστευαν οι αρχαίοι Έλληνες για τη γέννηση του κόσμου (1 διδακτική ώρα)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Να γνωρίζουν τους βασικούς μύθους της γένεσης του κόσμου και της τάξεως (κοσμογονία) από την αρχική κατάσταση χάους και ερέβους.</li> <li>-Να κατανοούν ότι οι κοσμογονικοί μύθοι προέκυψαν ως αποτέλεσμα της ανάγκης του προϊστορικού και αρχαϊκού ανθρώπου να συλλάβει την αρχή της κοσμικής και ανθρώπινης ύπαρξης και, τελικά, την αιτία της δικής του ύπαρξης.</li> <li>-Να διακρίνουν τη διαφορά μεταξύ μύθου και «ιστορικής πραγματικότητας».</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Προτείνουν τις δικές τους εκδοχές για τη δημιουργία του κόσμου.</li> <li>-Αναδιηγούνται ελεύθερα και με δικά τους λόγια τους μύθους της κοσμογονίας.</li> <li>-Διαβάζουν κείμενα-πηγές, διασκευασμένα από την αρχαιοελληνική γραμματεία, που περιλαμβάνουν μύθους και άλλα, που αναφέρονται σε ιστορικά γεγονότα και προσπαθούν να τα συγκρίνουν εντοπίζοντας κατά το δυνατό τα φανταστικά στοιχεία.</li> <li>-Παρατηρούν απεικονίσεις των θεών και των συμβόλων τους από την αρχαιότητα ως σήμερα.</li> <li>-Συζητούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του/της κάθε θεού/θεάς.</li> <li>-Ζωγραφίζουν τους θεούς και τις θεές και γράφουν ολιγόστιχα ποιηματάκια για τον καθένα.</li> <li>-Παίζουν θεατρικό παχνίδι όπου ο/η κάθε μαθητής/μαθήτρια υποδύεται τον θεό/τη θεά της επιλογής του/της.</li> </ul>
<b>Θεοί και θεές του Ολύμπου (1 διδακτική ώρα)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Να γνωρίζουν τους θεούς και τις θεές του Ολύμπου.</li> <li>-Να γνωρίζουν τα σύμβολα των θεών, τις μεταξύ τους σχέσεις καθώς και τους τρόπους λατρείας- τελετουργίας των αρχαίων Ελλήνων.</li> </ul>	
<b>Η δημιουργία του ανθρώπου (1 διδακτική ώρα)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Να γνωρίζουν τους μύθους δημιουργίας του ανθρώπινου είδους και τα μυθικά πρόσωπα που σχετίζονται με αυτούς.</li> </ul>	

	<p>-Να κατανοούν τις βασικές έννοιες της ενότητας: μύθος, Τιτανομαχία, Γιγαντομαχία, λατρεία, σύμβολο.</p>	<p>-Συζητούν για τη θρησκεία των αρχαίων Ελλήνων και τη συγκρίνουν με τη σημερινή.</p> <p>-Διαβάζουν μύθους που αναφέρονται στη δημιουργία του ανθρώπου.</p> <p>-Χαρακτηρίζουν τα πρόσωπα της ενότητας και τις πράξεις τους.</p> <p>-Περιγράφουν τις έννοιες της ενότητας, σύμφωνα με τις κοινωνικές τους αναπαραστάσεις, προφορικά ή γραπτά με σχετικά ελεύθερο τρόπο.</p> <p>-Συμπληρώνουν σταυρόλεξα, πίνακες, αντιστοιχίσεις, και κείμενα με τα πληροφορικά στοιχεία των ενοτήτων.</p> <p>-Με τη βοήθεια των ΤΠΕ κατασκευάζουν εννοιολογικούς χάρτες με τους θεούς/θεές και τις μεταξύ τους σχέσεις.</p>
<p><b>ΟΙ ΗΡΩΕΣ</b>  <b>Ήρωες στην Αρχαία Ελλάδα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν γενικά ποια είναι η φύση/ υπόσταση (χαρακτηριστικά) ενός ήρωα γενικά.</p> <p>-Να κατανοούν πώς διακρίνεται ένας μυθολογικός ήρωας από τους απλούς ανθρώπους.</p> <p>-Να εκτιμούν τη διαχρονικότητα των ηρώων.</p>	<p>-Συζητούν γιατί οι άνθρωποι χρειάζονταν τους ήρωες και τι είναι αυτό που τους ξεχωρίζει από τους απλούς ανθρώπους.</p> <p>- Μιλούν για τους σύγχρονους υπερήρωες και εξηγούν γιατί γοητεύονται από αυτούς.</p> <p>-Συγκρίνουν τους παλαιότερους ήρωες με τους σύγχρονους και βρίσκουν ομοιότητες και διαφορές, τις οποίες και καταγράφουν.</p>
<p><b>Ο Ηρακλής</b>  <b>Ο νεαρός Ηρακλής</b> (1 διδακτική ώρα)  <b>Οι κυριότεροι άθλοι του Ηρακλή στην Πελοπόννησο</b> (2 διδακτικές ώρες)</p>	<p>-Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά του ήρωα-κυνηγού στο πρόσωπο του Ηρακλή.</p> <p>-Να κατανοούν τη σημασία των ενοιών: άθλος, δόξα, ήρωας.</p>	<p>-Παρατηρούν εικόνες από πηγές που απεικονίζουν τα φυσικά χαρακτηριστικά του ήρωα και τα κατορθώματά του.</p>

<p>«Ταξίδι» στην άκρη της Γης (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να απολαμβάνουν τους μύθους που σχετίζονται με τους άθλους του Ηρακλή.</p>	<p>-Διαβάζουν κείμενα-πηγές που τον περιγράφουν και εξιστορούν τα κατορθώματά του.</p>
<p>Το τέλος της «περιπέτειας» (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να κατανοούν τον συμβολισμό των άθλων του ήρωα.</p>	<p>- Παρακολουθούν αποσπάσματα από ταινίες, βίντεο κ.λπ. με τον ήρωα και τα κατορθώματά του.</p>
	<p>-Να αποτιμούν τη διαχρονική σημασία των θετικών χαρακτηριστικών του ήρωα.</p>	<p>-Με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών φτιάχνουν «παζλ», ζωγραφιές και κόμικς με τους μύθους για τον Ηρακλή.</p>
		<p>-Εντοπίζουν στον χάρτη τις περιοχές που ταξίδεψε ο ήρωας για να εκπληρώσει την «αποστολή» του.</p>
		<p>-Χαρακτηρίζουν τον ήρωα από τις πράξεις του και αντιστοιχίζουν τα χαρακτηριστικά που τον βοήθησαν στα επιτεύγματά του.</p>
		<p>-Φτιάχνουν εννοιολογικούς χάρτες με τα δομικά στοιχεία των εννοιών του κεφαλαίου και τις σχέσεις που τα ορίζουν.</p>
		<p>-Συνθέτουν κείμενα με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου σε σχέση με τη σημασία των μύθων.</p>
		<p>-Κάνουν ελεύθερα δραματοποιήσεις των άθλων του Ηρακλή.</p>
<p><b>Ο Θησέας</b></p>		
<p><b>Θησέας: ο Αθηναίος ήρωας</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά του ήρωα εκπολιτιστή στο πρόσωπο του Θησέα.</p>	<p>-Συγκρίνουν τον Θησέα με τον Ηρακλή για να γίνει κατανοητή η διαφορά τους.</p>
<p><b>Ο Θησέας αντιμετωπίζει τον Μινώταυρο</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τους μύθους που αναφέρονται στη ζωή και τα κατορθώματά του Θησέα.</p>	<p>-Συζητούν για τη σημερινή σημασία των φράσεων: <i>μπαλέκω σε λαθύρινθο, προκρούστεια κλίνη, ξετυλίγω τον μίτο της ιστορίας, κρεμάω τα μαύρα πανιά, δαιδαλώδες κτήριο</i> κλπ. και φτιάχνουν προτάσεις με αυτές.</p>
<p><b>Ο Θησέας γίνεται βασιλιάς</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αξιολογούν το θάρρος, τη γενναιότητα, την αυταπάρνηση και την αφοσίωση στον ανώτερο σκοπό της σωτηρίας της πόλης του ήρωα.</p>	<p>-Εντοπίζουν στα κείμενα τα στοιχεία του ήρωα που τον βοήθησαν να κυβερνήσει την πόλη των Αθηνών.</p>





<p><b>Η επιλογή του Πάρη</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τον μύθο του Τρωικού Πολέμου, όπως έχει διασωθεί ως τις μέρες μας από τα ομηρικά έπη.</p>	<p>-Διαβάζουν κείμενα σχετικά με τον Τρωικό Πόλεμο με κυρίαρχα τα αποσπάσματα από την Ιλιάδα του Ομήρου και τα σχολιάζουν.</p>
<p><b>Οι Έλληνες συγκεντρώνονται στην Αυλία</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να κατανοούν την ιστορική αλήθεια που κρύβεται πίσω από τον μύθο του Τρωικού Πολέμου.</p>	<p>-Ζητούν και κρίνουν τις συμπεριφορές των ατόμων που πρωταγωνιστούν στην ιστορία του Τρωικού Πολέμου.</p>
<p><b>Ο Θυμός του Αχιλλέα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τα κυριότερα πρόσωπα που συνδέονται με τον Τρωικό Πόλεμο και να πληροφορηθούν για τα κυριότερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους.</p>	<p>-Μαθαίνουν την ιστορική αλήθεια που κρύβεται πίσω από τους αρχαιοελληνικούς μύθους για τον Τρωικό Πόλεμο.</p>
<p><b>Η εκδίκηση του Αχιλλέα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αποτιμούν τα κατορθώματα ως συνέπεια των αρετών των ηρώων που πολέμησαν στην Τροία.</p>	<p>-Ζητούν για τα ήθη και έθιμα των ανθρώπων εκείνης της εποχής.</p>
<p><b>Το τέλος του Αχιλλέα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αντιλαμβάνονται τα δεινά και τις ανατροπές που μπορεί να επιφέρει στην υπόθεση της εκπλήρωσης ενός κοινού σκοπού, η διχόνοια και η οργή.</p>	<p>-Παρατηρούν σχετικές απεικονίσεις στα αγγεία και στις πηγές που έχουν διασωθεί ως τις μέρες μας.</p>
<p><b>Η κατάκτηση της Τροίας</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν, μέσα από τα γεγονότα του Τρωικού Πολέμου, ήθη και έθιμα της εποχής και να κάνουν συσχετισμούς με τα έθιμα της σημερινής εποχής.</p>	<p>-Συμπληρώνουν ακροστιχίδες, σταυρόλεξα, κάνουν αντιστοιχίες, συμπληρώνουν κείμενα με το λεξιλόγιο της ενότητας.</p>
		<p>-Παίζουν θεατρικό παιχνίδι και κάνουν δραματοποιήσεις με διαλόγους που κατασκευάζουν ανάμεσα στον Αχιλλέα και τον Αγαμέμνονα, τον Έκτορα και την Ανδρομάχη, τον Πάρη και τις θεές κλπ.</p> <p>-Εντοπίζουν τις αξίες εκείνης της εποχής, όπως: η φιλία, η πίστη, το χρέος στο καθήκον κ.λπ. και τις συγκρίνουν με τη σημερινή εποχή.</p> <p>-Μαθαίνουν τη σημασία στερεότυπων εκφράσεων όπως: αχιλλεϊος πτέρνα, δούρειος ίππος, μήλο της έριδας κ.λπ. με τη χρήση ερωτήσεων πολλαπλών επιλογών.</p>
<p><b>Οι περιπέτειες της επιστροφής του Οδυσσέα στην πατρίδα (νόστος)</b></p>		

## ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ (16 διδακτικές ώρες συνολικά)

<p><b>Η επιστροφή του Οδυσσέα: Οι πρώτες περιπέτειες</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τις περιπέτειες του Οδυσσέα, όπως έχουν διασωθεί από την Οδύσσεια.</p>	<p>-Παρακολουθούν τις περιπέτειες του Οδυσσέα μέσα από κάθε λογής κείμενα και εικόνες που προέρχονται από διασκευασμένες πηγές αρχαιοελληνικής προέλευσης.</p>
<p><b>Άνεμοι, γίγαντες και η μάγισσα Κίρκη μπαίνουν στον δρόμο του Οδυσσέα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να είναι ενήμεροι για τις επιβιώσεις των μύθων της Οδύσσειας στην ελληνική παράδοση.</p>	<p>-Φτιάχνουν πίνακες με τα χαρακτηριστικά των μυθικών προσώπων, λαών ή τεράτων τα οποία αποτέλεσαν εμπόδια στον δρόμο του Οδυσσέα.</p>
<p><b>Ο Οδυσσέας κατεβαίνει στον Άδη</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αξιολογούν την εξυπνάδα, την τόλμη, την επιμονή, την υπομονή και την εφευρετικότητα του Οδυσσέα.</p>	<p>-Εντοπίζουν τα στοιχεία που διευκόλυναν το ταξίδι της επιστροφής του.</p>
<p><b>Το «πέρασμα» του Οδυσσέα από τα νησιά του Ήλιου, της Καλυψώς και των Φαιάκων</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αναγνωρίζουν τα σημαντικότερα πρόσωπα της Οδύσσειας και τα χαρακτηριστικά τους.</p>	<p>-Φτιάχνουν ιστορίες δικές τους με ανατροπές και αποκλίσεις από την κανονική διήγηση.</p>
<p><b>Η επιστροφή στην πατρίδα και νέες περιπέτειες</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να κρίνουν τη στάση της Πηνελόπης ως προτύπου συζυγικής πίστης και αφοσίωσης.</p> <p>-Να κρίνουν τη συμπεριφορά των άλλων γυναικείων πρωταγωνιστριών της Οδύσσειας.</p>	<p>-Δίνουν τις δικές τους ερμηνείες, γιατί η Πηνελόπη περιμένε τον σύζυγό της επί τόσα χρόνια (προφορικά ή γραπτά).</p> <p>-Εξηγούν τους λόγους για τους οποίους ο Οδυσσέας επιθυμούσε να επιστρέψει στην πατρίδα και γιατί δεν εγκατέλειπε την προσπάθειά του (προφορικά ή γραπτά).</p> <p>-Εντοπίζουν σε κείμενα τη συμβολή της καθεμιάς από τις γυναικείες φιγούρες στην εξέλιξη της Οδύσσειας.</p> <p>-Δραματοποιούν περιστατικά από την Οδύσσεια.</p> <p>-Φτιάχνουν «κολάζ» με ζωγραφίες από τις περιπέτειες του Οδυσσέα.</p>

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p><b>ΠΑΛΑΙΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ</b></p> <p>Οι άνθρωποι είναι τροφοσυλλέκτες, κυνηγοί, ψαράδες και καλλιτέχνες (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Να γνωρίζουν τη μεγάλη χρονική απόσταση της προϊστορίας αλλά και τη μεγάλη διάρκειά της (σε σχέση με τη σύγχρονη εποχή).</li> <li>-Να προσδιορίζουν τις δραστηριότητες των ανθρώπων για την επιβίωσή τους.</li> <li>-Να κατανοούν τις έννοιες προϊστορία, ανακάλυψη, τροφοσυλλέκτης, σπήλαιο, μετακίνηση, κυνηγός, εργαλείο, λίθος.</li> </ul>	<p>Οι μαθητές/μαθήτριες μπορεί να:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Φαντάζονται, περιγράφουν και συζητούν για το φυσικό περιβάλλον και τη ζωή των ανθρώπων στο μακρινό παρελθόν.</li> <li>-Παρατηρούν οπτικό υλικό και επισκέπτονται σχετικές ιστοσελίδες με θέμα τη μορφή στηλαίων/βραχουσκεπών, ευρημάτων της εποχής και συζητούν για την ενδεχόμενη χρήση τους.</li> <li>-Εντοπίζουν τις επινοήσεις (εργαλεία), πληροφορούνται για τις ανακαλύψεις (φωτιά) των ανθρώπων και συζητούν για τη χρήση τους και την επίδρασή τους στη ζωή τους.</li> <li>-Συζητούν για την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος στο μακρινό παρελθόν, τις ανάγκες επιβίωσης των ανθρώπων και τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι μπορούσαν να τις ικανοποιήσουν.</li> <li>-Συζητούν για τις έννοιες του μαθήματος και δίνουν τις δικές τους ερμηνείες.</li> <li>-Καταγράφουν σε πίνακα τις ανάγκες των ανθρώπων της Παλαιολιθική Εποχής και τις συσχετίζουν με τις δραστηριότητές τους και τα ευρήματα.</li> <li>-Περιγράφουν μία μέρα από τη ζωή ενός ανθρώπου και την αποδίδουν με θεατρικό παιχνίδι.</li> <li>-Συγκρίνουν τη ζωή των ανθρώπων της σημερινής εποχής με τη ζωή των ανθρώπων της Παλαιολιθικής Εποχής.</li> <li>-Εντοπίζουν στον χάρτη θέσεις/μνημεία της</li> </ul>



		<p>Παλαιολιθικής Εποχής.</p> <p>-Επισκέπτονται μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.</p>
<p><b>ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ</b></p> <p><b>Οι άνθρωποι ζουν σε οικισμούς, καλλιεργούν τη γη και εκτρέφουν ζώα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να ανασυνθέτουν τις δραστηριότητες και τα επιτεύγματα των ανθρώπων από αντιπροσωπευτικά αρχαιολογικά ευρήματα.</p> <p>-Να συσχετίζουν το νεολιθικό τρόπο ζωής με τη δημιουργία των πρώτων οικισμών, με την καλλιέργεια της γης, την εκτροφή ζώων και την ανάπτυξη της τεχνολογίας σε όλους τους τομείς.</p> <p>-Να κατανοούν τις έννοιες πολιτισμός, τεχνολογία, γεωργία, κτηνοτροφία, οικισμός.</p>	<p>-Παρατηρούν οπτικό υλικό και επισκέπτονται σχετικές ιστοσελίδες με θέμα τη νεολιθική εποχή στον ελλαδικό χώρο.</p> <p>-Περιγράφουν τα μνημεία και τα ευρήματα.</p> <p>-Διατυπώνουν υποθέσεις για τη λειτουργία και τη χρήση των αντικειμένων και τα συσχετίζουν με το νεολιθικό τρόπο ζωής.</p> <p>-Καταγράφουν σε πίνακα τις δραστηριότητες που συνδέονται με τις έννοιες της θεματικής ενότητας.</p> <p>-Περιγράφουν/ αποδίδουν εικαστικά ή μέσω θεατρικού παιχνιδιού/δραματοποίησης τις ασχολίες των νεολιθικών ανθρώπων.</p> <p>-Κατασκευάζουν από πηλό ειδώλια ή αγγεία και τα διακοσμούν.</p> <p>-Εντοπίζουν στον χάρτη τόπους που υπήρχαν στη Νεολιθική Εποχή.</p> <p>-Επισκέπτονται μουσεία και αρχαιολογικές θέσεις.</p>
<p><b>Οι πρώτοι νεολιθικοί οικισμοί στην Ελλάδα. Σέσκλο Διμήνι, Δισπηλιό</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να προσδιορίζουν τη σημασία των αρχαιολογικών ανακαλύψεων για να κατανοήσουν τη ζωή των ανθρώπων στο μακρινό παρελθόν.</p> <p>-Να προσδιορίζουν τη θέση των νεολιθικών οικισμών Σέσκλο, Διμήνι, και Δισπηλιό στο χάρτη της Ελλάδας.</p> <p>-Να διακρίνουν και να κατανοούν τις διαφορές μεταξύ των</p>	<p>-Φαντάζονται, περιγράφουν και συζητούν για το πού και πώς ανακαλύπτονται οι χώροι και τα αντικείμενα των ανθρώπων που ζούσαν πολύ παλιά.</p> <p>-Παρατηρούν και περιγράφουν οπτικό υλικό από εργασίες ανασκαφών και συζητούν για τη σκοπιμότητα και τη σημασία τους.</p>

	<p>δραστηριότητων των κοινωνιών του γεωργού/ κτηνοτρόφου και των δραστηριοτήτων των κοινωνιών του τροφωσυλλέκτη/ κτηνοτρόφου ανθρώπου.</p>	<p>-Παρατηρούν οπτικό υλικό και επισκέπτονται σχετικές ιστοσελίδες με θέμα τους σημαντικότερους νεολιθικούς οικισμούς.</p> <p>-Παρατηρούν τον χάρτη της Ελλάδας και εντοπίζουν σε αυτόν τους νεολιθικούς οικισμούς, Σέσκλο, Διμήνι, Δισπηλιό.</p> <p>-Περιγράφουν και εντοπίζουν επιμέρους χώρους στο Σέσκλο, Διμήνι και στο Δισπηλιό.</p> <p>-Κατασκευάζουν (με συμβατικό ή ψηφιακό τρόπο) εννοιολογικούς αραχνοειδείς χάρτες απλής σύνδεσης με οπτικοποιημένο υλικό για τις δραστηριότητες των κοινωνιών του τροφωσυλλέκτη/ κτηνοτρόφου ανθρώπου, και του γεωργού/ κτηνοτρόφου και εντοπίζουν τις διαφορές και τις ομοιότητες.</p> <p>-Αποδίδουν με θεατρικό παιχνίδι τη ζωή των ανθρώπων στην Παλαιολιθική, Μεσολιθική, Νεολιθική εποχή.</p> <p>-Επισκέπτονται μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.</p>
<p><b>Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ</b></p> <p><b>Ο Κυκλαδικός Πολιτισμός και η ζωή των ανθρώπων στις Κυκλάδες</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να προσδιορίζουν τις δραστηριότητες και τα επιτεύγματα των ανθρώπων με έμφαση στην ανάπτυξη της ναυσιπλοΐας, τη δημιουργία οχυρωμένων οικισμών και την εντατική χρήση νέων πρώτων υλών (μέταλλα).</p> <p>-Να διακρίνουν τη σημασία της γεωγραφικής θέσης των Κυκλάδων για το χαρακτήρα και την ανάπτυξη του Κυκλαδικού Πολιτισμού.</p> <p>-Να κατανοούν τις έννοιες <i>οχύρωση, εμπόριο, μέταλλο</i>.</p>	<p>-Παρατηρούν τον χάρτη της Ελλάδας και εντοπίζουν τις Κυκλάδες.</p> <p>-Ανακαλούν προϋπάρχουσα γνώση και συζητούν για τη θάλασσα και πώς επηρεάζει τις ασχολίες και τη ζωή των ανθρώπων.</p> <p>-Φαντάζονται και περιγράφουν τη ζωή των ανθρώπων πολύ παλιά στις Κυκλάδες και διατυπώνουν υποθέσεις για τον τρόπο που καλύπτονταν οι ανάγκες επιβίωσης.</p> <p>-Εντοπίζουν τις νέες ασχολίες των ανθρώπων και τις νέες πρώτες ύλες σε σύγκριση με τη νεολιθική εποχή.</p>

		<p>-Παρατηρούν και περιγράφουν σχετικό εικονιστικό υλικό, επισκέπτονται ιστοσελίδες με θέμα τις αρχαιολογικές θέσεις, τα ευρήματα και τα ναυάγια της εποχής.</p> <p>-Συσχετίζουν τη γεωγραφική θέση των Κυκλάδων με την ανάπτυξη της ναυσιπλοΐας.</p> <p>-Ζητούν για το ανταλλακτικό εμπόριο, τη μεταφορά προϊόντων και πρώτων υλών, τους κινδύνους από τις εχθρικές επιδρομές στη θάλασσα και στη στεριά.</p> <p>-Συσχετίζουν τη ναυσιπλοΐα και το εμπόριο και την άνθηση του Κυκλαδικού Πολιτισμού.</p> <p>-Σχεδιάζουν σε ομάδες και διηγούνται το φανταστικό εμπορικό ταξίδι ενός κυκλαδικού πλοίου, εντοπίζοντας τους σταθμούς του στον χάρτη.</p> <p>-Αναπαριστούν με θεατρικό παιχνίδι την ανταλλαγή προϊόντων.</p> <p>-Επισκέπτονται μουσεία και αρχαιολογικές θέσεις.</p>
<p><b>Η τέχνη του Κυκλαδικού Πολιτισμού</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να διακρίνουν τα αντιπροσωπευτικά δείγματα της κυκλαδικής τέχνης.</p> <p>-Να προσδιορίζουν τη σχέση της κυκλαδικής τέχνης με τη μινωική τέχνη.</p> <p>-Να κατανοούν τις έννοιες τοιχογραφία, ειδώλιο.</p>	<p>-Παρατηρούν και περιγράφουν σχετικό εικονιστικό υλικό, επισκέπτονται ιστοσελίδες με θέμα την κυκλαδική τέχνη και εντοπίζουν/περιγράφουν τα χαρακτηριστικά αντικείμενα.</p> <p>-Παρατηρούν εικόνες κυκλαδικών ειδωλίων, συζητούν για τη μορφή τους και τους χώρους που βρέθηκαν και ερμηνεύουν τις απεικονίσεις τους.</p> <p>-Παρατηρούν τοιχογραφίες και κατοικίες από το Ακρωτήρι Θήρας και συζητούν για τη θεματολογία, τεχνοτροπία, αρχιτεκτονική.</p> <p>-Συσχετίζουν τις τοιχογραφίες με την καθημερινή ζωή του οικισμού και πληροφορούνται για τις επαφές των κατοίκων με τη Μινωική Κρήτη.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> <li>-Κατατάσσουν σε κατηγορίες τα έργα τέχνης του Κυκλαδικού Πολιτισμού, συγκροτώντας ομάδες εργασίας.</li> <li>-Σχεδιάζουν και ονοματίζουν τα δικά τους κυκλαδικά ειδώλια.</li> <li>-Εντοπίζουν στον χάρτη το Ακρωτήριο Θήρας και την Κρήτη.</li> <li>-Επισκέπτονται μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.</li> </ul>
<p><b>Μινωικός Πολιτισμός και Μινωική Θαλασσοκρατία.</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Να κατανοούν τη μυθολογική καταγωγή της ονομασίας του Μινωικού Πολιτισμού.</li> <li>-Να συσχετίζουν τη γεωγραφική θέση της Κρήτης με την επικράτησή της στο εμπόριο και στη ναυσιπλοΐα στο Αιγαίο και με τις επαφές της με τους αρχαίους πολιτισμούς της Ανατολής και της Μεσογείου.</li> <li>-Να κατανοούν την έννοια <i>Θαλασσοκρατία</i>.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Συνδέουν την ονομασία του Μινωικού Πολιτισμού με τη μυθολογία των Αρχαίων Ελλήνων.</li> <li>-Παρατηρούν τον χάρτη της Ανατολικής Μεσογείου εντοπίζουν την Κρήτη, συζητούν για τη γεωγραφική θέση της στο κέντρο της Ανατολικής Μεσογείου και τη δυνατότητα των μινωικών πλοίων να ταξιδεύουν στη Μεσόγειο.</li> <li>-Διατυπώνουν υποθέσεις για τις ασχολίες των κατοίκων της και τη σχέση τους με τη ναυσιπλοΐα.</li> <li>-Αναζητούν τις αιτίες της μινωικής κυριαρχίας και επικράτησης στις εμπορικές ανταλλαγές.</li> <li>-Συσχετίζουν τη γεωγραφική θέση της Κρήτης με τη μεταφορά και την ανταλλαγή προϊόντων στην Ανατολική Μεσόγειο.</li> <li>-Παρατηρούν την έκταση της Κρήτης (μεγαλόνησος), κάνουν συγκρίσεις με άλλα νησιά και εντοπίζουν την υπεροχή της.</li> <li>-Συζητούν για τις επιρροές που δέχτηκε η Κρήτη από τις εμπορικές επαφές και σχέσεις που είχε με τους αρχαίους</li> </ul>



		<p>πολιτισμούς της Ανατολής και της Μεσογείου.</p> <p>-Παρατηρούν και περιγράφουν σχετικό εικονιστικό υλικό μινωικών και εισηγμένων αντικειμένων, εντοπίζουν και ερμηνεύουν τις ομοιότητες.</p> <p>-Επισκέπτονται ιστοσελίδες με θέμα τη μινωική θαλασσοκρατία και εντοπίζουν απεικονίσεις μινωικών πλοίων.</p> <p>-Σχεδιάζουν (σε ομάδες) και αναπαριστούν εικαστικά τα ταξίδια μινωικών πλοίων με διαφορετικούς προορισμούς.</p> <p>-Κατασκευάζουν από πηλό ή χαρτόνι τα δικά τους μινωικά πλοία.</p> <p>-Επισκέπτονται μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.</p> <p>-Εντοπίζουν στον χάρτη της Κρήτης τα σημαντικότερα ανακτορικά κέντρα.</p>
<p><b>Το μινωικό ανάκτορο</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να διακρίνουν τα βασικά μέρη του ανακτόρου δίνοντας έμφαση στη διακόσμησή του.</p> <p>-Να προσδιορίζουν τη λειτουργία του ανακτόρου ως διοικητικού, θρησκευτικού, παραγωγικού, καλλιτεχνικού και εμπορικού κέντρου.</p> <p>-Να κατανοούν την έννοια ανάκτορο.</p>	<p>-Παρατηρούν σχετικό εικονιστικό υλικό κάνουν συγκρίσεις, διατυπώνουν υποθέσεις ή ερμηνείες για τη χρήση των ανακτόρων και τους κατοίκους.</p> <p>-Εντοπίζουν τα βασικά μέρη και συζητούν για τα στοιχεία που γνωρίζουν για πρώτη φορά (μέγεθος, πολυπλοκότητα σχεδίου, τοιχογραφίες).</p> <p>-Προσπαθούν να ερμηνεύσουν το μέγεθος, την πολυπλοκότητα του σχεδίου και τη διακόσμηση του μινωικού ανακτόρου.</p> <p>-Εντοπίζουν και ταυτίζουν τους χώρους του ανακτόρου με συγκεκριμένες δραστηριότητες και πρόσωπα.</p> <p>-Συσχετίζουν το ανάκτορο με το κέντρο του οικισμού που βρισκόταν γύρω από αυτό.</p>

		<p>-Συνδέουν μινωικά ευρήματα με συγκεκριμένους χώρους του ανακτόρου.</p> <p>-Επισκέπτονται σχετικές ιστοσελίδες και πραγματοποιούν εικονική περιήγηση στο ανάκτορο της Κνωσού.</p> <p>-Σχεδιάζουν (σε ομάδες) σε φύλλα εργασίας μία περιήγηση στο ανάκτορο της Κνωσού με διαφορετικές αφετηρίες και προορισμούς.</p> <p>-Επισκέπτονται μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους σχετικούς με τον Μινωικό Πολιτισμό.</p>
<p><b>Η καθημερινή ζωή στις πόλεις των Μινωιτών</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να προσδιορίζουν βασικά και χαρακτηριστικά στοιχεία της καθημερινής ζωής στη Μινωική Κρήτη μέσω της τέχνης, των παραγωγικών δραστηριοτήτων και των τελετουργιών.</p> <p>-Να διακρίνουν τον ειρηνικό και αισιόδοξο χαρακτήρα της ζωής των Μινωιτών από την απουσία οχύρωσης και από τις παραστάσεις που εικονίζονται στα έργα της μινωικής τέχνης.</p> <p>-Να κατανοούν τις έννοιες τελετουργία, εορτή, αισιοδοξία, ειρήνη.</p>	<p>-Φαντάζονται, κάνουν υποθέσεις και περιγράφουν μία μέρα από την καθημερινή ζωή των ανθρώπων της μινωικής Κρήτης.</p> <p>-Παρατηρούν εικονιστικό υλικό ή επισκέπτονται ιστοσελίδες με θέμα την καθημερινή ζωή στη μινωική Κρήτη.</p> <p>-Εντοπίζουν και περιγράφουν μινωικά ευρήματα, τοιχογραφίες κτλ. και ανακαλύπτουν τη λειτουργία/χρήση τους ή τη θρησκευτική τελετουργία που εικονίζουν.</p> <p>-Συζητούν για τις εντυπώσεις τους όταν παρατηρούν τις τοιχογραφίες και τα ευρήματα του Μινωικού Πολιτισμού.</p> <p>-Ερμηνεύουν την απουσία μινωικών όπλων και οχύρωσης των ανακτόρων και την συνδέουν με το χαρακτήρα του Μινωικού Πολιτισμού.</p> <p>-Συζητούν για τον ρόλο της ειρήνης στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων.</p> <p>-Συσχετίζουν την ειρήνη με την ανάπτυξη του Μινωικού Πολιτισμού, και τις ποικίλες όψεις της καθημερινής ζωής των Μινωιτών.</p>

<p><b>Τελετουργίες και γραφή στη Μινωική Κρήτη</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να προσδιορίζουν τη σχέση της μινωικής θρησκείας με την τέλεση τελετουργιών, εορτών και αθλημάτων. -Να αντιλαμβάνονται γιατί το περιεχόμενο της μινωικής γραφής παραμένει άγνωστο. -Να είναι ενήμεροι για τον Δίσκο της Φαιστού. -Να κατανοούν τις έννοιες θεότητα, γραφή.</p>	<p>-Συζητούν σχετικά με τις νέες έννοιες του μαθήματος. -Χρωματίζουν μινωικά ενδύματα και τοιχογραφίες. -Παρατηρούν και περιγράφουν εικονιστικό υλικό απεικονίσεων λατρευτικών χώρων, μινωικών τελετουργιών/αγωνισμάτων και απεικονίσεων/ειδωλίων κ.λ.π. που σχετίζονται με τη θρησκεία από παραστάσεις που εικονίζονται σε μινωικά τεχνουργήματα. -Εντοπίζουν τοπία, χαρακτηριστικές μορφές και σύμβολα με θρησκευτική σημασία. -Συσχετίζουν τις απεικονίσεις θεοτήτων με τον χαρακτήρα της μινωικής θρησκείας. -Αναζητούν παρόμοιες δραστηριότητες στη σημερινή εποχή και τις συνδέουν με τα βιώματά τους (π.χ. Εορτασμός του Αγίου Χαράλαμπου στην Αγία Παρασκευή Λέσβου, αθλοπαιδιές ενταγμένες στο τελετουργικό του εορτασμού Αγίων, θρησκευτικές λιτανείες και θυσίες ζώων κ.λπ.). -Παρατηρούν και περιγράφουν το Δίσκο της Φαιστού και διατυπώνουν υποθέσεις για το περιεχόμενό του. -Παρατηρούν και περιγράφουν πινακίδες Γραμμικής Α και διατυπώνουν υποθέσεις για το περιεχόμενό τους. -Εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές των δύο συστημάτων γραφής και τα συγκρίνουν με το αλφαβητικό σύστημα γραφής. -Κατασκευάζουν ιερά σύμβολα, ειδώλια θεοτήτων και πινακίδες γραφής από πηλό.</p>
<p><b>Η τέχνη της μινωικής Κρήτης</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να προσδιορίζουν την εντυπωσιακή ανάπτυξη των τεχνών του Μινωικού Πολιτισμού. -Να διακρίνουν χαρακτηριστικά έργα μινωικής τέχνης.</p>	<p>-Αναφέρονται σε αυτά που θυμούνται ή γνωρίζουν για τον Μινωικό Πολιτισμό και συζητούν για τα σημαντικότερα επιτεύγματά του.</p>

	<p>-Να κατανοούν την έννοια της προόδου του πολιτισμού.</p>	<p>-Παρατηρούν και περιγράφουν αντιπροσωπευτικά δείγματα μινωικής τέχνης, τα συσχετίζουν με όψεις της μινωικής ζωής, την εναρμόνιση με τη φύση, και αναφέρονται στην εντύπωση και στα συναισθήματα που τους προκαλούν.</p> <p>-Διερευνούν και αναζητούν τις αιτίες που οδήγησαν στην ανάπτυξη της μινωικής τέχνης.</p> <p>-Ζυζητούν για την πρόοδο (μινωική θαλασσοκρατορία, γραφή, ειρήνη) του Μινωικού Πολιτισμού και την ανάπτυξη της τέχνης σε όλα τα επίπεδα.</p> <p>-Αναζητούν στο διαδίκτυο εικονιστικό υλικό για τα μινωικά έργα τέχνης.</p>
<p><b>Ο Μυκηναϊκός Πολιτισμός και τα σημαντικότερα μινωικά κέντρα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να προσδιορίζουν τους φορείς του Μυκηναϊκού Πολιτισμού και τα σημαντικότερα μινωικά κέντρα.</p> <p>-Να διακρίνουν ότι τα ονόματα που αποδίδουμε σε μινωαίους βασιλείς (άνακτες), βασίλισσες και ανάκτορα δεν ανταποκρίνονται σε υπαρκτά πρόσωπα, αλλά σε ονόματα ηρώων του Ομήρου.</p> <p>-Να κατανοούν ότι ο Μυκηναϊκός Πολιτισμός είχε στενές επαφές με τον Μινωικό Πολιτισμό και επηρεάστηκε από αυτόν.</p>	<p>-Εντοπίζουν στον χάρτη τα σημαντικότερα μινωικά κέντρα και συζητούν για τη γεωγραφική τους θέση.</p> <p>-Ζυζητούν για τους φορείς του Μυκηναϊκού Πολιτισμού και τους συνδέουν με τα πρώτα ελληνικά φύλα.</p> <p>-Διαβάζουν μικρά αποσπάσματα από τα ομηρικά έπη και συσχετίζουν το όνομα του Μυκηναϊκού Πολιτισμού με αυτά.</p> <p>-Παρατηρούν εικονιστικό υλικό αποκατάστασης των σημαντικότερων μινωικών κέντρων και διατυπώνουν υποθέσεις για τη ζωή των ανθρώπων σε αυτά και τις σχέσεις που πιθανώς είχαν με τη Μινωική Κρήτη.</p> <p>-Ζυζητούν για τις επιρροές που δέχτηκε η ζωή των Μυκηναίων από το Μινωικό Πολιτισμό.</p> <p>-Συμπληρώνουν στον χάρτη τα σημαντικότερα μινωικά και μινωικά ανακτορικά κέντρα.</p> <p>-Επισκέπτονται μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους σχετικούς με τον Μυκηναϊκό Πολιτισμό.</p>



<p><b>Η εξάπλωση του Μικηναϊκού Πολιτισμού</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να προσδιορίζουν την εξάπλωση του Μικηναϊκού Πολιτισμού και τη Μικηναϊκή Θαλασσοκρατορία.</p> <p>-Να συσχετίζουν την ίδρυση μικηναϊκών εγκαταστάσεων στη Μεσόγειο με την εμπορική δραστηριότητα των Μικηναίων.</p> <p>-Να κατανοούν τις έννοιες εξάπλωση, κατάκτηση, κυριαρχία.</p>	<p>-Παρατηρούν στον χάρτη την εξάπλωση του Μικηναϊκού Πολιτισμού και συζητούν γι' αυτήν.</p> <p>-Περιγράφουν με δικά τους λόγια πώς φαντάζονται τη Μικηναϊκή Θαλασσοκρατορία και διατυπώνουν υποθέσεις για την τύχη της Μινωικής Θαλασσοκρατορίας.</p> <p>-Ζυγίζουν για τη μικηναϊκή κατάκτηση της Κρήτης και τις συνέπειές της.</p> <p>-Συσχετίζουν την μικηναϊκή κυριαρχία, τον έλεγχο των θαλασσών και του εμπορίου με την κατάκτηση της Κρήτης.</p> <p>-Ζυγίζουν για την εμπορική δραστηριότητα των Μικηναίων, τα μακρινά τους ταξίδια για την προμήθεια και μεταφορά χαλκού και άλλων προϊόντων και την ανάγκη ίδρυσης μικηναϊκών εγκαταστάσεων στις περιοχές αυτές.</p> <p>-Παρακολουθούν στον χάρτη ένα φανταστικό ταξίδι μικηναϊκού πλοίου που μεταφέρει χαλκό από την Κύπρο στις Μυκήνες και εντοπίζουν τους ενδιάμεσους σταθμούς.</p> <p>-Αναζητούν στο διαδίκτυο πληροφορίες και υλικό για μικηναϊκά ναυάγια.</p> <p>-Συμπληρώνουν κείμενο με τις βασικές έννοιες της ενότητας.</p>
<p><b>Το μικηναϊκό ανάκτορο</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να προσδιορίζουν τη μορφή και τη θέση του μικηναϊκού ανακτόρου εντός της περιτειχισμένης μικηναϊκής ακρόπολης.</p> <p>-Να κατανοούν ότι το Μικηναϊκό ανάκτορο ήταν διοικητικό, θρησκευτικό, παραγωγικό και εμπορικό κέντρο της πόλης.</p> <p>-Να διακρίνουν μεταξύ τους τις έννοιες ακρόπολη, πόλη.</p>	<p>-Παρατηρούν εικονιστικό υλικό του ανακτόρου και της ακρόπολης των Μικηνών, εντοπίζουν τα βασικά μέρη και συζητούν για τα νέα στοιχεία που συναντούν (τείχη, μέγαρο, εστία).</p> <p>-Διατυπώνουν ερμηνείες για τα τείχη και την περίοπτη θέση της ακρόπολης των Μικηνών.</p>

	<p>-Συσχετίζουν τα τείχη με τους κινδύνους από εχθρικές επιδρομές που αντιμετωπίζουν οι Μυκηναίοι και εντοπίζουν τη διαφορά μεταξύ μινωικής Κρήτης και μυκηναϊκής Ελλάδας.</p> <p>-Συγκρίνουν το μυκηναϊκό ανάκτορο με το μινωικό και διαπιστώνουν διαφορές και ομοιότητες.</p> <p>-Πραγματοποιούν εικονική περιήγηση, μέσω του διαδικτύου ή της προβολής σχετικής παρουσίασης, στην ακρόπολη των Μυκηνών και εντοπίζουν το ανάκτορο και τους σημαντικότερους χώρους διαμονής, εργαστηρίων και αποθήκευσης.</p> <p>-Ζητούν για τη μορφή και τη λειτουργία του ανακτόρου και το συγκεκριμένο χαρακτήρα της μυκηναϊκής βασιλείας.</p> <p>-Διατυπώνουν ερμηνείες για τις έννοιες <i>ακρόπολη/πόλη</i> και εντοπίζουν τις διαφορές τους.</p> <p>-Ονοματίζουν τους βασικούς χώρους του μυκηναϊκού ανακτόρου.</p> <p>-Σχεδιάζουν διαδρομή από την Πύλη των Λεόντων στο ανάκτορο των Μυκηνών.</p> <p>-Περιγράφουν μια εχθρική επίθεση σε μυκηναϊκή ακρόπολη.</p> <p>-Σχεδιάζουν τις δικές τους τοιχογραφίες σε ένα μυκηναϊκό ανάκτορο.</p> <p>-Επισκέπτονται μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.</p> <p>-Παρατηρούν εικονιστικό υλικό μυκηναϊκών τάφων και διατυπώνουν υποθέσεις για τη χρήση τους.</p>	<p>-Συσχετίζουν τη μνημειακή μορφή των θολωτών τάφων</p>
		<p>-Να αναγνωρίζουν σημαντικούς μυκηναϊκούς τάφους και κτερίσματα τάφων.</p> <p>-Να συσχετίζουν τη μνημειακή μορφή των θολωτών τάφων και τα</p>
		<p><b>Οι μυκηναϊκοί τάφοι</b> (1 διδακτική ώρα)</p>

	<p>πλούσια κτερίσματά τους με το συγκεντρωτικό χαρακτήρα της μυκηναϊκής βασιλείας.</p> <p>-Να κατανοούν τις έννοιες ηγεμόνας, αξιωματούχος, κτέρισμα.</p>	<p>με τους ηγεμόνες και τους αξιωματούχους του Μυκηναϊκού Πολιτισμού.</p> <p>-Παρατηρούν και περιγράφουν εικονιστικό υλικό των ταφικών ευρημάτων και συσχετίζουν τον πλούτο τους με τους νεκρούς που ήταν ενταφιασμένοι σε αυτούς.</p> <p>-Ερμηνεύουν την τοποθέτηση πολύτιμων κτερισμάτων στους τάφους.</p> <p>-Περιγράφουν φανταστικούς ηγεμόνες και αξιωματούχους του μυκηναϊκού κόσμου με βάση τα κτερίσματα των τάφων τους.</p> <p>-Κατασκευάζουν μυκηναϊκές νεκρικές μάσκες.</p> <p>-Πραγματοποιούν εικονική περιήγηση σε θολωτούς τάφους.</p>
<p><b>Η καθημερινή ζωή σε ένα μυκηναϊκό ανάκτορο</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να προσδιορίζουν χαρακτηριστικές και αντιπροσωπευτικές όψεις της καθημερινής ζωής σε ένα μυκηναϊκό ανάκτορο μέσα από τα αρχαιολογικά ευρήματα.</p> <p>-Να διακρίνουν τον χαρακτήρα του Μυκηναϊκού Πολιτισμού μέσα από τη μυκηναϊκή τέχνη.</p> <p>-Να κατανοούν ότι η Γραμμική Β συνδέεται με μία πρώιμη μορφή της ελληνικής γλώσσας.</p>	<p>-Φαντάζονται και περιγράφουν την καθημερινή ζωή και τις ασχολίες των ανθρώπων σε ένα μυκηναϊκό ανάκτορο.</p> <p>-Παρατηρούν εικονιστικό υλικό ευρημάτων που σχετίζονται με όψεις της καθημερινής ζωής και διατυπώνουν ερμηνείες για τη λειτουργία και τη χρήση τους.</p> <p>-Εντοπίζουν μυκηναϊκά ευρήματα που φανερώνουν τον πολεμικό χαρακτήρα του Μυκηναϊκού Πολιτισμού.</p> <p>-Συζητούν για τη μυκηναϊκή γραφή και τη συσχετίζουν με πρώιμη μορφή της ελληνικής γλώσσας.</p> <p>-Συνδέουν τη μυκηναϊκή θρησκεία με την αρχαία ελληνική θρησκεία μέσω της αποκρυπτογράφησης της Γραμμικής Β.</p> <p>-Κατασκευάζουν με πηλό πινακίδες Γραμμικής Β, μυκηναϊκά ειδώλια ή όπλα.</p>

<p><b>Η τέχνη του Μυκηναϊκού Πολιτισμού</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>Να διακρίνουν την ανάπτυξη της μυκηναϊκής τέχνης από αντιπροσωπευτικά αρχαιολογικά ευρήματα (τείχη, ερείπια ανακτόρων, τοιχογραφίες, όπλα, έργα μικροτεχνίας και μεταλλοτεχνίας,).</p> <p>-Να προσδιορίζουν τις ομοιότητες της μυκηναϊκής τέχνης με τη μινωική.</p> <p>-Να κατανοούν τις έννοιες μεταλλοτεχνία, οπλοποιία, μικροτεχνία.</p>	<p>-Κατασκευάζουν ένα μυκηναϊκό κράνος πολεμιστή.</p> <p>-Συζητούν για όσα έχουν γνωρίσει για τον Μυκηναϊκό Πολιτισμό και εντοπίζουν τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά του.</p> <p>-Συσχετίζουν την πληθώρα των ευρημάτων μυκηναϊκής τέχνης με την άνθηση και την πρόοδο του Μυκηναϊκού Πολιτισμού.</p> <p>-Συνδέουν τα μοναδικά προϊόντα οπλοποιίας, μεταλλοτεχνίας, μικροτεχνίας κ.λπ. με τα χαρακτηριστικά του Μυκηναϊκού Πολιτισμού.</p> <p>-Παρατηρούν εικονιστικό υλικό μινωικών και μυκηναϊκών ευρημάτων και διατυπώνουν κρίσεις για τις ομοιότητες και τις διαφορές τους.</p> <p>-Κατατάσσουν σε πίνακα ευρήματα μυκηναϊκής και μινωικής τέχνης με κριτήριο την προέλευσή τους.</p>
<b>ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ (~5 διδακτικές ώρες συνολικά)</b>		
<b>ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ</b>	<b>ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ</b>	<b>ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</b>
<p>Το Ελληνικό Πάνθεο και οι Ήρωες</p> <p>Οι Πανελλήνιες Εκστρατείες και η επιστροφή στην πατρίδα</p> <p>Οι κοινωνίες των κυνηγών, τροφουλλεκτών και ψαράδων</p> <p>Ο Νεολιθικός Πολιτισμός</p> <p>Κυκλαδικός, Μινωικός και Μυκηναϊκός Πολιτισμός</p>	<p>-Να διακρίνουν τα κύρια σημεία των θεματικών ενοτήτων.</p> <p>-Να συστηματοποιούν και να γενικεύουν τις απαραίτητες γνώσεις από τις θεματικές ενότητες.</p> <p>-Να χρησιμοποιούν τις έννοιες των θεματικών ενοτήτων.</p>	<p>-Αποδίδουν προφορικά ή γραπτά, με εικαστική ή θεατρική δραστηριότητα τα σπουδαιότερα γεγονότα.</p> <p>-Συμπληρώνουν χάρτες, ακροσχηλίδες, σταυρόλεξα, αντιστοιχίσεις, σωστό-λάθος, ανακεφαλαίωτικά κείμενα, λεξιλογικές ασκήσεις, πίνακες, εννοιολογικούς χάρτες κ.λ.π.</p> <p>-Εντοπίζουν και επισκέπτονται σχετικές ιστοσελίδες και αντλούν υλικό και πληροφορίες.</p>

<b>Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας (~3 ώρες)</b>		
<b>Τίτλος</b>	<b>Διαθεματικές έννοιες</b>	<b>Δραστηριότητες</b>
Πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος; Ταξιδεύοντας στη θάλασσα του Αιγαίου	<p>-Χώρος, χρόνος, μυθολογία, μύθος, φαντασία, πραγματικότητα, πολιτισμός, ανακάλυψη, εξέλιξη, πρόοδος, θαλασσοκρατορία, ομοιότητα-διαφορά, μεταβολή.</p> <p>-Προεκτάσεις στη Γλώσσα, στη Μελέτη του Περιβάλλοντος, στα Θρησκευτικά, στα Εικαστικά.</p>	

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ  
Δ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ  
ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ**

<b>ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ (45 διδακτικές ώρες συνολικά)</b>	
<b>ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ</b>	<b>ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</b>
	Οι μαθητές/μαθήτριες μπορεί να:
<b>ΟΜΗΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ</b>	
<b>Η κατάρρευση του Μυκηναϊκού Πολιτισμού (1 διδακτική ώρα)</b>	-Να κατανοούν την κατάρρευση του Μυκηναϊκού Πολιτισμού ως μετάβαση σε μία εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από φτωχά υλικά κατάλοιπα.  -Συζητούν για τους λόγους για τους οποίους τα χρόνια που ακολούθησαν, μετά το τέλος του Μυκηναϊκού Πολιτισμού, ονομάστηκαν «Σκοτεινοί χρόνοι».
<b>Μετακινήσεις πληθυσμών στην Ελλάδα και στις ακτές της Μικράς Ασίας (1 διδακτική ώρα)</b>	-Να γνωρίζουν τις πιθανές αιτίες της μετακίνησης των πληθυσμών και τις συνέπειες αυτής της μετακίνησης στη διασπαύρωση των πολιτισμών και την καλλιέργεια νέων μορφωμάτων ζωής και πολιτισμού.  -Να γνωρίζουν βασικές ιστορικές έννοιες όπως: <i>μετανάστευση, ελληνικά φύλα, Ίωνες, Αιολείς, Δωριείς</i> .  -Χωρίζονται σε ομάδες και φτιάχνουν ένα γλωσσάριο με ιστορικές έννοιες της γεωμετρικής περιόδου.  -Οργανώνουν σε σχεδιαγράμματα τις πιθανές αιτίες και τις συνέπειες της μετακίνησης των πληθυσμών.  -Παιχνίδι προσομοίωσης: Προσπαθώ να κατανοήσω την κατάσταση ενός άποικου και να υποθέσω τι σκεφτόταν, πώς αισθανόταν, τι θα έλεγε, τι θα έκανε.
<b>Η επανεμφάνιση της γραφής: η ομηρική ποίηση, η θρησκεία και η τέχνη και των Ελλήνων (1</b>	-Να αναγνωρίζουν τη σημασία της επανεμφάνισης της γραφής και, ιδιαίτερα της σύνθεσης των ομηρικών επών.  - Να είναι ενήμεροι ότι τα έπη μπορούν να λειτουργήσουν ως πηγή



διδασκτική ώρα)	πληροφόρησης για την κοινωνία, τη θρησκεία και τους θεσμούς των γεωμετρικών χρόνων, οι οποίοι θα αποτελέσουν τη βάση για τη συγκρότηση της <i>πόλης-κράτους</i> .		
<b>ΑΡΧΑΪΚΑ ΧΡΟΝΙΑ</b>	-Να αναγνωρίζουν τα κύρια χαρακτηριστικά της τέχνης αυτής της περιόδου.		
<b>Η πόλη-κράτος</b> (1 διδακτική ώρα)	Να κατανοούν την έννοια της <i>πόλης-κράτους</i> ως πολιτικού/κρατικού μορφώματος.  -Να αναγνωρίζουν τη σημασία της πόλης- κράτους για τον κόσμο της ελληνικής αρχαιότητας και για την παγκόσμια ιστορία των θεσμών και των πολιτευμάτων.  -Να κατανοούν ότι ο ελληνικός κόσμος ήταν κατακερματισμένος σε μικρές κρατικές οντότητες, οι οποίες είχαν συχνά αντικρουόμενα συμφέροντα, αλλά διέθεταν πολιτιστική ενότητα (γλώσσα, λατρείες, πεποίθηση κοινής καταγωγής).	-Παιχνίδι προσομοίωσης: Να υποθέσουν ότι ζουν σε μία πόλη-κράτος και να αποδώσουν σκηνές του βίου τους.	
<b>Ο Ελληνικός Αποικισμός</b> (1 διδακτική ώρα)	-Να κατανοούν τον Ελληνικό Αποικισμό (οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά αίτια, διαδικασία, συνέπειες, σημασία).  -Να έχουν εικόνα του γεωγραφικού χώρου, στον οποίο επεκτάθηκαν οι Έλληνες.  -Να αποτιμούν το είδος των σχέσεων που διατηρούσε η αποικία με τη μητρόπολη και τους δεσμούς που τους ένωναν.  -Να γνωρίζουν τους πανελληνίους αγώνες και τη λειτουργία τους.  -Να έχουν μία υποτυπώδη εικόνα για τις σχέσεις των αποίκων με τους γηγενείς πληθυσμούς.  -Να γνωρίζουν την εξέλιξη των πολιτευμάτων (βασιλεία, αριστοκρατία, τιμοκρατία, ολιγαρχία, τυραννίδα, ισονομία, δημοκρατία), τα χαρακτηριστικά τους και τις διαφορές τους.  -Να προσδιορίζουν την κοινωνική και πολιτική οργάνωση της Σπάρτης, όπως παγιώθηκε τον 6 <sup>ο</sup> αι. π.Χ. και όπως μαρτυρείται από τις πηγές των επόμενων αιώνων.	-Στον χάρτη της Μεσογείου θα τοποθετήσουν τις νέες αποικίες, ώστε να αντιληφθούν οι μαθητές το εύρος της επέκτασης των Ελλήνων.  -Να γίνει ένα παιχνίδι ρόλων (άποικοι, γηγενείς, μαντείο, προετοιμασία, αναχώρηση, ταξίδι, άφιξη στο νέο τόπο, συναισθήματα προσώπων).  -Να συγκρίνουν οι μαθητές το αθλητικό ιδεώδες στην αρχαιότητα και σήμερα. Να γίνει αναφορά στους Ολυμπιακούς Αγώνες.	
<b>Τα πολιτεύματα στην αρχαϊκή Ελλάδα</b> (1 διδακτική ώρα)			-Να καταρτίσουν πίνακα με τα πολιτεύματα και τα βασικά χαρακτηριστικά τους
<b>Σπάρτη: κοινωνική και πολιτική οργάνωση</b> (1 διδακτική ώρα)			-Να φτιάξουν ένα σχεδιάγραμμα με την κοινωνική και πολιτική οργάνωση της Σπάρτης.

<p><b>Σπάρτη: η ζωή στην πόλη</b> (2 διδακτικές ώρες)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τον τρόπο ζωής στο πλαίσιο της σπαρτιατικής πόλης-κράτους με έμφαση στην ολιγαρχική οργάνωση, στον ρόλο των περιοίκων και των ειλώτων και στη θέση της γυναίκας.</p> <p>-Να γνωρίζουν τον βασιλιά Κόδρο, αλλά και τη μετάβαση της Αθήνας, από τη βασιλεία στην αριστοκρατία.</p>	<p>-Παχινίδι προσομοίωσης: η ζωή ενός Ομοίου και μιας Σπαρτιάτισσας.</p>
<p><b>Αθήνα: η εξέλιξη του πολιτεύματος</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αναγνωρίζουν τη νομοθεσία του Σόλωνα, ως μέσο για την επίλυση των κοινωνικών εντάσεων που είχαν προκληθεί από τους ευγενείς.</p> <p>-Να κατανοούν τη σημασία των μεταρρυθμίσεων του Κλεισθένη.</p> <p>-Να κατανοούν την εδραίωση του δημοκρατικού πολιτεύματος στην Αθήνα, ως αποτέλεσμα μιας μακρόχρονης πορείας κοινωνικών και οικονομικών συγκρούσεων και εξελίξεων.</p>	<p>-Παχινίδι καλλιέργειας της ενσυναίσθησης: «τι λύση θα δίνατε σε έναν κάτοικο της Αθήνας που βίωσε μια δύσκολη κατάσταση εξαιτίας της έλλειψης γραπτών νόμων;»</p> <p>-Χωρίζονται σε δύο ομάδες και με τη βοήθεια σχεδιαγράμματος η μία ομάδα εντοπίζει τα βασικά σημεία της νομοθεσίας του Σόλωνα και η άλλη εντοπίζει τα βασικά σημεία της νομοθεσίας του Κλεισθένη, αλλά και τις αλλαγές που επέφεραν στην κοινωνική και πολιτική ζωή του τόπου.</p>
<p><b>Η τέχνη της αρχαϊκής περιόδου</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν την τέχνη των αρχαϊκών χρόνων.</p> <p>-Να γνωρίζουν τα έργα τέχνης της εποχής, τα οποία αποτελούν αντικείμενο παγκόσμιου θαυμασμού ακόμη και σήμερα.</p> <p>-Να αναγνωρίζουν τα κύρια χαρακτηριστικά του δωρικού και του ιωνικού ρυθμού.</p> <p>-Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά του κούρου και της κόρης.</p>	<p>-Επίσκεψη σε ιστορικό χώρο ή χρήση διαδικτύου προκειμένου να έλθουν σε επαφή με ιστορικά μνημεία δωρικού και ιωνικού ρυθμού.</p>
<p><b>Τα γράμματα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τα είδη της ποίησης που αναπτύχθηκαν (διδασκτική και λυρική) και τη γένεση της φιλοσοφίας.</p>	<p>-Αφού οι μαθητές διαβάσουν αποσπάσματα ποιημάτων εκείνης της εποχής, χωρίζονται σε ομάδες και συνθέτουν ποιήματα (ξεκινά ο πρώτος με ένα στίχο, συνεχίζει ο δεύτερος κ.λπ. και στο τέλος κάθε ομάδα απαγγέλλει το δικό της ποίημα).</p>
<p><b>ΚΛΑΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ</b></p> <p><b>Το Περσικό κράτος και οι Έλληνες της Μ. Ασίας</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν την ιωνική επανάσταση ως αποτέλεσμα της κρίσης των σχέσεων σε πολιτικό-οικονομικό επίπεδο μεταξύ της περσικής μοναρχίας και των ελληνικών πόλεων της Μ. Ασίας.</p> <p>-Να είναι ενήμεροι για τον χαρακτήρα των Περσικών Πολέμων, στο πλαίσιο της επεκτατικής πολιτικής της περσικής μοναρχίας.</p>	<p>-Παχινίδι προσομοίωσης: Ζώντας στην Ιωνία πριν την Επανάσταση.</p>

<p><b>Ο περσικός κίνδυνος – Η μάχη του Μαραθώνα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τους Περσικούς Πολέμους και τη μάχη του Μαραθώνα, ως ελπιδοφόρου προλόγου καθώς και τον ρόλο της στρατηγικής του Μιλτιάδη.</p>	<p>-Να αποδώσουν σε σχέδιο την παράταξη των ελληνικών και των περσικών δυνάμεων στη μάχη του Μαραθώνα.</p>
<p><b>Η μάχη των Θερμοπυλών</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να κατανοούν το νόημα της μάχης των Θερμοπυλών, η οποία, παρά την αρνητική έκβασή της, αποτέλεσε τον πρώτο αγώνα αναχαίτισης των περσικών δυνάμεων του Ξέρξη.</p> <p>-Να γνωρίζουν τον Λεωνίδα, αναγνωρίζοντας τον ρόλο που διαδραμάτισε.</p>	<p>-Παιχνίδι δημιουργικής γραφής: «Στέλνω μήνυμα σε ένα στρατιώτη που πολεμά στις Θερμοπύλες».</p>
<p><b>Η ναυμαχία της Σαλαμίνας</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τη ναυμαχία της Σαλαμίνας και την αντιπαράθεση των Ελλήνων συμμάχων σχετικά με την γραμμή άμυνας, ως πρώτη μορφή των μεταξύ τους ανταγωνισμών.</p> <p>-Να γνωρίζουν στοιχεία της προσωπικότητας του Θεμιστοκλή και να αναγνωρίζουν τον ρόλο που διαδραμάτισε στη δημιουργία της ναυτικής δύναμης των Αθηναίων και στη ναυμαχία της Σαλαμίνας.</p>	<p>-Συζητούν το σχέδιο του Θεμιστοκλή με αυτό του Μιλτιάδη.</p> <p>-Ζωγραφική αναπαράσταση της ναυμαχίας της Σαλαμίνας.</p>
<p><b>Η μάχη των Πλαταιών, η ναυμαχία της Μυκάλης και το τέλος των Περσικών Πολέμων</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν για τις τελευταίες συγκρούσεις των Περσικών Πολέμων: τη μάχη των Πλαταιών και τη ναυμαχία της Μυκάλης.</p> <p>- Να αξιολογούν τα γεγονότα των Περσικών Πολέμων ως τους λόγους για τη διαμόρφωση ταυτότητας του ελληνικού κόσμου ενόψει του «ασιατικού κινδύνου».</p> <p>-Να γνωρίζουν τη διάσταση που έλαβαν οι Περσικοί Πόλεμοι στις παραδόσεις του αρχαίου ελληνικού κόσμου.</p>	<p>-Να χωρισθούν σε ομάδες και να αναπτύξουν διάλογο, εκθέτοντας στην τάξη τι τους έκανε εντύπωση σε κάθε μάχη.</p> <p>-Χωρισμένοι σε ομάδες, να αποδώσουν την ιστορική γραμμή των περσικών πολέμων με τη χρήση εικόνων.</p>
<p><b>ΧΡΥΣΟΣ ΑΙΩΝΑΣ</b> <b>Η Αθήνα γίνεται η πιο ισχυρή δύναμη</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν την εκδήλωση του ανταγωνισμού των ελληνικών πόλεων-κρατών για την επιβολή της ηγεμονίας τους στην Ελλάδα μετά τα Μηδικά και τη σύσταση της Αθηναϊκής/Δηλιακής Συμμαχίας.</p>	<p>-Παιχνίδι προσομοίωσης: Αθηναίοι και Σπαρτιάτες προβάλλουν επιχειρήματα για τη σημασία της προσφοράς τους στον αγώνα εναντίον των Περσών.</p>

<p><b>Το πολίτευμα και η κοινωνία της Αθήνας στα χρόνια του Περικλή</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τις μεταρρυθμίσεις του Περικλή, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα τον εκδημοκρατισμό του πολιτεύματος.</p> <p>-Να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά της Αθηναϊκής Δημοκρατίας.</p>	<p>-Να φτιάξουν ένα σχεδιάγραμμα με την κοινωνική και πολιτική οργάνωση της Αθήνας στα χρόνια του Περικλή.</p>
<p><b>Η κοινωνία και η ζωή στην αρχαία ελληνική πόλη</b> (2 διδακτικές ώρες)</p>	<p>-Να γνωρίζουν στοιχεία καθημερινού βίου και πολιτισμού των αρχαίων Αθηναίων: η αγωγή των νέων, η καθημερινές ασχολίες των κοινωνικών ομάδων, η θέση της γυναίκας, η ανάπτυξη πολιτικού βίου.</p>	<p>-Να προχωρήσουν σε σύγκριση και να επισημάνουν διαφορές μεταξύ των ομάδων πληθυσμού και του τρόπου ζωής στις δύο πόλεις-κράτη (Σπάρτη-Αθήνα).</p>
<p><b>Ο χρυσός αιώνας της τέχνης</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αναγνωρίζουν τα έργα τέχνης του «χρυσού αιώνα» ως αποτέλεσμα γνώσης κανόνων συμμετρίας και αισθητικής αγωγής.</p>	<p>-Να γίνει σχέδιο εργασίας με θέμα την τέχνη του χρυσού αιώνα και επίσκεψη σε μουσείο (συμμετοχική έρευνα δράσης).</p>
<p><b>Η Αθήνα γίνεται σχολείο της Ελλάδας</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν σημαντικούς ανθρώπους των γραμμάτων για τους οποίους γίνεται λόγος ακόμη και σήμερα.</p>	<p>-Χωρίζονται σε ομάδες και ερευνούν μέσα από ιστορικές πηγές για σημαντικά πρόσωπα: Σωκράτης, Ηρόδοτος, Θουκυδίδης. Η κάθε ομάδα παρουσιάζει το έργο της με ένα άρθρο, μια ζωγραφιά, ένα κολλάζ, μια παντομίμα.</p>
<p><b>ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ – ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΚΗ ΗΓΕΜΟΝΙΑ - ΘΗΒΑΪΚΗ ΗΓΕΜΟΝΙΑ</b></p>		
<p><b>Αίτια και αφορμές του πολέμου</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τον Πελοποννησιακό Πόλεμο ως αγώνα μεταξύ των πόλεων-κρατών με καταστροφικές για τον ελληνικό κόσμο συνέπειες.</p> <p>-Να διακρίνουν τη βασική αιτία του Πελοποννησιακού Πολέμου.</p>	<p>-Με αφορμή τον Πελοποννησιακό Πόλεμο να γίνει συζήτηση για τις καταστροφικές συνέπειες που έχει ένας πόλεμος.</p>

<p><b>Οι κυριότερες φάσεις του πολέμου και το τέλος του πολέμου</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να είναι ενήμεροι για τον λοιμό της Αθήνας, τον ρόλο του Περικλή, του Αλκιβιάδη και του Νικία καθώς και για την έκβαση του πολέμου και τις καταστροφικές συνέπειές του.</p>	<p>-Καλούνται οι μαθητές να αποδώσουν σε σύντομη περιγραφή τα χαρακτηριστικά των προσώπων που πρωταγωνίασαν στον Πελοποννησιακό Πόλεμο.</p>
<p><b>Η ηγεμονία της Σπάρτης</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τα σημαντικότερα γεγονότα ανάδειξης της Σπάρτης σε ηγεμονική δύναμη.</p>	<p>-Χωρίζονται σε ομάδες, ερευνούν για τη δραστηριότητα όσων συντέλεσαν στην Ανταλκίδειο ειρήνη και παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους στην τάξη.</p>
<p><b>Η Ηγεμονία της Θήβας</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τα σημαντικότερα γεγονότα ανάδειξης της Θήβας σε ηγεμονική δύναμη.</p> <p>-Να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά του βωιωτικού κοινού και να το συγκρίνουν με την Αθηναϊκή και την Πελοποννησιακή Συμμαχία.</p>	<p>-Να συγκρίνουν την Ηγεμονία της Θήβας με αυτήν της Σπάρτης και να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές.</p>
<b>ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ</b>		
<p><b>Η Μακεδονία, μια νέα ελληνική δύναμη</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αποτιμούν την προσωπικότητα του Φίλιππου Β' ως προτύπου του χαρισματικού ηγέτη.</p>	<p>-Χωρίζονται σε ομάδες και ερευνούν για τον αρχαιολογικό χώρο της Βεργίνας. Παρουσιάζουν τα αποτελέσματά τους σε ένα κολλάζ με κείμενα και εικόνες.</p>
<p><b>Μέγας Αλέξανδρος: η προσωπικότητα και το έργο του</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αξιολογούν την προσωπικότητα του Μ. Αλεξάνδρου.</p> <p>-Να κατανοούν τη συμβολή του Μ. Αλεξάνδρου στην ιστορία, την τέχνη, τη γλώσσα, τον πολιτισμό, την οικονομία, σε Ευρώπη, Αφρική</p>	<p>-Διαβάζουν κείμενα ιστορικά και λογοτεχνικά που αναφέρονται στην προσωπικότητα και τη ζωή του Μ. Αλεξάνδρου.</p>

<p><b>Η εκστρατεία του Μ. Αλεξάνδρου</b> (2 διδακτικές ώρες).</p>	<p>και Ασία.</p> <p>-Να γνωρίζουν τους κυριότερους σταθμούς της εκστρατείας του Μ. Αλεξάνδρου.</p> <p>-Να κατανοούν την ιστορική σημασία της επέκτασης του ελληνισμού στην Ανατολή και αντίστροφα.</p>	<p>-Συζητούν για τη σημασία της επέκτασης του ελληνισμού στην Ανατολή.</p>
<b>ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ</b>		
<p><b>Η αυτοκρατορία του Μ. Αλεξάνδρου διασπάται</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τη διαίρεση της αυτοκρατορίας του Μ. Αλέξανδρου σε Ελληνιστικά βασίλεια (Αντιγονίδες, Πτολεμαίοι, Σελευκίδες).</p>	<p>-Εντοπίζουν στον χάρτη τα κράτη των διαδόχων.</p>
<p><b>Η καθημερινή ζωή στα Ελληνιστικά Χρόνια</b> (2 διδακτικές ώρες)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τον τρόπο ζωής των ανθρώπων στα Ελληνιστικά βασίλεια.</p> <p>-Να κατανοούν τους λόγους της μετακίνησης μεγάλου αριθμού Ελλήνων στην Ανατολή, την ίδρυση εκεί ελληνικών πόλεων και τις σχέσεις τους με το γηγενές πληθυσμιακό στοιχείο.</p>	<p>-Συγκρίνουν τον τρόπο ζωής (ψυχαγωγία, θρησκεία, αγωγή νέων, θέση της γυναίκας) στις πόλεις της Ανατολής με αυτόν στις πόλεις του ελλαδικού χώρου.</p>
<p><b>Οι τέχνες και τα γράμματα στα Ελληνιστικά Χρόνια</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τις τέχνες, τα γράμματα και τις επιστήμες των Ελληνιστικών Χρόνων.</p>	<p>-Να χωριστούν σε ομάδες και να ερευνήσουν για τον φάρο της Αλεξάνδρειας, τον Κολοσό της Ρόδου και τον βωμό του Δία Σωτήρα στην Πέργαμο. Να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους στην τάξη.</p>



<p><b>Το ρωμαϊκό κράτος</b> (2 διδακτικές ώρες)</p>	<p>-Να γνωρίζουν την κοινωνική και πολιτική οργάνωση της Ρώμης κατά την περίοδο της βασιλείας και στη συνέχεια της ελεύθερης πολιτείας (res publica). - να γνωρίζουν τα κυριότερα γεγονότα που συνδέονται με την ίδρυση και την ανάπτυξη του ρωμαϊκού κράτους.</p> <p>-Να είναι ενήμεροι για την κατάκτηση της Καρχηδόνας από τη Ρώμη.</p>	<p>-Χωρίζονται σε ομάδες και συγκρίνουν την κοινωνική και πολιτική οργάνωση της Ρώμης με αυτήν της Σπάρτης και της Αθήνας.  -Εντοπίζουν στο χάρτη την πορεία του Αννίβα.</p>
<p><b>Η Καρχηδόνα συγκρούεται με τη Ρώμη</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να κατανοούν τη δημιουργία και την οργάνωση των Συμπολιτειών (Αιτωλική –Αχαϊκή) ως την ύστατη προσπάθεια ένωσης των Ελλήνων σε πολιτική κοινότητα.</p> <p>-Να γνωρίζουν για την κατάκτηση των Ελλήνων από τους Ρωμαίους και κυρίως τις μεθόδους που οι τελευταίοι χρησιμοποίησαν.</p>	<p>-Οι μαθητές συζητούν για τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν οι Έλληνες να αντιμετωπίσουν τους Ρωμαίους.</p>
<p><b>Η υποταγή του ελληνικού κόσμου</b> (1 διδακτική ώρα)</p>		

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ (~5 διδακτικές ώρες συνολικά)**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ  
Ε΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ  
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ**

<b>ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (50 διδακτικές ώρες συνολικά)</b>	
<b>ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ</b>	<b>ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</b>
<b>ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΡΩΜΑΪΚΑ ΧΡΟΝΙΑ</b>	Οι μαθητές μπορεί να:
<p>Η Ελλάδα γίνεται τμήμα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>Οι μαθητές να είναι σε θέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Να αναγνωρίζουν την αλλαγή που επέφερε στον πολιτικό χάρτη της ανατολικής Μεσογείου η επέκταση της ρωμαϊκής ισχύος.</li> <li>-Να κατανοούν τους παράγοντες που συνέβαλαν στην υποταγή των Ελλήνων στους Ρωμαίους.</li> <li>-Να γνωρίζουν τον τρόπο λειτουργίας των ελληνικών πόλεων και τις συνθήκες ζωής σε αυτές, υπό ρωμαϊκή διοίκηση.</li> </ul>
<p>Ο Ελληνορωμαϊκός πολιτισμός (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>Οι μαθητές μπορεί να:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Παρατηρούν στον χάρτη την έκταση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και εντοπίζουν τη θέση της Ελλάδας ως ρωμαϊκής επαρχίας.</li> <li>-Ζητούν για την πολυδιάσπαση του ελληνικού κόσμου ως καθοριστικού παράγοντα υποταχής της Ελλάδας στη Ρώμη και δημιουργούν σχετικό χρονολόγιο.</li> <li>-Σχολιάζουν τις μεθόδους διακυβέρνησης της Ελλάδας από τους Ρωμαίους και κρίνουν την αποτελεσματικότητά τους.</li> <li>-Συγκρίνουν τη ζωή ενός αρχαίου Έλληνα ως πολίτη μιας ανεξάρτητης πόλης-κράτους (την οποία γνωρίζουν από την προηγούμενη τάξη) και ως κατοίκου μιας επαρχίας της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, και συγκεντρώνουν σε δύο στήλες τα ευρήματά τους.</li> <li>-Παρατηρούν και σχολιάζουν φωτογραφίες με χαρακτηριστικά αρχαιοελληνικά και ρωμαϊκά έργα τέχνης, με σκοπό να εντοπίσουν τις ομοιότητες τους.</li> </ul>

	<p>-Να γνωρίζουν χαρακτηριστικά δημιουργήματα του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού στον χώρο των γραμμάτων και των τεχνών).</p>	<p>-Διαβάζουν σε μετάφραση αποσπάσματα από το έργο του Πλουτάρχου «Βίοι Παράλληλοι», όπου συγκρίνονται επιφανείς Έλληνες και Ρωμαίοι.</p> <p>-Γράφουν σύντομο κείμενο, για να ερμηνεύσουν τη φράση του Ορατίου «η κατακτημένη Ελλάδα κατέκτησε τον απολίτιστο νικητή».</p> <p>-Συγκρίνουν το περιεχόμενο της «Αινειάδας» του Βιργιλίου με τα Ομηρικά Έπη και βρίσκουν τις ομοιότητες.</p>
<p><b>Η οργάνωση και η διοίκηση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τον πολιτισμικό και πολυεθνικό χαρακτήρα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.</p> <p>-Να κατανοούν τη σημασία του όρου «Ρωμαϊκή Ειρήνη» (Pax Romana).</p> <p>- Να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά του διοικητικού συστήματος που εφάρμοσαν οι Ρωμαίοι και τους τρόπους με τους οποίους διατηρούσαν την ενότητα της αχανούς αυτοκρατορίας τους.</p>	<p>-Συντάσσουν έναν κατάλογο με τους λαούς και τα έθνη που κατοικούσαν μέσα στη ρωμαϊκή επικράτεια.</p> <p>-Γράφουν μία φράση, για να εξηγήσουν τους όρους «ρωμαϊκή ειρήνη» (pax romana) και τη φράση «η δική μας θάλασσα» (mare nostrum), με την οποία οι Ρωμαίοι αποκαλούσαν τη Μεσόγειο.</p> <p>-Παρατηρούν σε φωτογραφία τα κατάλοιπα αρχαίας ρωμαϊκής οδού και ερμηνεύουν τη σημασία του αποφθέγγματος «όλοι οι δρόμοι οδηγούν στη Ρώμη».</p> <p>-Εντοπίζουν στον χάρτη τη διαδρομή της αρχαίας και της σύγχρονης Εγνατίας Οδού, και συζητούν για τους λόγους για τους οποίους οι Ρωμαίοι κατασκεύασαν εκτεταμένο οδικό δίκτυο.</p>
<p><b>Η καθημερινή ζωή στην αρχαία Ρώμη</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν βασικά στοιχεία της καθημερινής ζωής των Ρωμαίων, τόσο στη Ρώμη όσο και στις επαρχίες.</p> <p>-Να επισημαίνουν ομοιότητες και διαφορές της καθημερινότητας των ανθρώπων στην αρχαία Ρώμη και στην αρχαία ελληνική πόλη – κράτος.</p> <p>-Να αναγνωρίζουν ότι η καθημερινότητα των Ρωμαίων διέθετε ορισμένα στοιχεία αστικού πολιτισμού που δεν υπήρχαν εκτός των ορίων του ρωμαϊκού κόσμου.</p>	<p>-Συντάσσουν δύο στήλες με τις συνήθειες της καθημερινής ζωής των Ελλήνων και των Ρωμαίων, και βρίσκουν ομοιότητες και διαφορές.</p> <p>-Παρατηρούν τη φωτογραφία του Κολοσσαίου στη Ρώμη και του Ωδείου Ηρώδου του Αττικού στην Αθήνα, και συζητούν για τη διασκέδαση/ψυχαγωγία στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.</p>

		<p>-Συγγράφουν ένα μικρό σενάριο με θέμα «Μία ημέρα στην Αρχαία Ρώμη».</p> <p>-Παρατηρούν μία αναπαράσταση ή κάτοψη της Αρχαίας Ρώμης και την συγκρίνουν με μία σύγχρονη πόλη.</p>
<p><b>Ο Διοκλητιανός και η διοικητική μεταρρύθμιση της αυτοκρατορίας</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τα εσωτερικά και εξωτερικά προβλήματα που αντιμετώπισε η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία κατά τον 3<sup>ο</sup> αιώνα μ.Χ.</p> <p>-Να κατανοούν τη λειτουργία του αποκεντρωτικού διοικητικού συστήματος που επέβαλε ο Διοκλητιανός (Τετραρχία) και να το συνδέουν με τα προβλήματα που προσαθούσε να αντιμετώπισει.</p> <p>-Να γνωρίζουν τη σημασία και την έκταση των διωγμών που εξαπέλυσε ο Διοκλητιανός κατά των Χριστιανών.</p> <p>-Να γνωρίζουν τα γεγονότα που οδήγησαν στην αναίρεση του συστήματος της τετραρχίας και στην επιβολή της μοναρχαρίας του Κωνσταντίνου.</p>	<p>-Εντοπίζουν στον χάρτη τις τέσσερις περιφέρειες στις οποίες χώρισε την αυτοκρατορία ο Διοκλητιανός και τις αντιστοιχίζουν με τα ονόματα των διοικητών τους.</p> <p>-Διαβάζουν σε μετάφραση απόσπασμα από την Εκκλησιαστική Ιστορία του Ευσεβίου Καισαρείας (8.17), όπου παρατίθενται τα διατάγματα του Διοκλητιανού κατά των Χριστιανών, και συζητούν για τους στόχους του.</p> <p>-Δημιουργούν ένα διάγραμμα γεγονότων, που αποτυπώνει την πορεία από το σύστημα της Τετραρχίας στη μοναρχαρία του Κωνσταντίνου.</p>
<p><b>ΤΑ ΠΡΩΙΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ: Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ</b></p>		

<p><b>Ο Κωνσταντίνος Α΄ και η ίδρυση της Κωνσταντινούπολης</b> (2 διδακτικές ώρες)</p>	<p>-Να κατανοούν τους λόγους που οδήγησαν τον Κωνσταντίνο να ιδρύσει ένα νέο πολιτικό και διοικητικό κέντρο στην Ανατολή και να αξιολογούν την απόφασή του.</p> <p>-Να αποτιμούν τα πλεονεκτήματα της γεωγραφικής θέσης της Κωνσταντινούπολης.</p> <p>-Να κατανοήσουν τη σημασία του όρου «ανεξιθρησκία», να κρίνουν τη στάση του Κωνσταντίνου έναντι του Χριστιανισμού και να τη συγκρίνουν με αυτή του Διοκλητιανού.</p> <p>-Να αποτιμούν τη σημασία αλλά και την υποκειμενικότητα του προσδιορισμού «Μέγας» που συνοδεύει ορισμένες ιστορικές προσωπικότητες.</p>	<p>-Συμπληρώνουν ένα παχινίδι ερωτήσεων (κουίζ), με τους λόγους της ίδρυσης ενός νέου διοικητικού κέντρου στη θέση του αρχαίου Βυζαντίου.</p> <p>-Παρατηρούν μία αναπαράσταση ή μία κάτοψη της βυζαντινής Κωνσταντινούπολης και εξηγούν τα πλεονεκτήματά της γεωγραφικής της θέσης.</p> <p>-Διαβάζουν σε μετάφραση ένα απόσπασμα από την Εκκλησιαστική Ιστορία του Ευσεβίου Καισαρείας (κεφ. 10), όπου παρατίθεται το «διάταγμα» των Μεδιολάνων, και συγκρίνουν τη στάση του Κωνσταντίνου έναντι του Χριστιανισμού με την πολιτική του Διοκλητιανού.</p> <p>-Παρατηρούν νομίσματα της βασιλείας του Κωνσταντίνου με χριστιανικά σύμβολα ή εικόνες της ερέσεως του Τιμίου Σταυρού από τους Αγίους Κωνσταντίνο και Ελένη, και συζητούν για την πολιτική του Κων/νου έναντι των Χριστιανών.</p> <p>-Συγκεντρώνουν πληροφορίες για άλλα ιστορικά πρόσωπα που τους αποδίδεται ο προσδιορισμός/ τίτλος του «Μέγας» και εξετάζουν τους λόγους για τους οποίους προσέλαβαν αυτόν τον προσδιορισμό.</p>
<p><b>Η εξάπλωση και η επικράτηση του Χριστιανισμού</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τη σημασία του «διατάγματος» των Μεδιολάνων για την εξάπλωση του Χριστιανισμού.</p> <p>-Να γνωρίζουν και να αξιολογούν τη θρησκευτική πολιτική του Ιουλιανού και του Θεοδοσίου Α΄.</p> <p>-Να κατανοούν τους λόγους της επικράτησης του Χριστιανισμού στη σύγκρουση με την αρχαία θρησκεία.</p> <p>-Να γνωρίζουν την προσπάθεια που κατέβαλαν οι πατέρες της Εκκλησίας κατά τον 4<sup>ο</sup> αιώνα για τη σύζευξη της ελληνικής με τη χριστιανική παιδεία.</p>	<p>-Συντάσσουν χρονολόγιο με θέμα την εξάπλωση και επικράτηση του Χριστιανισμού.</p> <p>-Καταγράφουν τα μέτρα που έλαβαν ο Ιουλιανός και ο Θεοδόσιος Α΄ στον θρησκευτικό τομέα και τα συγκρίνουν με αυτά του Κωνσταντίνου.</p> <p>-Διαβάζουν σε μετάφραση και σχολιάζουν απόσπασμα από το έργο του Μ. Βασιλείου «Προς τους νέους, όπως άν έξ Έλληνικών ώφελοίντο λόγων».</p>

		<p>-Διαβάζουν σε μετάφραση και σχολιάζουν απόσπασμα από επιστολή του ρητοροδιδασκάλου Λιβανίου «Πρός Θεόδωρον τὸν Βασιλέα ὑπὲρ τῶν Ἱερῶν», ὅπου διαμαρτύρεται για την καταστροφή των αρχαίων ναών.</p> <p>-Παρατρύνονται να συζητήσουν εν γένει για τον φανατισμό και τις συνέπειές του.</p>
<p><b>Η διαίρεση της αυτοκρατορίας και η κατάλυση του δυτικού τμήματος (1 διδακτική ώρα)</b></p>	<p>-Να αξιολογούν την ιστορική σημασία της απόφασης του Θεοδοσίου Α' να μοιράσει τη διοίκηση του κράτους στους δύο διαδόχους του.</p> <p>-Να γνωρίζουν και να κατανοούν τις συνθήκες κατάλυσης του δυτικού τμήματος από τα γερμανικά φύλα.</p> <p>-Να γνωρίζουν και να αξιολογούν τους τρόπους με τους οποίους το ανατολικό τμήμα αντιμετώπισε τον γερμανικό κίνδυνο.</p>	<p>-Εντοπίζουν στον χάρτη τα όρια των δύο τμημάτων στα οποία χωρίστηκε η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και τη θέση των Γερμανικών κρατών που δημιουργήθηκαν στο δυτικό τμήμα.</p> <p>-Συγκεντρώνουν πληροφορίες για τους Γότθους, τους Ούνους και τους Βανδάλους, και για τις ηγετικές τους προσωπικότητες.</p> <p>-Επιλύουν άσκηση σωστού – λάθους με τους παράγοντες που συνέβαλαν στην κατάλυση του δυτικού τμήματος και στην επιβίωση του ανατολικού τμήματος της αυτοκρατορίας.</p>
<p><b>Ο Ιουστινιανός και η προσπάθεια ανασύστασης της ρωμαϊκής οικουμένης (3 διδακτικές ώρες)</b></p>	<p>-Να γνωρίζουν το έργο του Ιουστινιανού στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και να αντιληφθούν ότι βασικός του στόχος ήταν η επέκταση του κράτους στα παλαιά σύνορα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.</p> <p>-Να επισημαίνουν τα θετικά και αρνητικά αποτελέσματα των μακροχρόνιων πολέμων που διεξήγαγε ο Ιουστινιανός στη Δύση.</p> <p>-Να γνωρίζουν και να αξιολογούν το έργο του Ιουστινιανού στον τομέα της εσωτερικής πολιτικής (διοίκηση, νομοθεσία, θρησκευτική πολιτική, οικοδομικό πρόγραμμα).</p> <p>-Να αναγνωρίζουν τον ναό της Αγίας Σοφίας ως το λαμπρότερο αρχιτεκτονικό δημιούργημα του οικοδομικού προγράμματος του Ιουστινιανού.</p> <p>-Να κατανοούν τον ρόλο των Δήμων της Κωνσταντινούπολης και τα αίτια της εξέγερσής τους κατά του Ιουστινιανού (Στάση του Νίκα).</p>	<p>-Εντοπίζουν στον χάρτη τα όρια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας μετά τις κατακτήσεις του Ιουστινιανού.</p> <p>-Παρατηρούν και σχολιάζουν τα περίφημα ψηφιδωτά το ναού του Αγίου Βιταλίου στη Ραβέννα, όπου εικονίζονται ο Ιουστινιανός, η Θεοδώρα και οι ακολουθίες τους.</p> <p>-Παρατηρούν φωτογραφίες από το εσωτερικό και το εξωτερικό του ναού της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη, και εξηγούν γιατί θεωρείται αριστούργημα της αρχιτεκτονικής.</p> <p>-Αντιστοιχίζουν τα ονόματα των βασικών συνεργατών του Ιουστινιανού με το έργο που ανέλαβε καθένας από αυτούς.</p>



		<p>-Αντιστοιχίζουν τους τίτλους των νομοθετικών έργων του Ιουστινιανού με το περιεχόμενό τους.</p> <p>-Γράφουν σύντομο κείμενο, για να εξηγήσουν, γιατί ο Ιουστινιανός θεωρείται «ο τελευταίος Ρωμαίος αυτοκράτορας» (G. Ostrogorsky).</p> <p>-Διαβάζουν σε μετάφραση το προοίμιο από το έργο του Προκοπίου «Υπέρ πολέμων» και συζητούν για την ορθότητα της πολιτικής της επανάκτησης (reconquista) που ακολούθησε ο Ιουστινιανός. Κατατάσσουν σε δύο στήλες τα θετικά και τα αρνητικά αποτελέσματα.</p> <p>-Συγκεντρώνουν πληροφορίες για τους Δήμους της Κωνσταντινούπολης και συγκρίνουν τη λειτουργία τους με τη λειτουργία των σημερινών πολιτικών κομμάτων και των σημερινών αθλητικών σωματείων.</p>
<p><b>Η ΜΕΣΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: Η ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ</b></p> <p><b>Η εποχή του Ηρακλείου</b> (2 διδακτικές ώρες)</p>	<p>-Να κρίνουν την προσωπικότητα του Ηρακλείου ως στρατηγού-αυτοκράτορα.</p> <p>-Να κατανοούν τα αίτια της επικράτησης του Βυζαντίου στον αγώνα κατά των Περσών και των Αβάρων στα χρόνια της βασιλείας του Ηρακλείου.</p> <p>-Να αξιολογούν τη σημασία της καθιέρωσης της Ελληνικής ως επίσημης γλώσσας του κράτους και της υιοθέτησης του ελληνικού τίτλου «βασίλευς» από τον ίδιο τον αυτοκράτορα.</p>	<p>-Παρατηρούν νομίσματα της βασιλείας του Ηρακλείου και καταγράφουν τον τρόπο με τον οποίο ο Ηράκλειος κατόρθωσε να χρηματοδοτήσει τις εκστρατείες του.</p> <p>-Διαβάζουν σε μετάφραση ή ακούν το κοντάκιο του Ακαθίστου Ύμνου «Υπερμάχω στρατηγώ» και συζητούν για τη δεινή θέση στην οποία είχαν περιέλθει οι κάτοικοι της Κωνσταντινούπολης κατά την πολιορκία του 626 μ.Χ.</p> <p>-Διαβάζουν σε μετάφραση απόσπασμα από το ποίημα «Ηρακλείας» του Γεωργίου Πισίδη, όπου παραλληλίζεται ο Ηράκλειος με τον Ηρακλή, και</p>

		<p>εξηγούν τους λόγους της ηρωοποίησης του.</p> <p>-Διαβάζουν σε μετάφραση και σχολιάζουν αποσπάσματα από το «Πασχάλιον Χρονικόν» για την άλωση των Ιεροσολύμων από τους Πέρσες και για την απάντηση που έδωσαν οι άρχοντες των Κωνσταντινουπολιτών στον Χαγάνο των Αβάρων, όταν αυτός απαίτησε να παραδοθούν.</p> <p>-Παρατηρούν σε επιγραφές νομισμάτων τους λατινικούς τίτλους «Αύγουστος» (Augustus) και «Αυτοκράτωρ» (Imperator) που έφεραν παλαιότεροι αυτοκράτορες και τους συγκρίνουν με τον τίτλο «πιστός έν Χριστώ βασιλεύς» που καθιερώνεται από τον Ηράκλειο.</p>
<p><b>Η αραβική επέκταση και η άμυνα των Βυζαντινών</b> (2 διδακτικές ώρες)</p>	<p>-Να επισημαίνουν τους παράγοντες που ευνόησαν την αραβική επέκταση.</p> <p>-Να αποτιμούν τη σημασία που είχε για την Ευρώπη η ανάσχεση της αραβικής επέκτασης, από τους Βυζαντινούς.</p> <p>-Να γνωρίζουν το σύστημα των θεμάτων και των θεματικών στρατών και να αποτιμούν την αποτελεσματικότητά του για την άμυνα της αυτοκρατορίας.</p> <p>-Να γνωρίζουν τη συνεισφορά της στρατιωτικής τεχνολογίας των Βυζαντινών (υγρόν πυρ) στις στρατιωτικές νίκες επί των Αράβων.</p> <p>-Να γνωρίζουν τη συμβολή των Ακριτών στην άμυνα της αυτοκρατορίας και να εντοπίζουν την ηρωοποίησή τους από τη λαϊκή μούσα (ακριτικά τραγούδια).</p> <p>-Να γνωρίζουν βασικά επιτεύγματα του αραβικού πολιτισμού και να κατανοούν την πολιτιστική αλληλεπίδραση μεταξύ του αραβικού κόσμου, του Βυζαντίου και της Δυτικής Ευρώπης.</p>	<p>-Εντοπίζουν στον χάρτη τα όρια του ισλαμικού κόσμου μετά την αραβική επέκταση και δημιουργούν χρονολόγιο με τα βασικά γεγονότα της επέκτασης των Αράβων.</p> <p>-Μελετούν τους λόγους για τους οποίους οι ανατολικές επαρχίες του Βυζαντίου υποτάχθηκαν σε σύντομο χρονικό διάστημα στους Άραβες και συμπληρώνουν σχετικό σταυρόλεξο.</p> <p>-Συσχετίζουν τις αμυντικές νίκες των Βυζαντινών κατά των Αράβων (678 μ.Χ. και 718 μ.Χ.) με τη νίκη των Φράγκων στο Πουατιέ της Γαλλίας και σχολιάζουν τη σημασία τους για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό.</p> <p>-Παρατηρούν παράσταση από μικρογραφία βυζαντινού χειρογράφου, όπου εικονίζεται η χρήση του «υγρού πυρός» σε ναυμαχία, και συγκεντρώνουν πληροφορίες για το μυστικό όπλο των Βυζαντινών.</p> <p>-Παρατηρούν στον χάρτη τον χωρισμό της</p>

		<p>αυτοκρατορίας σε θέματα και συζητούν για την αποτελεσματικότητα του θεματικού στρατού. Επιλύουν άσκηση συμπλήρωσης κενών για τα θέματα και τους θεματικούς στρατούς.</p> <p>-Διαβάζουν δημοτικά ακριτικά τραγούδια, επισημαίνουν τις υπεράνθρωπες διαστάσεις που είχε λάβει στη λαϊκή φαντασία η δύναμη και η ανδρεία των Ακριτών, και εξηγούν τους λόγους της ηρωοποίησης τους.</p> <p>-Διαβάζουν απόσπασμα από το βιβλίο του J. Haldon, «Οι πόλεμοι του Βυζαντίου» και συζητούν για τις τακτικές πολέμου των Αράβων και των Βυζαντινών.</p> <p>-Παρατηρούν σε φωτογραφία το ισλαμικό ιερό του Βράχου στην Ιερουσαλήμ (7<sup>ος</sup> αι.) και επισημαίνουν τα ίχνη της βυζαντινής επίδρασης.</p> <p>-Συμπληρώνουν άσκηση ακροστιχίδας με τα βασικά επιτεύγματα του αραβικού πολιτισμού, στο χώρο των επιστημών, των γραμμάτων και των τεχνών.</p>
<p><b>Η Συριακή δυναστεία, ο εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας και της διοίκησης</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν το μεταρρυθμιστικό έργο του Λέοντα Γ' και των διαδόχων του στη διοίκηση και τη νομοθεσία.</p> <p>-Να αναλύουν τη σκοπιμότητα των μέτρων προστασίας των ελεύθερων γεωργών.</p> <p>-Να γνωρίζουν ότι κατά την εποχή της ανασυγκρότησης (7<sup>ος</sup> και 8<sup>ος</sup> αιώνας) εγκαταλείπονται οριστικά τα τελευταία χαρακτηριστικά του αρχαίου κόσμου και παγιώνονται τα χαρακτηριστικά της μεσαιωνικής κοινωνίας.</p>	<p>-Καταγράφουν τους λόγους για τους οποίους ο αριθμός των γραπτών πηγών που σώζονται από τη μεταβατική εποχή του 7<sup>ου</sup> και 8<sup>ου</sup> αιώνα είναι μικρός.</p> <p>-Συγκρίνουν την κάτοψη μιας αρχαίας ελληνικής ή ρωμαϊκής πόλης κτισμένης κατά το ιπποδάμειο σύστημα (π.χ. Έφesos) με μία μεσαιωνική καστροπολιτεία (π.χ. Μυστράς), εντοπίζουν και αιτιολογούν τις διαφορές.</p> <p>-Αντιστοιχίζουν τα μέτρα που έλαβε ο Λέων Γ' Ίσαυρος με τα προβλήματα που προσπαθούσαν να επιλύσουν.</p>

		<p>-Επιδύουν άσκηση/παιχνίδι ερωτήσεων (κουίζ) σχετικά με τις αλλαγές στη φυσιογνωμία του Βυζαντίου, με τίτλο «από την Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία στο Μεσαιωνική Ελληνική αυτοκρατορία».</p>
<p><b>Η κρίση της Εικονομαχίας</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να κατανοούν τα κίνητρα της εικονομαχικής πολιτικής των αυτοκρατόρων της Συριακής δυναστείας και εκείνα της δυναστείας του Αμορίου.</p> <p>-Να γνωρίζουν τις βασικές θέσεις των δύο αντιμαχόμενων παρατάξεων.</p> <p>-Να γνωρίζουν και να αξιολογούν τα αποτελέσματα της εικονομαχικής έριδας για το Βυζαντινό κράτος και τον βυζαντινό πολιτισμό.</p>	<p>-Επιδύουν άσκηση πολλαπλής επιλογής σχετικά με τα κίνητρα της εικονομαχικής πολιτικής της Συριακής δυναστείας- Καταγράφουν σε δύο στήλες τα επιχειρήματα των εικονομάχων και των εικονολατρών.</p> <p>-Παρατηρούν και σχολιάζουν τον ανεικονικό διάκοσμο βυζαντινών ναών της εποχής της Εικονομαχίας.</p>
<p><b>Ο εκχριστιανισμός των Σλάβων</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τη στάση του βυζαντινού κράτους έναντι των σλαβικών πληθυσμών της Βαλκανικής.</p> <p>-Να κατανοούν τους λόγους για τους οποίους το Βυζάντιο επιδίωξε τον εκχριστιανισμό των Σλάβων.</p> <p>-Να αξιολογούν τη σημασία του έργου των ιεραποστόλων Κυρίλλου και Μεθοδίου, τόσο για τους ίδιους τους Σλάβους όσο και για το Βυζάντιο.</p>	<p>-Συγκρίνουν το κυριλλικό με το ελληνικό αλφάβητο και επισημαίνουν ομοιότητες και διαφορές.</p> <p>-Παρατηρούν τοιχογραφίες σλαβικών ναών ή μοναστηριών και διαπιστώνουν τις εμφανείς επιρροές από τη βυζαντινή τέχνη.</p>
<p><b>Οι γείτονες του Βυζαντίου: Βούλγαροι και Ρώσοι</b> (2 διδακτικές ώρες)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τις πολυκύμαντες και πολυδιάστατες σχέσεις (σύγκρουσης και συνεργασίας) του Βυζαντίου με τους δύο βόρειους γείτονές του.</p> <p>-Να είναι ενήμεροι για την πολιτική και πολιτιστική διάσταση του εκχριστιανισμού των Βουλγάρων και των Ρώσων από το Βυζάντιο.</p>	<p>-Εντοπίζουν στον χάρτη το πεδίο ανάπτυξης των Ρως από τη Σκανδιναβία ως τη Μαύρη Θάλασσα κατά μήκος των μεγάλων ποταμών.</p> <p>-Συγκρίνουν τον τρόπο εκχριστιανισμού των Βουλγάρων και των Ρώσων, και βρίσκουν ομοιότητες και διαφορές.</p> <p>-Αντιστοιχίζουν ονόματα ηγεμόνων και γεγονότα στο πεδίο των Βουλγαρο-βυζαντινών και Ρωσο-βυζαντινών σχέσεων.</p> <p>-Παρατηρούν και σχολιάζουν τους συμβολισμούς που περιέχει η εικόνα-μικρογραφία του Θριαμβευτή αυτοκράτορα Βασιλείου Β' από</p>

<p><b>Η Μακεδονική δυναστεία: το απόγειο της ακμής του Βυζαντίου</b> (3 διδακτικές ώρες)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τις στρατιωτικές νίκες των στρατηγών-αυτοκρατόρων της Μακεδονικής δυναστείας επί των Αράβων και των Βουλγάρων και τα θετικά αποτελέσματά τους για την οικονομία και το διεθνές κύρος του Βυζαντίου.</p> <p>-Να γνωρίζουν το νομοθετικό και διοικητικό έργο των Μακεδόνων αυτοκρατόρων και να κατανοούν τη σημασία της σύγκρουσής τους με τους «δυνατούς».</p> <p>-Να είναι ενήμεροι ότι η περίοδος από τα μέσα του 9<sup>ου</sup> έως το τέλος του 10<sup>ου</sup> αιώνα είναι η εποχή της μέγιστης ακμής του Βυζαντίου.</p>	<p>ψαλτήριο του 11<sup>ου</sup> αιώνα (Μαρκιανή Βιβλιοθήκη Βενετίας).</p> <p>-Τοποθετούν στον άξονα του χρόνου τις βασικές στρατιωτικές νίκες των αυτοκρατόρων της Μακεδονικής δυναστείας.</p> <p>-Αντιστοιχίζουν τους τίτλους των νομοθετικών έργων των Μακεδόνων αυτοκρατόρων με το περιεχόμενό τους.</p> <p>-Διαβάζουν σε μετάφραση απόσπασμα από «Νεαρά» του Βασιλείου Β' κατά των «δυνατών» και εξηγούν γιατί οι Μακεδόνες αυτοκράτορες προσπάθησαν να προστατεύσουν τους μικροκαλλιεργητές.</p> <p>-Παρατηρούν χρυσό νόμισμα της βασιλείας του Κων/νου Ζ' ή διαβάζουν απόσπασμα από το έργο του ίδιου αυτοκράτορα «Πρός τόν ίδιον υιόν Ρωμανόν" και συζητούν για την οικονομική ευρωστία και το διεθνές κύρος του Βυζαντίου κατά την περίοδο αυτή.</p>
<p><b>Οι τελευταίοι Μακεδόνες αυτοκράτορες και οι διάδοχοί τους: εσωτερικά και εξωτερικά προβλήματα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τα γεγονότα που υπονόμισαν την εσωτερική ισχύ και τη διεθνή θέση της αυτοκρατορίας κατά την περίοδο αυτή.</p> <p>-Να αναγνωρίζουν το νέο πλαίσιο των εξωτερικών απειλών (Σελτζούκοι, Νορμανδοί).</p> <p>-Να γνωρίζουν ότι τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετώπισε το Βυζάντιο κατά την Ύστερη Περίοδο έχουν τις ρίζες τους στα χρόνια των τελευταίων Μακεδόνων αυτοκρατόρων και των διαδόχων τους.</p>	<p>-Συζητούν για τις συνέπειες που είχαν για τη διεθνή θέση της αυτοκρατορίας τα γεγονότα του έτους 1071 μ.Χ. (ήττα στο Μιτζίκέρτ, απώλεια του Μπάρι στην Ιταλία).</p> <p>-Αντιστοιχίζουν τις αποφάσεις των αυτοκρατόρων της περιόδου (νόθευση του χρυσού νομίσματος, κατάργηση του «αλληλεγγύου», εξαργυρισμός της στρατιωτικής θητείας) με τις συνέπειές τους.</p>
<p><b>Οι σχέσεις του Βυζαντίου με τη Δύση</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να επισημειώνουν τη μακρά παρουσία του Βυζαντινού κράτους στην ιταλική χερσόνησο (εξαρχάτο Ραβέννας, Κατεπανάτο Ιταλίας).</p> <p>-Να κατανοούν τους λόγους για τους οποίους οι Βυζαντινοί αντέδρασαν στην αυτοκρατορική στέψη του Καρλομάγνου και του Όθωνα Α'.</p> <p>-Να γνωρίζουν τα γεγονότα που οδήγησαν στο πρώτο (867 μ.Χ.) και το</p>	<p>-Παρατηρούν βυζαντινές εικόνες ή βυζαντινά μνημεία (ναοί, μοναστήρια) που βρίσκονται στη Ιταλία και συγκεντρώνουν πληροφορίες για την επιρροή του βυζαντινού πολιτισμού στην ιταλική χερσόνησο.</p> <p>-Εντοπίζουν στον χάρτη τα όρια του κράτους του</p>

	<p>δεύτερο (1054 μ.Χ.) Σχίσμα των Εκκλησιών και να αντιληφθούν τις πολιτικές συνέπειες που είχαν μακροπρόθεσμα για το Βυζάντιο.</p>	<p>Καρλομάγνου. Συζητούν για τους λόγους της αντίδρασης των Βυζαντινών στην αυτοκρατορική στέψη του Καρλομάγνου (800 μ.Χ. και του Όθωνα Α' (962 μ.Χ.).</p> <p>-Συγκεντρώνουν πληροφορίες για τη Θεοφανώ, σύζυγο του Όθωνα Β' της Γερμανίας, και συζητούν για τη σκοπιμότητα των «διπλωματικών γάμων».</p> <p>-Συγκρίνουν τα δύο «σχίσματα» των Εκκλησιών ως προς τις αιτίες και τις συνέπειές τους.</p>
<p><b>Τα γράμματα και οι τέχνες στο Βυζάντιο<sup>1</sup></b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τον όγκο και την ποικιλία της Βυζαντινής Γραμματείας.</p> <p>-Να γνωρίζουν τα επιτεύγματα των Βυζαντινών στον χώρο της τέχνης (αρχιτεκτονική, μουσική, ζωγραφική, μικροτεχνία).</p> <p>-Να γνωρίζουν σημαντικές πνευματικές προσωπικότητες του Βυζαντίου.</p> <p>-Να αξιολογούν την προσφορά των Βυζαντινών στη διαφύλαξη της αρχαίας ελληνικής κληρονομιάς και στην Ευρωπαϊκή Αναγέννηση.</p>	<p>-Καταγράφουν τα είδη της λόγιας και της δημόδους Γραμματείας στο Βυζάντιο και σχολιάζουν τον όγκο και την ποικιλία της.</p> <p>-Συγκεντρώνουν πληροφορίες για σημαντικές προσωπικότητες των βυζαντινών γραμμάτων (Λέων ο Μαθηματικός, Φώτιος, Αρέθας, Μιχαήλ Ψελλός κ.α.).</p> <p>-Παρατηρούν φωτογραφίες βυζαντινών ναών και αναγνωρίζουν τον αρχιτεκτονικό τους ρυθμό.</p> <p>-Παρατηρούν βυζαντινές φορητές εικόνες ή τοιχογραφίες και αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της βυζαντινής ζωγραφικής.</p> <p>-Παρατηρούν εικόνες βυζαντινών αντιγραφών ή φωτογραφίες βυζαντινών χειρογράφων και συζητούν για την προσφορά των Βυζαντινών στη διάσωση της αρχαίας ελληνικής Γραμματείας.</p>
<p><b>Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν βασικά στοιχεία της καθημερινής ζωής των ανθρώπων στο Βυζάντιο, τόσο στην Κωνσταντινούπολη όσο και στις επαρχίες.</p> <p>-Να συγκρίνουν την καθημερινότητα των Βυζαντινών με τη σύγχρονη</p>	<p>-Διαβάζουν και σχολιάζουν αποσπάσματα από το «Επαρχικό βιβλίο» και τον «Βίο του Οσίου Φιλαρέτου του Ελεήμονος», όπου περιγράφονται συνθήκες της καθημερινής ζωής των ανθρώπων</p>

<sup>1</sup> Τα θέματα «Γράμματα και τέχνες στο Βυζάντιο», «Καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο», και «Εκπαίδευση στο Βυζάντιο» διατρέχουν όλη τη Βυζαντινή Ιστορία, παρουσιάζονται όμως εδώ, εφόσον η περίοδος ακμής του Βυζαντίου είναι και η πιο χαρακτηριστική και πρόσφορη για την παρουσίαση διαχρονικών θεμάτων.



	καθημερινή ζωή και να διαπιστώνουν ομοιότητες και διαφορές.	στην Κων/πολη και στις επαρχίες αντίστοιχα. -Παρατηρούν βυζαντινές εικόνες με παραστάσεις ανθρώπων που παίζουν μουσικά όργανα ή γευματίζουν, και συζητούν για τη διασκέδαση/ψυχαγωγία στο Βυζάντιο. -Διαβάζουν βυζαντινές παροιμίες και τις παραλληλίζουν με σημερινές. -Συγκεντρώνουν πληροφορίες για συνταγές της βυζαντινής κουζίνας. -Συγγράφουν σύντομο σενάριο με τίτλο «μια μέρα από τη ζωή των βυζαντινών κατοίκων στην Κωνσταντινούπολη».
<b>Η εκπαίδευση στο Βυζάντιο</b> (1 διδακτική ώρα)	<p>-Να γνωρίζουν τις βαθμίδες και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης στο Βυζάντιο.</p> <p>-Να κατανοούν τον μη συστηματικό και ιδιωτικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης των Βυζαντινών.</p> <p>-Να γνωρίζουν την κρατική μέριμνα για την «ανώτατη» εκπαίδευση.</p>	<p>-Δημιουργούν διάγραμμα με τις βαθμίδες της εκπαίδευσης στο Βυζάντιο.</p> <p>-Συγκεντρώνουν πληροφορίες για τα μεγάλα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Κωνσταντινούπολης (Πανδιδακτήριο, Σχολή της Μαγναύρας, Πατριαρχική Σχολή).</p>
<b>Η ΥΣΤΕΡΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ</b>		

<p><b>Οι Βυζαντινοί αντιμετωπίζουν νέους εχθρούς</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αναλύουν τη σημασία των ειρηνικών σχέσεων και των συγκρούσεων των Βυζαντινών με τους εχθρούς της αυτοκρατορίας (Νορμανδών, Σελτζούκων Τούρκων, Ιταλικών ναυτικών πόλεων).</p> <p>-Να γνωρίζουν τις ενέργειες του Αλέξιου Α΄ Κομνηνού για την αντιμετώπιση των κινδύνων από τη Δύση.</p>	<p>-Δημιουργούν ακροστιχίδα με θέματα σχετικά με τον Μανουήλ Α΄ Κομνηνό και τον Αλέξιο Κομνηνό.</p> <p>-Εντοπίζουν στον χάρτη τη Βενετία και συγγράφουν ένα μικρό κείμενο με θέμα: «Το Βυζάντιο στη Βενετία».</p>
<p><b>Η δυναστεία των Κομνηνών και η βενετική οικονομική διείσδυση</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τους παράγοντες που οδήγησαν το Βυζάντιο σε εσωτερικά προβλήματα και σταδιακή παρακμή.</p> <p>-Να αποτιμούν τις κοινωνικές διαστάσεις της σταδιακής παρακμής του Βυζαντίου.</p>	<p>-Καταγράφουν τις αυτοκρατορικές αποφάσεις και τα νομοθετικά μέτρα με τα αποτελέσματά τους σε τίτλους, έτσι ώστε κάθε φορά που επιλέγεται ένας τίτλος να παρουσιάζονται αναλυτικότερες πληροφορίες.</p> <p>-Γράφουν, ως παιχνιδιό ρόλων, φανταστικό διάλογο μεταξύ ενός μικροκαλλιεργητή, ενός βυζαντινού εμπόρου και ενός Βενετού εμπόρου.</p>
<p><b>Η άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους και ο διαμελισμός της αυτοκρατορίας</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν το κίνημα των σταυροφοριών, που οδήγησε τελικά στην άλωση της Κωνσταντινούπολης, και να αναλύουν τα αίτια και τις επιπτώσεις της Άλωσης.</p> <p>-Να αξιολογούν την προσπάθεια των ελληνικών κρατών, που δημιουργήθηκαν, να ανακτήσουν την Κωνσταντινούπολη.</p>	<p>-Δημιουργούν γραμμή χρόνου, όπου τοποθετούν τους αυτοκράτορες που ενδιαφέρθηκαν για τους Αγίους Τόπους.</p> <p>-Αναζητούν την ομιλία του Πάπα Ιωάννη Παύλου Β΄, που ζητάει συγγνώμη για την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους και δημιουργούν κείμενο όπου φαίνονται σε πίνακα οι βασικές επιπτώσεις της Άλωσης, σύμφωνα με τα λόγια του Πάπα.</p> <p>-Ερευνούν την εξέλιξη των κρατών, που δημιουργήθηκαν μετά την άλωση, παρατηρούν τις εδαφικές αυξομειώσεις ως το 1261 μ.Χ. και απαντούν σε ερωτήσεις κατανόησης.</p>
<p><b>Η ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης και οι</b></p>	<p>-Να αναπτύσσουν την κριτική σκέψη τους ερευνώντας τον τρόπο ανάκτησης της Κωνσταντινούπολης το 1261 μ.Χ..</p>	<p>-Απαντούν σε ερωτήσεις κατανόησης για τα λατινικά κρατίδια μετά την 4<sup>η</sup> Σταυροφορία.</p> <p>-Γράφουν κείμενο – μονόλογο του Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγου, με τις σκέψεις του μετά τη στέψη.</p>

<p><b>τελευταίες αναλαμπές</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τη νέα κατάσταση της Κωνσταντινούπολης που αντιμετώπισε ο Μιχαήλ Η΄ μετά την ανάκτησή της.</p>	<p>του, σχετικά με την οικονομική – κοινωνική – θρησκευτική κατάσταση της αυτοκρατορίας.</p> <p>-Βρίσκουν από το διαδίκτυο εικόνες του Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγου και κάνουν μια περιγραφή του αυτοκράτορα συνδέοντάς την, με την πορεία του στην αυτοκρατορία.</p>
<p><b>Η ακμή της Θεσσαλονίκης</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αναλύουν τους λόγους για τους οποίους η Θεσσαλονίκη παρέμεινε σημαντικό πνευματικό και οικονομικό κέντρο σε όλη τη διάρκεια της βυζαντινής αυτοκρατορίας.</p> <p>-Να προσεγγίζουν κριτικά τη σημασία των ιστορικών και θρησκευτικών κειμηλίων του Αγίου Όρους στον πολιτισμό του τόπου τους.</p>	<p>-Βρίσκουν εικόνες και παρουσιάζουν τα βυζαντινά μνημεία της Θεσσαλονίκης.</p> <p>-Παρατηρούν φωτογραφίες βυζαντινών ναών της Θεσσαλονίκης και συζητούν για τον αρχιτεκτονικό τους ρυθμό.</p> <p>-Παρακολουθούν από το διαδίκτυο βίντεο για τα βυζαντινά μνημεία και τις βυζαντινές εκκλησίες της Θεσσαλονίκης.</p>
<p><b>Η επέκταση των Οθωμανών και η δυναστεία των Παλαιολόγων</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να είναι ενήμεροι για την πορεία και τα στάδια επέκτασης των Οθωμανών στο Βυζάντιο και στα Βαλκάνια.</p> <p>-Να κατανοούν το μέγεθος και τη σοβαρότητα των προβλημάτων που αντιμετώπιζαν οι Βυζαντινοί.</p> <p>-Να αξιολογούν τις επιλογές του Κωνσταντίνου ΙΑ΄ Παλαιολόγου.</p>	<p>-Δημιουργούν γραμμή χρόνου και τοποθετούν τις σημαντικότερες κατακτήσεις των Οθωμανών ή/και κατασκευάζουν χάρτη ιστορικής επέκτασης.</p> <p>-Αναζητούν δημοτικά τραγούδια της εποχής για την Άλωση και τα συγκρίνουν με δημοτικά τραγούδια (π.χ. ακριτικά) της εποχής της ακμής.</p> <p>-Δημιουργούν εννοιολογικό χάρτη (Ενωτικοί – Ανθενωτικοί – Ορθόδοξοι – Καθολικοί – Διχασμός – Διαμάχες).</p>
<p><b>Η πολιορκία και η Άλωση της Κωνσταντινούπολης</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τη μεγαλειώδη αλλά απέλπιδα προσπάθεια των Βυζαντινών να σώσουν την Κωνσταντινούπολη.</p> <p>-Να αξιολογούν τη σημασία της άλωσης της Κωνσταντινούπολης.</p> <p>-Να ερευνούν κείμενα, θρύλους και παραδόσεις που αναφέρονται στην Άλωση της Κωνσταντινούπολης.</p>	<p>-Βρίσκουν αναπαραστάσεις της βυζαντινής Κωνσταντινούπολης και των τειχών της και τοποθετούν τον στρατό και τον στόλο των δύο αντιμαχόμενων πλευρών.</p> <p>-Δημιουργούν κόμικ (βασιζόμενοι και στο τεύχος το αφιερωμένο στον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο,</p>

<p>από τη σειρά «Κλασικά εικονογραφημένο» με σκίτσα του Μπόστ) με τις στιγμές τραυματισμού και θανάτου του Ιουστινιάνη και του Παλαιολόγου, όπου φαίνονται τα συναισθήματά τους.</p> <p>-Αναζητούν τραγούδια, παραδόσεις και πίνακες για την Άλωση και δημιουργούν σχετικό βίντεο.</p> <p>-Συμπληρώνουν λέξεις σε κείμενο περιλήψης των γεγονότων.</p>	<p>από τη σειρά «Κλασικά εικονογραφημένο» με σκίτσα του Μπόστ) με τις στιγμές τραυματισμού και θανάτου του Ιουστινιάνη και του Παλαιολόγου, όπου φαίνονται τα συναισθήματά τους.</p> <p>-Αναζητούν τραγούδια, παραδόσεις και πίνακες για την Άλωση και δημιουργούν σχετικό βίντεο.</p> <p>-Συμπληρώνουν λέξεις σε κείμενο περιλήψης των γεγονότων.</p>	<p>από τη σειρά «Κλασικά εικονογραφημένο» με σκίτσα του Μπόστ) με τις στιγμές τραυματισμού και θανάτου του Ιουστινιάνη και του Παλαιολόγου, όπου φαίνονται τα συναισθήματά τους.</p> <p>-Αναζητούν τραγούδια, παραδόσεις και πίνακες για την Άλωση και δημιουργούν σχετικό βίντεο.</p> <p>-Συμπληρώνουν λέξεις σε κείμενο περιλήψης των γεγονότων.</p>
<p>-Αναζητούν λαϊκούς θρύλους της περιόδου της Τουρκοκρατίας για την Άλωση της Κωνσταντινούπολης και την ανασύσταση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας.</p> <p>-Παρατηρούν φωτογραφίες ναών και μοναστηριών από την Ελλάδα και άλλες χώρες, όπου είναι εμφανή τα ίχνη της βυζαντινής επιρροής.</p> <p>-Συγκεντρώνουν πληροφορίες για τους λόγους του Βυζαντίου που κατέφυγαν στη Δύση πριν και μετά την Άλωση.</p> <p>-Καταγράφουν ήθη και έθιμα που έλκουν την καταγωγή τους από το Βυζάντιο.</p>	<p>-Να γνωρίζουν ότι η επιρροή της πολιτισμικής κληρονομιάς του Βυζαντίου υπερβαίνει τα χρονικά όρια της ύπαρξης του βυζαντινού κράτους και συνεχίζεται ως τις μέρες μας.</p>	<p>-Αναζητούν βυζαντινά μνημεία της σύγχρονης Κύπρου και δημιουργούν κολάζ.</p> <p>-Αναζητούν ακριβικό τραγούδι με τον Διγενή Ακρίτα που σχετίζεται με την Κύπρο.</p>
<p><b>ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ<sup>2</sup></b></p> <p><b>Η Βυζαντινή Κύπρος</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αξιολογούν τη στρατηγική σημασία της θέσης της Κύπρου και να ερμηνεύουν τους ισχυρούς δεσμούς της με το Βυζάντιο.</p> <p>-Να γνωρίζουν τις αλληπλάλληλες επιθέσεις εχθρών αλλά και τις κατακτήσεις που δέχτηκε και υπέστη το νησί κατά τη διάρκεια των βυζαντινών χρόνων.</p>	<p>-Αναζητούν βυζαντινά μνημεία της σύγχρονης Κύπρου και δημιουργούν κολάζ.</p> <p>-Αναζητούν ακριβικό τραγούδι με τον Διγενή Ακρίτα που σχετίζεται με την Κύπρο.</p>

<sup>2</sup> Εναλλακτικά, μπορεί ο διδάσκων να επιλέξει από τα εξής θέματα: Η δομή της βυζαντινής κοινωνίας, Η θέση της Εκκλησίας στο Βυζάντιο, Ο θεσμός του αυτοκράτορα.

<p><b>Η θέση της γυναίκας στο Βυζάντιο</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>- Να κρίνουν τη θέση της γυναίκας στο Βυζάντιο. - Να διερευνούν τον ρόλο της γυναίκας στη βυζαντινή κοινωνία και να γνωρίζουν τη μέριμνα του βυζαντινού νομοθέτη γι' αυτήν.</p>	<p>-Βρίσκουν εικόνες από γυναίκες στη βυζαντινή κοινωνία και καταγράφουν τις συνθήκες και τις ασχολίες τους. -Συζητούν για τη θέση της γυναίκας σήμερα και κάνουν συσχετίσεις με τη θέση της γυναίκας στο Βυζάντιο.</p>
<p><b>Η διπλωματία στο Βυζάντιο</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν μεθόδους και μέσα της βυζαντινής διπλωματίας (π.χ. πρεσβείες, ιεραποστολές- εκχριστιανισμός, αναδοχές, επιγαμίες, παραχωρήσεις, διάσπαση των αντιπάλων). - Να εξηγούν ότι οι Βυζαντινοί κατέφευγαν στον πόλεμο αφού είχαν εξαντλήσει όλα τα μέσα διατήρησης της ειρήνης. -Να συνδέουν και να συσχετίζουν την έννοια της διπλωματίας με τις συνεργασίες και τις συμμαχίες των διαφόρων χωρών.</p>	<p>-Γράφουν κείμενο για τους γάμους βυζαντινών πριγκιπισσών με ξένους ηγεμόνες. -Αναζητούν και καταγράφουν περιπτώσεις χρησιμοποίησης, εκ μέρους των Βυζαντινών, ενός ξένου λαού εναντίον άλλου.</p>
<p><b>Βυζαντινή παιδεία και τέχνη</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να συζητούν τη σημασία της βυζαντινής παιδείας για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. - Να αποτιμούν τη σπουδαιότητα της βυζαντινής τέχνης για τον παγκόσμιο πολιτισμό.</p>	<p>-Επισκέπτονται ιστοσελίδες βυζαντινών μουσείων της Ελλάδας και παρατηρούν αντικείμενα βυζαντινής λαϊκής τέχνης. -Αναζητούν πληροφορίες για την κατασκευή των ψηφιδωτών. -Αναζητούν και συγκρίνουν αρχαία ψηφιδωτά δάπεδα (π.χ. Πέλλας, Δήλου, Αμφίπολης) με ψηφιδωτά της Αγίας Σοφίας ή των μνημείων της Ραβέννας. -Δημιουργούν εννοιολογικό χάρτη μορφών βυζαντινής τέχνης (ζωγραφική, αρχιτεκτονική, γλυπτική, μικροτεχνία) και τοποθετούν χαρακτηριστικά εικονίδια δίπλα στην καθεμιά. -Πληκτρολογούν μία στροφή ακριτικού τραγουδιού με μικρά γράμματα και την ίδια στροφή με κεφαλαία και συνειδητοποιούν την οικονομία χώρου – υλικών της μικρογράμματος έναντι της μεγαλογράμματος γραφής.</p>
<p><b>Η γλώσσα των Βυζαντινών</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να συγκρίνουν την ομιλούμενη με τη γραπτή γλώσσα και τη μεγαλογράμματα με τη μικρογράμματα γραφή. -Να γνωρίζουν ότι η βυζαντινή γλώσσα υπήρξε η γέφυρα ανάμεσα στην αρχαία και τη νέα ελληνική γλώσσα.</p>	<p>-Πληκτρολογούν μία στροφή ακριτικού τραγουδιού με μικρά γράμματα και την ίδια στροφή με κεφαλαία και συνειδητοποιούν την οικονομία χώρου – υλικών της μικρογράμματος έναντι της μεγαλογράμματος γραφής.</p>

		<p>-Αναζητούν ένα λόγο βυζαντινό κείμενο, ακούν ένα ακριτικό τραγούδι και το βλέπουν γραμμένο. Συγκρίνουν τη γλώσσα στα δύο είδη και εντοπίζουν ποια είναι πιο κοντά στη σημερινή.</p> <p>-Αναζητούν πληροφορίες για τη βυζαντινή γραφή και καταλήγουν σε συμπεράσματα για τη συνέχεια της ελληνικής γλώσσας.</p> <p>-Βρίσκουν λέξεις κλειδιά.</p>
<p><b>ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ</b></p>	<p>-Να έχουν δεξιότητες επικοινωνίας και ομαδικότητας και να αναδεικνύουν ικανότητες επιστημονικής διερεύνησης και δημιουργίας.</p> <p>-Να αναπτύσσουν κριτική στάση για ζητήματα της τοπικής κοινωνίας.</p> <p>-Να προσεγγίζουν κριτικά διάφορα είδη ιστορικών πηγών.</p>	<p>-Η τοπική ιστορία πρέπει να προσεγγίζεται με τη μέθοδο των σχεδίων εργασίας, με διαθεματική προσέγγιση της γνώσης και με συνεργασία των μαθητών.</p> <p>-Οι μαθητές μπορούν να αξιοποιήσουν επισκέψεις σε ιστορικούς τόπους και σε χώρους τέχνης και πολιτισμού, γραπτές μαρτυρίες, συνεντεύξεις, ιστορικά βιβλία και άρθρα, φωτογραφικό και ψηφιακό υλικό.</p>

## ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ (~4 διδακτικές ώρες συνολικά)

### Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας

**Θέμα: Βυζαντινά μνημεία του τόπου μου (ναοί, κάστρα, μοναστήρια, λουτρά, κρήνες, υδραγωγεία).** Οργάνωση ατομικών ή ομαδικών εργασιών: Επισκέψεις, παρατήρηση και καταγραφή, ανασήμανση πληροφοριών, παραγωγή γραπτού ή προφορικού λόγου, εικαστικές

απεικονίσεις. **Διαθεματικές έννοιες:** Χώρος-Χρόνος, Ομοιότητα-Διαφορά, Μεταβολή, Εξέλιξη, Πολιτισμός. **Προεκτάσεις:** Γλώσσα, Γεωγραφία, Αισθητική Αγωγή, Θρησκευτικά, Λογοτεχνία.

**Θέμα: Θρύλοι και παραδόσεις – Ήθη και έθιμα βυζαντινής προέλευσης.** Ανάλυση ατομικών ή ομαδικών εργασιών: Συλλογή λαογραφικού υλικού, αναζήτηση πληροφοριών, καταγραφή, παραγωγή γραπτού ή προφορικού λόγου, οργάνωση εκθέσεων. **Διαθεματικές έννοιες:** Χώρος-Χρόνος, Ομοιότητα-Διαφορά, Μεταβολή, Εξέλιξη, Πολιτισμός. **Προεκτάσεις:** Γλώσσα, Μουσική, Αισθητική Αγωγή, Λαογραφία, Θρησκευτικά, Γεωγραφία, Λογοτεχνία.



**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ  
ΣΤ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ  
ΝΕΟΤΕΡΟΙ ΧΡΟΝΟΙ**

<b>ΝΕΟΤΕΡΟΙ ΧΡΟΝΟΙ (46 διδακτικές ώρες συνολικά)</b>	
<b>ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ</b>	<b>ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</b>
Οι μαθητές να είναι σε θέση: Οι μαθητές μπορεί να:	
<b>Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΑ ΝΕΟΤΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ</b> <b>Αναγέννηση, Ανακαλύψεις</b> (1 διδακτική ώρα)	<p style="text-align: center;"><b>Γεωγραφικές</b></p> <p>-Να γνωρίζουν τη σημασία της εφεύρεσης της Τυπογραφίας στην ανάπτυξη του πολιτισμού και της παιδείας.</p> <p>-Να κατανοούν τη συμβολή της περιόδου της Αναγέννησης στην καλλιτεχνική και επιστημονική πρόοδο.</p> <p>-Να συνειδητοποιούν την αξία του κινήματος του Ανθρωπισμού.</p> <p>-Να γνωρίζουν τις επιπτώσεις των εξερευνήσεων και της κατάκτησης των νέων χωρών στην οικονομική και κοινωνική εξέλιξη της Ευρώπης.</p>
<b>Μεταρρύθμιση, Πόλεμοι,</b> (1 διδακτική ώρα)	<p>-Να κατανοούν τη θρησκευτική διάσπαση της Δυτικής, Βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης ως συνέπεια του κινήματος της Μεταρρύθμισης.</p> <p>-Να γνωρίζουν για την αντίδραση της Καθολικής Εκκλησίας, τις θετικές και αρνητικές πρωτοβουλίες της (Ιερά Εξέταση).</p> <p>-Να πληροφορηθούν για τις αρνητικές συνέπειες των πολεμικών συγκρούσεων που ακολούθησαν τη θρησκευτική διάσπαση της Καθολικής Εκκλησίας.</p>
	<p>Συζητούν: α) για τις αλλαγές που έφερε σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο η εφεύρεση της Τυπογραφίας, β) για τη σημασία της αποικιακής επέκτασης των ευρωπαϊκών χωρών στην αλλαγή των οικονομικών και κοινωνικών δομών της Ευρώπης, αλλά και στην τύχη όλων των λαών του κόσμου.</p> <p>-Μελετούν εικονογραφημένες εκδόσεις με καλλιτεχνικά έργα της περιόδου της Αναγέννησης.</p> <p>-Μελετούν χάρτες που αποτυπώνουν τα καλλιτεχνικά και πνευματικά κέντρα της Αναγέννησης στην Ευρώπη.</p> <p>-Επεξεργάζονται χάρτες που αποτυπώνουν τη θρησκευτική διαίρεση της Ευρώπης.</p> <p>-Συζητούν για τις αρνητικές συνέπειες από τη λειτουργία της Ιεράς Εξέτασης.</p>

<p><b>Διαφωτισμός, Αμερικανική Επανάσταση και Γαλλική Επανάσταση</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αξιολογούν την ιδέα της ελευθερίας του ατόμου και των λαών.</p> <p>-Να κατανοούν τη σημασία του Διαφωτισμού, της Αμερικανικής και της Γαλλικής Επανάστασης καθώς και την επίδρασή τους στον υπόλοιπο κόσμο.</p> <p>-Να γνωρίζουν και να διακρίνουν πώς συνδέονται η Γαλλική Επανάσταση, ο Ναπολέων, η Ιερά Συμμαχία και η Ελληνική Επανάσταση.</p>	<p>-Συζητούν για την αξία των ιδεών του Διαφωτισμού στη σύγχρονη εποχή.</p> <p>-Μελετούν κείμενα που εκφράζουν τις ιδέες της Αμερικανικής και της Γαλλικής Επανάστασης.</p>
<p><b>Ανακεφαλαίωση</b> (1 διδακτική ώρα)</p>		
<p><b>ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΞΕΝΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ</b></p> <p><b>Η κατάκτηση της Ελληνικής Χερσονήσου και οι συνθήκες ζωής των υποδούλων</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αντιλαμβάνονται τους λόγους που επέτρεψαν την πτώση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και την κατάκτηση του Ελληνικού χώρου.</p> <p>-Να κατανοούν πως η Ελληνική Χερσόνησος κατακτήθηκε σταδιακά από τους Οθωμανούς Τούρκους και από τους Λατίνους.</p> <p>-Να γνωρίζουν για τις συνθήκες διαβίωσης που επέβαλλαν Οθωμανοί και Λατίνοι στους υπόδουλους Έλληνες, τις ομοιότητες και τις διαφορές τους, τόσο γεωγραφικά όσο και χρονικά.</p>	<p>-Επεξεργάζονται χάρτες που δείχνουν τη σταδιακή κατάκτηση της ελληνικής χερσονήσου.</p>
<p><b>Συνθήκες συμβίωσης Ελλήνων και Οθωμανών. Οι φόροι «αίματος» των υπόδουλων Ελλήνων. Η νεοελληνική Διασπορά</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν και να κατανοούν τη σημασία της εκκλησιαστικής και της κοινοτικής οργάνωσης του υπόδουλου ελληνοισμού καθώς και της ελληνικής παιδείας στη διάσωση και την αναμόρφωση των θεμελιωδών χαρακτηριστικών του Νέου Ελληνισμού.</p> <p>-Να έχουν άποψη για τον ρόλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας.</p> <p>-Να γνωρίζουν τα αίτια και τις συνέπειες του Παιδομαζώματος για τον υπόδουλο Ελληνισμό.</p> <p>-Να αντιλαμβάνονται τα βασικά αίτια που οδήγησαν τους Έλληνες</p>	<p>-Διαβάζουν κείμενα και συζητούν για τις δυσκολίες και τις δοκιμασίες που αντιμετώπιζαν οι Έλληνες κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας.</p> <p>-Σημειώνουν στο χάρτη τις μετακινήσεις των Ελλήνων και υπογραμμίζουν τις ευρωπαϊκές πόλεις, στις οποίες δημιουργήθηκαν σημαντικές ελληνικές παροικίες.</p> <p>-Βρίσκουν πηγές που αναφέρονται στην Ελλάδα κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας.</p>

<p><b>Η αντίσταση στην οθωμανική εξουσία και οι φορείς της (εκκλησιαστικοί, λαϊκοί, κλέφτες και Αρματολοί) (1 διδακτική ώρα)</b></p>	<p>στη μετανάστευση, την περίοδο της Τουρκοκρατίας.</p> <p>-Να αξιολογούν την επίδραση των ελληνορθόδοξων κοινοτήτων της Διασποράς στην οργάνωση της παιδείας.</p> <p>-Να γνωρίζουν τη σημασία των θρύλων και των λαϊκών παραδόσεων στη διατήρηση της ιδιαιτερότητας και της ιδιοσυστασίας των Ελλήνων.</p> <p>-Να κατανοούν τις διαφορές ανάμεσα στους κλέφτες και τους Αρματολούς καθώς και τις μεταξύ τους σχέσεις.</p> <p>-Να γνωρίζουν τα βασικά επαναστατικά κινήματα των υπόδουλων Ελλήνων την περίοδο της Τουρκοκρατίας.</p>	<p>-Αναζητούν εικόνες, με χαρακτηριστικές ενδυμασίες χριστιανών και μουσουλμάνων κατοίκων της Ελλάδας στα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας.</p> <p>-Συζητούν τους παράγοντες που ευνόησαν την ανάπτυξη του φαινομένου της Κλεφτουριάς.</p> <p>-Φαντάζονται και περιγράφουν πώς περνούσαν μία μέρα οι «κλέφτες» στο λημέρι τους και τη δραματοποιούν.</p> <p>-Βρίσκουν δημοτικά τραγούδια που αναφέρονται στην περίοδο της δράσης των κλεφτών και των Αρματολών.</p> <p>-Σχολιάζουν κείμενα που περιέχουν απόψεις των Δασκάλων του Γένους.</p>
<p><b>Δάσκαλοι του Γένους και το έργο του Κοσμά του Αιτωλού (1 διδακτική ώρα)</b></p> <p><b>Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός. Ρήγας Βελεστινλής, Αδαμάντιος Κοραΐς (1 διδακτική ώρα)</b></p>	<p>-Να γνωρίζουν τη συμβολή των Δασκάλων του Γένους στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης.</p> <p>-Να είναι ενήμεροι για το όραμα του Ρήγα Φεραίου [Βελεστινλή] και να αξιολογούν το έργο του.</p> <p>-Να γνωρίζουν τις απόψεις του Αδαμάντιου Κοραή για τη γλώσσα και την παιδεία του υπόδουλου Γένους.</p>	<p>-Σχολιάζουν κείμενα που περιέχονται στο έργο του Ρήγα Φεραίου και του Αδαμάντιου Κοραή.</p>

<p><b>Οι αγώνες των Μανιατών και των Σουλιωτών</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τους αγώνες των Μανιατών και των Σουλιωτών. -Να κατανοούν τη συνεισφορά της γεωγραφικής θέσης στους αγώνες της Μάνης και του Σουλίου.</p>	<p>-Διαβάζουν κείμενα αφιερωμένα στην αντίσταση των Μανιατών, στη θυσία των Σουλιωτών και ακούν το σχετικό τραγούδι για τη Θυσία στο Ζάλογγο. -Χωρίζονται σε ομάδες εργασίας και καταγράφουν τα αίτια της Γαλλικής και της Ελληνικής Επανάστασης και βρίσκουν ομοιότητες-διαφορές.</p>
<p><b>Ανακεφαλαίωση</b> (1 διδακτική ώρα)</p>		
<p><b>ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ 1821-1830</b></p>		
<p><b>Η Φιλική Εταιρεία</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν την πολιτική οργάνωση των επαναστατημένων Ελλήνων. -Να κατανοούν τον ρόλο της Φιλικής Εταιρείας στην προετοιμασία της Εθνικής Παλιγγενεσίας. -Να γνωρίζουν ότι η Επανάσταση των Ελλήνων είχε κυρίως εθνικοαπελευθερωτικό χαρακτήρα, καθώς στρεφόταν εναντίον των κατακτητών Τούρκων.</p>	<p>-Παρακολουθούν βίντεο από το Μουσείο Φιλικής Εταιρείας στην Οδησό της Ουκρανίας. -Αναζητούν τον όρο των «Φιλικών», καταγράφουν τους λόγους της μυστικότητας που τους χαρακτήριζε και δραματοποιούν τον «Όρκο σιωπής». -Παρακολουθούν αποσπάσματα από ντοκιμαντέρ σχετικά με τη Φιλική Εταιρεία. -Συζητούν για την απόφαση να αρχίσει η επανάσταση από τη Μολδοβλαχία. -Με τη βοήθεια του Google Earth πηγαίνουν πίσω στον χρόνο και γίνονται «Ιερολοχίτες» ακολουθώντας την πορεία τους.</p>
<p><b>Η εξέγερση στη Μολδοβλαχία-Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να καταγράφουν και να αξιολογούν τους λόγους της έναρξης του Αγώνα από τη Μολδοβλαχία και τα αποτελέσματά του. -Να αξιολογούν το μέγεθος της θυσίας και της προσφοράς των «Ιερολοχιτών».</p>	

<p><b>Η επανάσταση στην Πελοπόννησο και τη Στερεά Ελλάδα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν και να κατανοούν τη σημασία των πρώτων σημαντικών επιτυχιών σε κάθε γεωγραφικό διαμέρισμα στεριάς και θάλασσας, κατά το πρώτο έτος της Επανάστασης.</p> <p>-Να γνωρίζουν ότι οι Έλληνες κατά τη διάρκεια της επανάστασης του 1821, δεν διέθεταν τακτικό στρατό, αλλά ένοπλα αντάρτικα τμήματα (Αρματολοί και Κλέφτες), που μπορούσαν να πολεμούν μόνο με αιφνιδιασμούς και σε ορεινές περιοχές.</p>	<p>-Διαβάζουν την Ωδή Τετάρτη «Εις τον Ιερόν Λόχον» του Ανδρέα Κάλβου.</p> <p>-Τοποθετούν τα βασικότερα ιστορικά γεγονότα (μάχες, ναυμαχίες, εθνοσυνελεύσεις κ.ά.) στον άξονα του χρόνου και διαμορφώνουν το δικό τους χρονολόγιο.</p> <p>-Βρίσκουν με τη βοήθεια του Google Earth τις τοποθεσίες όπου έλαβαν χώρα μάχες σε Στερεά Ελλάδα και Πελοπόννησο.</p> <p>-Σχολιάζουν τη μάχη στην Αλαμάνα.</p>
<p><b>Η Επανάσταση στη Μακεδονία, τη Θεσσαλία και την Ήπειρο,</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν ότι η Επανάσταση υπήρξε μια υπόθεση όλων των υπόδουλων Ελλήνων.</p> <p>-Να αντιλαμβάνονται τους λόγους για τους οποίους οι Έλληνες επαναστάτες δεν πέτυχαν τους στόχους τους σ' αυτές τις περιοχές.</p>	<p>-Τοποθετούν τα βασικότερα ιστορικά γεγονότα (μάχες, ναυμαχίες, εθνοσυνελεύσεις, κ.ά.) στον άξονα του χρόνου και διαμορφώνουν το δικό τους χρονολόγιο.</p> <p>-Βρίσκουν με τη βοήθεια του Google Earth τις τοποθεσίες όπου έλαβαν χώρα μάχες σε Μακεδονία, Θεσσαλία και Ήπειρο.</p> <p>-Σχολιάζουν τη θυσία των Ναουσαίων στην Αραπίτσα.</p>
<p><b>Η Επανάσταση στα νησιά του Αιγαίου και ο Κωνσταντίνος Κανάρης</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν και να κατανοούν τη σημασία των πρώτων σημαντικών επιτυχιών σε κάθε γεωγραφικό διαμέρισμα στεριάς και θάλασσας, κατά το πρώτο έτος της Επανάστασης.</p> <p>-Να πληροφρηθούν τη μεγάλη συνεισφορά των νησιών στην εθνική υπόθεση.</p> <p>-Να κατανοούν τη σημασία της δράσης των πυρπολικών και γενικότερα του ναυτικού στην επιτυχή έκβαση της Επανάστασης.</p>	<p>-Σχολιάζουν την καταστροφή της Χίου, των Ψαρών και της Κάσου και την απήχρησή τους στον υπόλοιπο κόσμο.</p> <p>-Κολλώνοντας εικόνες επάνω σ' έναν χάρτη της Ελλάδας στα σημεία όπου έγιναν οι σπουδαιότερες μάχες και ναυμαχίες με τις εικόνες των πρωταγωνιστών τους δημιουργούν εικαστικό πίνακα και τον αναρτούν ως ιστοριογραφική στην αίθουσα</p>

<p><b>Η άλωση της Τριπολιτσάς και η μάχη στα Δερβενάκια</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να κατανοούν τη σημασία για την Επανάσταση της Άλωσης της Τριπολιτσάς.</p> <p>-Να αξιολογούν τη στρατηγική ικανότητα του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη ο οποίος ακολουθώντας την τακτική της «καμένης γης», οδήγησε (αναγκαστικά) τον στρατό του Δράμαλη στα στενά των Δερβενακίων, για να δώσει τη μάχη σε τόπο που αυτός επέλεξε και όπου αυτός είχε το στρατιωτικό πλεονέκτημα.</p>	<p>τους.</p> <p>-Παρατηρούν στον χάρτη της Ελλάδας τη γεωμορφολογία της περιοχής της Τριπολιτσάς και των Δερβενακίων και σχολιάζουν τη σημασία των νικών των Ελλήνων για την έκβαση της Επανάστασης.</p> <p>-Διαβάζουν κείμενα από απομνημονεύματα αγωνιστών.</p> <p>-Παρατηρούν εικόνα όπου είναι γραμμένη συνθηματικά η φράση «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ή ΘΑΝΑΤΟΣ» και συζητούν το νόημά της.</p>
<p><b>Μορφές του Αγώνα: Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης και ο Μάρκος Μπότσαρης</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν και να αξιολογούν το σχέδιο του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη για ενιαίο συντονισμό του Αγώνα.</p> <p>-Να πληροφορηθούν την κομβικής σημασίας, συμβολή του Γέρου του Μοριά στην εδραίωση της Επανάστασης στην Πελοπόννησο.</p> <p>-Να αναγνωρίζουν τις προσωπικότητες και τις πράξεις τους, όπως ήταν η απαξίωση του έγγραφου διορισμού του Μάρκου Μπότσαρη στη θέση του στρατηγού.</p>	<p>-Αναλύουν τη φράση του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη «Μια φορά εβαπτίστημ με το λάδι, βαπτιζόμεθα και μία με το αίμα δια την ελευθερίαν της πατρίδος μας» και τη στάση του Μάρκου Μπότσαρη, όταν του έδωσαν τον τίτλο του αρχιστρατήγου της Δυτικής Στερεάς Ελλάδας.</p> <p>-Παρατηρούν στον χάρτη την πορεία των τουρκικών στρατευμάτων στη Δυτική και στην Ανατολική Ελλάδα και εντοπίζουν τους τόπους που συνδέονται με τα βασικά ιστορικά γεγονότα.</p>
<p><b>Οι Εθνοσυνελεύσεις και η πολιτική οργάνωση του Αγώνα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να κατανοούν τις βασικές αρχές που ενέπνευσαν την Ελληνική Επανάσταση, οι οποίες εκφράσθηκαν μέσα από τα επαναστατικά συντάγματα.</p> <p>-Να γνωρίσουν τις πρώτες προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων να δημιουργήσουν τις δομές ενός κράτους.</p>	<p>-Βρίσκουν τις τοποθεσίες όπου έγιναν οι Εθνοσυνελεύσεις και αναζητούν τους λόγους της επιλογής τους.</p>
<p><b>Ο Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο και η θυσία του Παπαφλέσσα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν και να αξιολογούν τις συνέπειες της φυλάκισης του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη και της δολοφονίας του Οδυσσέα Ανδρούτσου στην Ακρόπολη.</p>	<p>--Αναλύουν τους στίχους από τον «Ύμνο στην Ελευθερία» των στροφών 144-147.</p>

	<p>-Να κατανοούν το μήνυμα ενότητας που πήγαζε από τη θυσία του Παπαφλέσσα στο Μανιάκι.</p> <p>-Να γνωρίζουν τα γεγονότα που σχετίζονται με τους «Ελεύθερους Πολιορκημένους» του Μεσολογγίου.</p> <p>-Να αντιληφθούν την διεθνή προβολή της Εξόδου του Μεσολογγίου και τη συμπάθεια που προκάλεσε για τους επαναστατημένους Έλληνες.</p>	<p>-Συγκεντρώνουν και παρουσιάζουν δημοτικά τραγούδια που θρηνούν τη θυσία στο Μεσολόγγι.</p> <p>-Βρίσκουν και σχολιάζουν έργα ζωγράφων με θέμα την ηρωική αντίσταση του Μεσολογγίου.</p> <p>-Αραματοποιούν την Έξοδο του Μεσολογγίου.</p>
<p><b>Οι πολιορκίες και η Έξοδος του Μεσολογγίου</b> (1 διδακτική ώρα)</p>		<p>-Αναλύουν με μορφή επιχειρημάτων τα θετικά και αρνητικά σημεία της «Εξόδου» και τον αντίκτυπό της στη διεθνή κοινότητα.</p>
<p><b>Οι αγώνες του Γεώργιου Καραϊσκάκη</b> (1 διδακτική ώρα).</p>	<p>-Να γνωρίζουν τα όσα συνέβησαν το έτος της Επανάστασης και να αποτιμούν το σχέδιο δράσης του Καραϊσκάκη για αποκοπή του εφοδισμού του οθωμανικού στρατού.</p>	<p>-Μαθαίνουν για το τραγικό, αλλά συνάμα γενναίο τέλος του Καραϊσκάκη και σχολιάζουν την τελευταία κουβέντα που είπε στους συμπολεμιστές του, σύμφωνα με τον Στρατηγό Μακρυγιάννη που τον επισκέφθηκε.</p>
<p><b>Η προσφορά των Φιλελλήνων</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αποτιμούν τη συμβολή των Φιλελλήνων στον αγώνα της ανεξαρτησίας.</p>	<p>-Ερευνούν πηγές που δείχνουν πώς οι Φιλέλληνες επηρέασαν τις κυβερνήσεις των κρατών τους, υπέρ του Αγώνα των Ελλήνων.</p>
<p><b>Η παρέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων και η ναυμαχία στο Ναβαρίνο</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να κατανοούν τη στάση των Μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στον Ελληνικό Αγώνα.</p> <p>-Να διακρίνουν τους λόγους που οδήγησαν τις Μεγάλες Δυνάμεις σε κοινή επέμβαση στο Ναβαρίνο και να αξιολογούν τις συνέπειες που είχε.</p>	<p>-Συζητούν για τον Φιλελληνισμό, τις διάφορες εκδοχές του και επισκέπτονται σχετικά μνημεία.</p> <p>-Συζητούν τους λόγους που οδήγησαν τις Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής να τηρήσουν αρχικά αρνητική στάση απέναντι στην Ελληνική Επανάσταση.</p> <p>-Μελετούν κείμενα που έχουν σχέση με τις παρεμβάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων καθ' όλη τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821</p>



		<p>και παρακολουθούν σχετικά αποσπάσματα από ντοκιμαντέρ.</p> <p>-Βρίσκουν εικόνες από τη ναυμαχία στο Ναβαρίνο, τις παρατηρούν, καταγράφουν τις δυνάμεις των αντιπάλων και τους λόγους της νίκης των Μεγάλων Δυνάμεων.</p> <p>-Σχολιάζουν τη φράση του Γάλλου ακαδημαϊκού Πιέρ Αντουάν Λεμπρίν (1785-1873): «Η μάχη του Ναβαρίνου ήταν κατόρθωμα των λαών... Τα πυροβόλα του Ναβαρίνου έγιναν η αρχή νέας περιόδου και ανήγγελλαν θριαμβευτικά την άνοδο της κοινής γνώμης και την ύψωσή της πάνω από τους θρόνους...».</p>
<p><b>Ο Ιωάννης Καποδίστριας</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν το μέγεθος του έργου και την προσφορά του Ιωάννη Καποδίστρια στη δημιουργία και την οργάνωση του νέου ελληνικού κράτους.</p>	<p>-Με βάση το έργο του Ιωάννη Καποδίστρια και με τη βοήθεια κειμένων της εποχής συζητούν για την κατάσταση στην οποία βρήκε ο Κυβερνήτης την ελληνική ύπαιθρο.</p> <p>-Ζητούν για τα αποτελέσματα του φανατισμού και προβαίνουν σε συσχετισμούς με άλλες ιστορικές περιόδους ή και με τη σύγχρονη εποχή, διαπιστώνοντας τη διαχρονικότητα ανάλογων προβλημάτων.</p> <p>-Ζητούν σχετικά με τις αλλαγές που επήλθαν στην οικονομική και την κοινωνική ζωή του τόπου (γεωργία, εκπαίδευση, στρατιωτική οργάνωση κ.α.) κατά την περίοδο διακυβέρνησης της χώρας από τον Ιωάννη Καποδίστρια.</p> <p>-Συγκεντρώνουν στοιχεία για κάποιο ιστορικό γεγονός που έλαβε χώρα στην περιοχή τους την περίοδο της Επανάστασης και το παρουσιάζουν στην τάξη.</p>

<p><b>Η ίδρυση του πρώτου ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να κατανοούν τη σημασία της συγκρότησης του πρώτου ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους το 1830.</p>	<p>-Βρίσκουν τις Συνθήκες ή τα Πρωτόκολλα με τα οποία δημιουργήθηκε το πρώτο ανεξάρτητο Ελληνικό Κράτος.  Παρατηρούν στο χάρτη τα σύνορα του πρώτου ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους.</p>
<p><b>Ανακεφαλαίωση</b> (1 διδακτική ώρα)</p>		
<p><b>Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΚΡΑΤΟΣ – 19<sup>ος</sup> ΑΙΩΝΑΣ ΕΩΣ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΟΥ ΓΟΥΔΗ (1909)</b></p>		
<p><b>Η περίοδος της Αντιβασιλείας και η βασιλεία του Όθωνα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αναλύουν τα βασικά χαρακτηριστικά του Ελληνικού Κράτους, όπως διαμορφώθηκαν κατά την οθωνική περίοδο και να συσχετίζουν τις αλλαγές που έγιναν στην καθημερινή ζωή των Ελλήνων με την απόκτηση της ελευθερίας τους, αλλά και με τη στροφή του νέου Ελληνικού Κράτους προς τη Δυτική Ευρώπη.  -Να εντοπίζουν τις αιτίες της επανάστασης της 3<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου 1843.  -Να γνωρίζουν έννοιες όπως: «σύνταγμα», «μοναρχία», «βαυαροκρατία».</p>	<p>-Εντοπίζουν στον χάρτη τα σύνορα του πρώτου Ελληνικού Κράτους και τα συγκρίνουν με τα σύνορα της σύγχρονης Ελλάδας.  -Διαβάζουν κείμενα σχετικά με την επανάσταση της 3<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου και το πρώτο σύνταγμα του ελεύθερου Ελληνικού Κράτους.  -Παρατηρούν εικόνες της πόλης τους (μία του 1860 και μια σύγχρονη), εντοπίζουν διαφορές και ομοιότητες και διατυπώνουν υποθέσεις για τις πιθανές αλλαγές που μεσολάβησαν.  -Συζητούν για την επανάσταση του 1862 και αναλύουν τις συνθήκες που οδήγησαν στην έξωση του Όθωνα.  -Συζητούν για τις συνθήκες αλλαγής της δυναστείας στην Ελλάδα.  -Εντοπίζουν στον χάρτη τις αλλαγές των συνόρων του Ελληνικού κράτους και συζητούν για τις συνθήκες μεταβολής τους.</p>
<p><b>Ο Γεώργιος Α΄, η βασιλεία του και η επικράτηση του κοινοβουλευτισμού</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να κατανοούν πώς πραγματοποιήθηκε η αλλαγή της δυναστείας και πώς διαμορφώθηκαν οι πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες στην Ελλάδα κατά την περίοδο της βασιλείας του Γεωργίου Α΄.  -Να γνωρίζουν τα σημαντικότερα διπλωματικά και στρατιωτικά γεγονότα της περιόδου 1880 στον ελλαδικό χώρο.</p>	

	<p>-Να αξιολογούν τα σημαντικότερα έργα των κυβερνήσεων του Χαρίλαου Τρικούπη και τη συμβολή του στην εδραίωση του κοινοβουλευτισμού.</p> <p>-Να κατανοούν έννοιες όπως «αρχή της δεδηλωμένης», «βασίλειομένη δημοκρατία», «τσιφλικία», «εκσυγχρονισμός», «πτώχευση».</p> <p>-Να κατανοούν το περιεχόμενο της Μεγάλης Ιδέας και τις συνθήκες μέσα στις οποίες αυτή γεννήθηκε.</p> <p>-Να είναι ενήμεροι για τη διαδικασία της ένωσης των Ιονίων νήσων και της Θεσσαλίας με την Ελλάδα.</p> <p>-Να γνωρίζουν τους αγώνες των Κρητών για ένωση με την Ελλάδα.</p> <p>-Να γνωρίζουν τις περιοχές που ενσωματώθηκαν στο ελληνικό κράτος στη διάρκεια του 19<sup>ου</sup> αιώνα.</p> <p>-Να αντιληφθούν τα αίτια και τις συνέπειες του Ελληνοτουρκικού Πολέμου του 1897.</p>	<p>-Μελετούν εικονογραφικό υλικό και αξιολογούν τα έργα του Χαρίλαου Τρικούπη, ώστε να ιεραρχήσουν τη σημασία τους.</p> <p>-Συζητούν για το κοινοβουλευτικό σύστημα και την αναγκαιότητα εδραίωσής του.</p> <p>-Μελετούν στο χάρτη τις μεταβολές στα όρια του Ελληνικού Κράτους.</p> <p>-Διαβάζουν και αναλύουν το Ψήφισμα της Βουλής των Επτανήσων το 1863 για ένωση με την Ελλάδα.</p> <p>-Αναζητούν στοιχεία για το Ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου το 1866.</p>
<p><b>Η Μεγάλη Ιδέα και η εδαφική επέκταση της Ελλάδας</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αξιολογούν τα σημαντικότερα έργα των κυβερνήσεων του Χαρίλαου Τρικούπη και τη συμβολή του στην εδραίωση του κοινοβουλευτισμού.</p> <p>-Να κατανοούν έννοιες όπως «αρχή της δεδηλωμένης», «βασίλειομένη δημοκρατία», «τσιφλικία», «εκσυγχρονισμός», «πτώχευση».</p> <p>-Να κατανοούν το περιεχόμενο της Μεγάλης Ιδέας και τις συνθήκες μέσα στις οποίες αυτή γεννήθηκε.</p> <p>-Να είναι ενήμεροι για τη διαδικασία της ένωσης των Ιονίων νήσων και της Θεσσαλίας με την Ελλάδα.</p> <p>-Να γνωρίζουν τους αγώνες των Κρητών για ένωση με την Ελλάδα.</p> <p>-Να γνωρίζουν τις περιοχές που ενσωματώθηκαν στο ελληνικό κράτος στη διάρκεια του 19<sup>ου</sup> αιώνα.</p> <p>-Να αντιληφθούν τα αίτια και τις συνέπειες του Ελληνοτουρκικού Πολέμου του 1897.</p> <p>-Να κατανοούν και να ιεραρχούν τις αιτίες των μεταβολών στη Βαλκανική χερσόνησο στα τέλη του 19<sup>ου</sup> και στις αρχές του 20<sup>ου</sup> αιώνα.</p> <p>-Να είναι ενήμεροι για τη διάσωση του ελληνισμού της Μακεδονίας σε συνθήκες υποδούλωσης και διεκδίκησής του.</p> <p>-Να εντοπίζουν τις σπουδαιότερες φάσεις και τα πιο σημαντικά γεγονότα του Μακεδονικού Αγώνα.</p> <p>-Να αξιολογούν τη σημασία του Μακεδονικού Αγώνα για τη μετέπειτα ενσωμάτωση της Μακεδονίας στην Ελλάδα.</p> <p>-Να κατανοούν έννοιες όπως «κομιτατζήδες», «ανταρτικές ομάδες», «διείσδυση».</p> <p>-Να διακρίνουν και να αξιολογούν τους παράγοντες που οδήγησαν στο κίνημα του Γουδή, καθώς και τις συνέπειες που αυτό είχε στην</p>	<p>-Μελετούν εικονογραφικό υλικό και αξιολογούν τα έργα του Χαρίλαου Τρικούπη, ώστε να ιεραρχήσουν τη σημασία τους.</p> <p>-Συζητούν για το κοινοβουλευτικό σύστημα και την αναγκαιότητα εδραίωσής του.</p> <p>-Μελετούν στο χάρτη τις μεταβολές στα όρια του Ελληνικού Κράτους.</p> <p>-Διαβάζουν και αναλύουν το Ψήφισμα της Βουλής των Επτανήσων το 1863 για ένωση με την Ελλάδα.</p> <p>-Αναζητούν στοιχεία για το Ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου το 1866.</p> <p>-Εντοπίζουν στον χάρτη τα κράτη που δημιουργήθηκαν στα Βαλκάνια κατά τον 19<sup>ο</sup> αιώνα και συγκρίνουν την εικόνα με την αντίστοιχη του 18<sup>ου</sup> (Οθωμανική Αυτοκρατορία) και του 20<sup>ου</sup> (εθνικά κράτη).</p> <p>-Εντοπίζουν στον χάρτη της Μακεδονίας το πλήθος των ελληνικών σχολείων, εκκλησιών και μοναστηριών που βρίσκονταν υπό οθωμανική κυριαρχία.</p> <p>-Αναζητούν στοιχεία για τους αγωνιστές του Μακεδονικού Αγώνα (π.χ. Παύλος Μελάς, Τέλλος Άγρας κ.α.) και συζητούν για τα κίνητρα που τους οδήγησαν στην επιλογή τους να αγωνιστούν στη Μακεδονία.</p> <p>-Αναζητούν στοιχεία από έντυπα της εποχής και επιχειρούν να εντοπίσουν τα αίτια της</p>
<p><b>Το κίνημα του Γουδή (1909) και η αλλαγή του πολιτικού σκηνικού</b></p>	<p>-Να διακρίνουν και να αξιολογούν τους παράγοντες που οδήγησαν στο κίνημα του Γουδή, καθώς και τις συνέπειες που αυτό είχε στην</p>	<p>-Αναζητούν στοιχεία από έντυπα της εποχής και επιχειρούν να εντοπίσουν τα αίτια της</p>

(1 διδακτική ώρα)	<p>πολιτική ζωή της χώρας.</p> <p>-Να γνωρίζουν τον ρόλο και τη σημασία της προσωπικότητας του Ελευθέριου Βενιζέλου στη δεδομένη χρονική στιγμή.</p> <p>-Να έχουν μία πρώτη εικόνα για την προοδευτική αστικοποίηση του Ελληνικού Κράτους.</p> <p>-Να γνωρίζουν έννοιες όπως: «κίνημα», «αρχή λαϊκής κυριαρχίας», «στρατιωτική επέμβαση».</p>	<p>λαϊκής δυσaréσκειας.</p> <p>-Αναλύουν και ερμηνεύουν τον ρόλο που έπαιξε η συμπαρατάση του λαού στην επιτυχία του κινήματος.</p> <p>-Μελετούν εικόνες της εποχής και τις συσχετίζουν με τα ιστορικά γεγονότα.</p> <p>-Συζητούν την επιλογή των στρατιωτικών του «Στρατιωτικού Συνδέσμου» να μην επιβάλουν δικτατορία και την πρόσκληση που απηύθυναν προς τον Ελευθέριο Βενιζέλο.</p> <p>-Μελετούν υλικό της εποχής και συζητούν για το μεταρρυθμιστικό έργο του Ελευθέριου Βενιζέλου την περίοδο 1910-1912.</p>
<p><b>Η πνευματική και καλλιτεχνική ζωή στο ελληνικό κράτος κατά τον 19<sup>ο</sup> αιώνα</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τα σημαντικότερα πνευματικά γεγονότα της περιόδου καθώς και τις προσωπικότητες που τα διαμόρφωσαν.</p> <p>-Να διακρίνουν τα βασικά λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά ρεύματα της περιόδου.</p> <p>-Να γνωρίζουν το νοηματικό περιεχόμενο της «Μεγάλης Ιδέας» και τους βασικούς εκπροσώπους της Τέχνης που αυτή ενέπνευσε.</p> <p>-Να γνωρίζουν και να κατανοούν έννοιες, όπως «νατουραλισμός», «ρεαλισμός», «δημοτικισμός», «Εκπαιδευτικός Όμιλος».</p>	<p>-Μελετούν αποσπάσματα από έργα λογοτεχνών της εποχής και τα παρουσιάζουν στην τάξη.</p> <p>-Αναζητούν αναπαραστάσεις από εικαστικά έργα της εποχής και τα συσχετίζουν με τα γεγονότα της εποχής.</p> <p>-Συζητούν για την τέχνη της περιόδου και προσπαθούν να την συγκρίνουν με τη σημερινή.</p>
<p><b>Ανακεφαλαίωση</b> (1 διδακτική ώρα)</p>		
<p><b>Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 20<sup>ο</sup> ΑΙΩΝΑ</b></p>		

<p><b>Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν και να ιεραρχούν τα πιο σημαντικά πολεμικά και διπλωματικά γεγονότα των Βαλκανικών Πολέμων.</p> <p>-Να αξιολογούν τις συνέπειες των Βαλκανικών Πολέμων ως προς την οικονομική, κοινωνική και πολιτική πορεία του Ελληνικού Κράτους και τη διαμόρφωση της νεοελληνικής κοινωνίας.</p> <p>-Να κατανοούν έννοιες όπως «συνθήκη», «συμμαχία», «εθνική ομοψυχία».</p>	<p>-Παρατηρούν στον χάρτη τις αλλαγές των ελληνικών συνόρων κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων και εντοπίζουν τη σημασία τους.</p> <p>-Διαγράφουν στον χάρτη την πορεία του ελληνικού στρατού στις διάφορες φάσεις των Βαλκανικών Πολέμων και εντοπίζουν τις τοποθεσίες με τη μεγαλύτερη ιστορική βαρύτητα.</p> <p>-Αναζητούν σχετικό οπτικό υλικό και το συσχετίζουν με την ιστορική αφήγηση.</p>
<p><b>Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η εμπλοκή της Ελλάδας (1914 - 1918)</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αξιολογούν τα αίτια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.</p> <p>-Να γνωρίζουν τις αντιμαχόμενες παρατάξεις κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, καθώς και τους νικητές και ηττημένους του πολέμου.</p> <p>-Να κατανοούν τη θέση της Ελλάδας και να αναλύουν τους λόγους που οδήγησαν στον Εθνικό Διχασμό.</p>	<p>-Οι μαθητές παρατηρούν και συγκρίνουν τον χάρτη πριν και μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και επεξηγούν τις αλλαγές που σημειώθηκαν στην Ευρώπη και στην Ελλάδα.</p> <p>-Ζυζητούν για τα αίτια του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου και τα διακρίνουν από την αφορμή.</p> <p>-Μελετούν αποσπάσματα ιστορικών λογοτεχνικών κειμένων της εποχής και τα σχολιάζουν κριτικά.</p> <p>-Εντοπίζουν στον χάρτη τις περιοχές που ενσωμάτωσε η Ελλάδα με το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και χρωματίζουν στον χάρτη τις εδαφικές απώλειες που επέφερε η συνθήκη της Λωζάννης.</p> <p>-Κατασκευάζουν την ιστοριογραμμή των γεγονότων του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.</p> <p>-Αναρτούν στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης τους, εφημερίδες της εποχής.</p> <p>-Ζυζητούν για τα οφέλη που αποκόμισε η</p>

<p><b>Ο ελληνισμός της Μικράς Ασίας, του Πόντου και της Ανατολικής Θράκης - Η Μικρασιατική Εκστρατεία και η Καταστροφή (1919 -1922)</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν τη μακρά ελληνική παρουσία στην Ανατολή και πώς αυτή επηρέασε την απόφαση για τη Μικρασιατική Εκστρατεία.</p> <p>-Να κατανοούν και να αποτιμούν την πολιτική αλλαγή του 1920.</p> <p>-Να εξηγούν γιατί η πολιτική αλλαγή του 1920 επηρέασε την εξέλιξη της Μικρασιατικής Εκστρατείας.</p> <p>-Να συσχετίζουν τη δημιουργία του τουρκικού εθνικού κινήματος με τη βίαιη εκδίωξη και τη Γενοκτονία των Ελλήνων της Μικράς Ασίας, του Πόντου και της Ανατολικής Θράκης.</p> <p>-Να γνωρίζουν την κατάληξη της εκστρατείας στη Μικρά Ασία και να αξιολογούν τις συνέπειές της για την ελληνική κοινωνία.</p>	<p>Ελλάδα από τη συμμετοχή της στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.</p> <p>-Παρατηρούν φωτογραφίες από τη Μικρασιατική Εκστρατεία και την εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα.</p> <p>Μελετούν και σχολιάζουν λογοτεχνικά κείμενα σχετικά με την εκστρατεία, τη ζωή των Ελλήνων στη Μικρά Ασία, τον Πόντο και την Ανατολική Θράκη και τους πρόσφυγες.</p> <p>-Αναφέρουν περιοχές της Επικράτειας όπου εγκαταστάθηκαν πρόσφυγες και τις εντοπίζουν στον χάρτη.</p> <p>-Ερευνούν αν έχουν εγκατασταθεί στον τόπο τους πρόσφυγες και συγκεντρώνουν λαογραφικό υλικό.</p> <p>-Παρατηρούν και επεξηγούν στον χάρτη την πορεία του ελληνικού στρατού.</p> <p>-Με βάση τις πηγές, περιγράφουν τα συναισθήματα των κατοίκων της Μικράς Ασίας, πριν και μετά την καταστροφή.</p> <p>-Αναρτούν στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης τους, πρωτοσέλιδα του ελληνικού Τύπου της εποχής.</p> <p>-Ζητούν τις συνέπειες της Μικρασιατικής Καταστροφής.</p> <p>-Παρατηρούν τον χάρτη και επισημαίνουν τα κράτη που είχαν ολοκληρωτικά καθεστώτα στην Ευρώπη, κατά την εποχή του Μεσοπολέμου.</p> <p>-Συμπληρώνουν χάρτες, ακροστιχίδες,</p>
<p><b>Η περίοδος του Μεσοπολέμου (1919-1939)</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να αντιλαμβάνονται τη σημασία του όρου πρόσφυγας, καθώς και τη δυσκολία διαχείρισης του προσφυγικού ζητήματος.</p> <p>-Να γνωρίζουν και να επεξηγούν τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου.</p> <p>-Να γνωρίζουν και να αναλύουν τους κύριους όρους της Συνθήκης της Λωζάννης.</p>	<p>-Αναρτούν στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης τους, πρωτοσέλιδα του ελληνικού Τύπου της εποχής.</p> <p>-Ζητούν τις συνέπειες της Μικρασιατικής Καταστροφής.</p> <p>-Παρατηρούν τον χάρτη και επισημαίνουν τα κράτη που είχαν ολοκληρωτικά καθεστώτα στην Ευρώπη, κατά την εποχή του Μεσοπολέμου.</p> <p>-Συμπληρώνουν χάρτες, ακροστιχίδες,</p>

	<p>-Να επισημάνουν τα προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει η Ελλάδα στη διάρκεια του Μεσοπολέμου.</p> <p>-Να κατανοούν τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές στην Ευρώπη κατά τον Μεσοπόλεμο.</p>	<p>σταυρόλεξα, αντιστοιχίσεις, ασκήσεις σωστού - λάθους, ανακεφαλαιωτικά κείμενα, λεξιλογικές ασκήσεις, πίνακες διπλής εισόδου.</p> <p>-Συζητούν για τη διεθνή οικονομική κρίση του 1929.</p>
<p><b>Η είσοδος της Ελλάδας στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η ιταλική επίθεση (1940)</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν για τη σύμπραξη του Χίτλερ με τον Μουσολίνι, καθώς και την ιδεολογική συγγένεια ναζισμού – φασισμού.</p> <p>-Να κατανοούν τα αίτια που οδήγησαν στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.</p> <p>-Να κατανοούν και να επεξηγούν τα αίτια, τις αφορμές και τις συμμαχίες του Β' Παγκόσμιου Πολέμου.</p> <p>-Να γνωρίζουν και να αξιολογούν την ιταλική επίθεση, το ελληνικό «ΟΧΙ», καθώς και την έκβαση των στρατιωτικών γεγονότων του Ελληνοϊταλικού Πολέμου.</p> <p>-Να αντιλαμβάνονται τη σημασία και τη σπουδαιότητα της νίκης της Ελλάδας επί της Ιταλίας.</p>	<p>-Συζητούν για το πώς ξεκίνησε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, για τον τερπιλισμό του καταδρομικού «Ελλη», για την άμυνα του ελληνικού στρατού και για τις πρώτες νίκες των Ελλήνων στην Πίνδο.</p> <p>-Παρατηρούν φωτογραφίες και εικόνες και παράλληλα μελετούν και σχολιάζουν κείμενα και γειοιογραφίες της εξεταζόμενης εποχής.</p> <p>-Κατασκευάζουν την ιστοριογραμμή των γεγονότων του 1939-1940.</p> <p>-Συζητούν για τον ελληνικό λαό ο οποίος στήριξε τους Έλληνες στρατιώτες.</p>
<p><b>Η γερμανική εισβολή (1941)</b> (2 διδακτικές ώρες)</p>	<p>-Να επεξηγούν τη σημασία που είχε για τις δυνάμεις του Άξονα η κατάληψη της Ελλάδας.</p> <p>-Να γνωρίζουν ότι η γερμανική εισβολή πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα στις 6 Απριλίου 1941 και να αποτιμούν τα δεινά του πολέμου.</p> <p>--Να γνωρίζουν για τις ελληνικές μαρτυρικές πόλεις και χωριά, και για τα αίτια και τις τραγικές συνέπειες του Ολοκαυτώματος.</p>	<p>-Μελετούν τον χάρτη της εισβολής των Γερμανών στην Ελλάδα.</p> <p>-Κατασκευάζουν την ιστοριογραμμή των γεγονότων του 1941-1945 .</p> <p>-Μελετούν και συγκρίνουν στον χάρτη τις μεταβολές των εδαφικών ορίων της Ελλάδας μεταξύ του Α' και του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.</p> <p>-Ακούν και σχολιάζουν το τελευταίο μήνυμα του ελεύθερου Ραδιοφωνικού Σταθμού Αθηνών στις 27 Απριλίου 1941.</p> <p>-Συζητούν για τη σημασία της μάχης της</p>



		<p>Κρήτης.</p> <p>-Συζητούν για τις τραγικές στιγμές του πολέμου στο Δίστομο, τα Καλάβρυτα και σε άλλες «μαρτυρικές» πόλεις και χωριά, για το Ολοκαύτωμα των Εβραίων, για τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι.</p>
<p><b>Κατοχή, Εθνική Αντίσταση, Απελευθέρωση και Εμφύλιος Πόλεμος (1941-1949) (1 διδακτική ώρα)</b></p>	<p>-Να αξιολογούν την τριπλή κατοχή που επιβλήθηκε στην Ελλάδα κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.</p> <p>-Να γνωρίζουν και να επεξηγούν τα δεινά που επέφερε στη χώρα η Κατοχή.</p> <p>-Να αναγνωρίζουν τις δράσεις και την αξία της Εθνικής Αντίστασης.</p> <p>-Να αποτιμούν τις συνέπειες του Εμφύλιου Πολέμου.</p>	<p>-Συζητούν για την Εθνική Αντίσταση των Ελλήνων.</p> <p>-Σχολιάζουν τις συνθήκες ζωής των Ελλήνων κατά τη διάρκεια της Κατοχής.</p> <p>-Παρατηρούν φωτογραφίες, εικόνες, μελετούν, στοχάζονται και σχολιάζουν κείμενα σχετικά που αναφέρονται στην εξεταζόμενη εποχή.</p> <p>-Κατασκευάζουν την ιστοριογραφική των γεγονότων του 1941-1949.</p> <p>-Οι μαθητές συμπληρώνουν χάρτες, ακροσχήδες, σταυρόλεξα, αντιστοιχίσεις, ασκήσεις σωστού - λάθους, ανακεφαλαιωτικά κείμενα, λεξιλογικές ασκήσεις, πίνακες διπλής εισόδου.</p> <p>-Συζητούν για τα δεινά του Εμφύλιου Πολέμου.</p>
<p><b>Η ανασυγκρότηση της Ελλάδας και η ανακοπή της πορείας της από τη δικτατορία του 1967 (1950-1974) (1 διδακτική ώρα)</b></p>	<p>-Να αναλύουν τα προβλήματα που δημιούργησαν στη χώρα η Κατοχή και ο Εμφύλιος Πόλεμος.</p> <p>-Να γνωρίζουν για τις διώξεις των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης τον Σεπτέμβριο του 1955.</p> <p>-Να αναλύουν τις αρνητικές επιπτώσεις της δικτατορίας του 1967 για τη χώρα και να αναγνωρίζουν τον ρόλο της αντίστασης του ελληνικού λαού για την πτώση της.</p>	<p>-Κατασκευάζουν την ιστοριογραφική των γεγονότων του 1950-1974.</p> <p>-Συζητούν για τη μετανάστευση των Ελλήνων και για τις αιτίες που την προκάλεσαν.</p> <p>-Συζητούν για την εξέγερση του Πολυτεχνείου και εξηγούν γιατί τιμούν οι Έλληνες με εορταστικές εκδηλώσεις την επέτειο του</p>

		<p>Πολυτεχνείου.</p> <p>-Συζητούν για την αντίσταση του ελληνικού λαού και τη συμβολή της στην πώση της δικτατορίας.</p> <p>-Συζητούν για τον Απελευθερωτικό Αγώνα των Κυπρίων Αγωνιστών.</p> <p>-Κατασκευάζουν τον χάρτη της Κύπρου, με τις πόλεις των ελευθέρων και των κατεχόμενων σήμερα περιοχών από τους Τούρκους.</p> <p>-Οι μαθητές διαβάζουν το ψήφισμα (1-11-1974) της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε. για την Κύπρο.</p> <p>-Διαβάζουν και σχολιάζουν τον τύπο της εποχής για το Κυπριακό.</p> <p>-Συζητούν για την ανάπτυξη της Κύπρου και για την Ευρωπαϊκή της πορεία.</p>
<p><b>Ο απελευθερωτικός αγώνας του Κυπριακού Ελληνισμού και η τουρκική εισβολή.</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν και να αξιολογούν τους αγώνες των Κυπρίων για ελευθερία και ένωση με την Ελλάδα.</p> <p>-Να κατανοούν τον αντίκτυπο του Κυπριακού Ζητήματος στις ελληνοτουρκικές σχέσεις.</p> <p>-Να κατανοούν και να αξιολογούν την εισβολή του τουρκικού στρατού στο βόρειο τμήμα της Κύπρου το 1974 και την κατοχή μεγάλου μέρους του νησιού.</p> <p>-Να επεξηγούν τη σημασία της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004.</p>	<p>-Κατασκευάζουν και συζητούν για ορισμένα χαρακτηριστικά στοιχεία που ενώνουν τις χώρες της Ε.Ε., όπως το κοινοβουλευτικό πολίτευμα, η δημοκρατία, τα δικαιώματα του πολίτη κ.λπ.</p> <p>--Συζητούν για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της χώρας μας, που απορρέουν από την οικονομική και πολιτική ένωση στο πλαίσιο της Ε.Ε.</p> <p>-Συζητούν για τους κυριότερους σταθμούς στην πορεία προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση.</p>
<p><b>Η Μεταπολίτευση και η θέση της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή οικογένεια</b> (1 διδακτική ώρα)</p>	<p>-Να γνωρίζουν και να αποτιμούν την ομαλή μετάβαση της Ελλάδας στη Δημοκρατία το 1974, καθώς και την πρόοδο της χώρας.</p> <p>-Να γνωρίζουν και να προσδιορίζουν τα στάδια από τα οποία πέρασε η Ελλάδα στην πορεία της προς την Ευρωπαϊκή Ένωση.</p> <p>-Να αντιλαμβάνονται τη θέση της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.</p> <p>-Να κατανοούν τα μεγάλα ζητήματα που απασχολούν σήμερα την ευρωπαϊκή οικογένεια (οικονομική κρίση και ανισότητες, μετανάστευση).</p>	<p>-Εντοπίζουν και συζητούν για ορισμένα χαρακτηριστικά στοιχεία που ενώνουν τις χώρες της Ε.Ε., όπως το κοινοβουλευτικό πολίτευμα, η δημοκρατία, τα δικαιώματα του πολίτη κ.λπ.</p> <p>--Συζητούν για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της χώρας μας, που απορρέουν από την οικονομική και πολιτική ένωση στο πλαίσιο της Ε.Ε.</p> <p>-Συζητούν για τους κυριότερους σταθμούς στην πορεία προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση.</p>
<p><b>Ανακεφαλαίωση</b> (1 διδακτική ώρα)</p>		

Η ισχύς της απόφασης αυτής αρχίζει από το σχολικό έτος 2021-2022.  
Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Μαρούσι, 29 Απριλίου 2021

Ο Υφυπουργός

**ΖΩΗ ΜΑΚΡΗ**